

הלכות אמירת על הנסים בחנוכה The Laws of Reciting Al Hanisim on Chanukah

על מנחם בגין, המקויה וטיול קצר בירושלים Menachem Begin, the Makuyas and a Short Walk in Jerusalem

MUSAR SHM

מגזין קהילת מוסר אבין מוסר שמוז -SHARING OUR THOUGHTS

נדבר ונשמע

Only m30 כלבד

Happy Chanukah קוראינן אל אורים אל קוראינן לא אורים אל אורים שארד אורים שארד אורים שארד אורים שארד אורים אורים אורים אורים אינדי אורים או

גיליוו 7 - חנוכה תשפ"ג – 1922 - מוכה תשפ"ג

From the Editor's Desk

מכתב מאת הרב עזרא פרידמן, רב קהילת מוסר אביר 6 Letter from Rav Ezra Friedman

וידוייו שלַ ספר תורה 8

Confessions of a Torah Scroll

ס למצוא אור בזמנים האפלים ביותר Finding Light in the Darkest of Times

10 על מנחם בגין. המקויה וטיול קצר בירושלים

Menachem Begin, the Makuyas and a Short Walk

12 ברוך הבא הביתה

Welcome Home 13 היית חיב להיות שם

You Had to Be There

14 חברה קדישא: סיפורו של אדם מבפנים

What's Happening in the Community?

Chevra Kadisha - An Insider's Story 16

הגברים הגבריים של מוסר אביך The Musar Avicha Macho Men

אני והחברה שלי

מיזם "טובים השניים" של ארגון 'צהר' 18

The "Tovim Hashnayim" Project of the Tzohar

Me and My Friend 20

הלכות אמירת על הנסים בחנוכה The Laws of Reciting Al Hanisim on Chanukah

27 בית כנסת: לא רק מקום להתפלל בו

הצעיף האדום The Red Scarf **22**

Beit Haknesset - Not Just a Place to Daven 74

דבר יו"ר המועצה הדתית של מעלה אדומים Shai Peretz, Chairman of the Religious Council

סיפור ארוך וממושך על ניסים 76

A Long, Drawn-out Tale of Miracles

החקרא The Acra

28 האתגר בטיפול בהורה מזדקן The Challenge of Caring for an Aging Parent

יד נוטלת יד You Need Hands

הרפתקת החיים האמיתית של הרב לוי אמיץ הלב

The True-life Adventure of the Intrepid Rabbi Levy

Becoming Jewish

אמריקאים, רוסים ומחתרת התורה 32 Americans, Russians, and the Torah Underground

> 'ה' המילה משמעת מתחילה באות 'ה' Discipline with a Capital T

> > אולי פרספקטיבה חדשה, אולי

A New Perspective, Perhaps

"מאת זאַב קרוב "בלבב פנימה"

Book Review: 'Deep in the Heart' by Zeev Karov

דבר יו"ר המועצה הדתית של מעלה אדומים Letter from Shai Peretz, Chairman of the Religious Council of Ma'ale Adumim

Ы Contents

הרב לוי אמיץ הלב

סיפור ארוך וממושך על ניסים A Long, Drawn-out Tale of Miracles

היית חיב להיות שם You Had to Be There

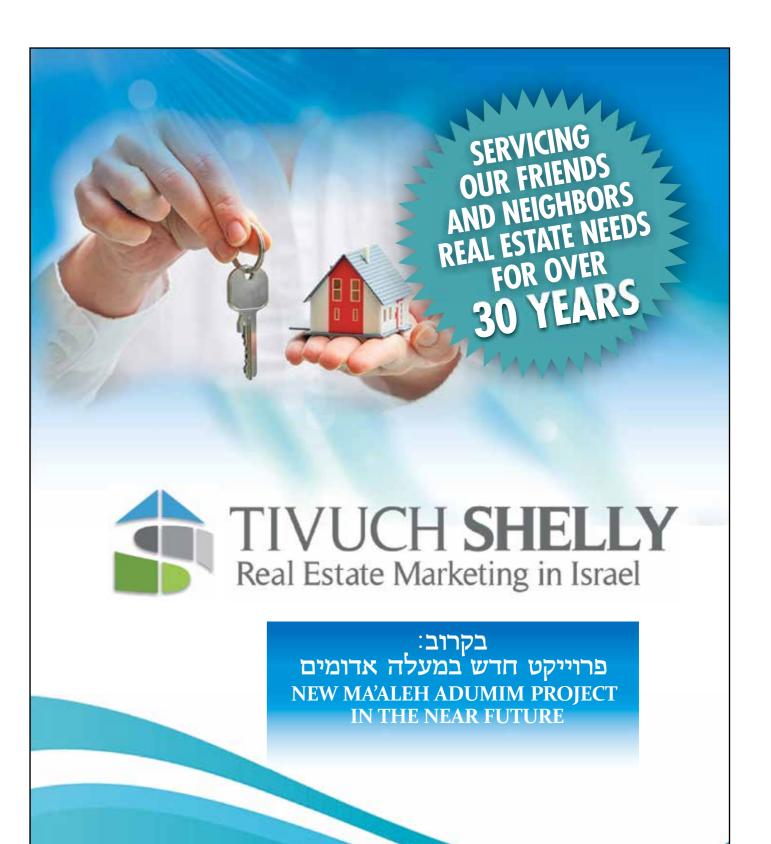
Confessions of a Torah Scroll

וידוייו של ספר תורה

UICך: דוד בראונשטיין - Editor: David Brownstein **− גרפיקה:** אביבה כהן **Proofreading:** Channa Coggan, Ilana Goodman - הגהה: חנה כגן, אילנה גודמן **Translation:** Hagit Leaman, David Brownstein - תרגום: חגית לימן, דוד בראונשטיין **Advertising:** David Goodman, Aviva Cohen - פרסום: דוד גודמן, אביבה כהן Website: www.musar-avicha.org : אתר: Email: Musar.Avicha.News@gmail.com דוא"ל:

ועד העמותה. הגבאים או צוות המערכת עול המגזיו. כמו כו. תוכו הפרסומות באחריות המפרסמים בלבד. viewpoints of the Ray, vaad, gabbaim, or the editorial staff. Similarly, all ads are the responsibility of the advertisers.

shellylevine2000@yahoo.com tivuchshelly.com

> **משרד בירושלים: 02-566-2499** שלי לוין: 050-726-4376 עליזה: 050-632-5882

Jerusalem office: 02-566-2499 **Shelly Levine**: 050-726-4376 Aliza: 050-632-5882

3 | Musar Shmooze | Musar Avicha | Chanukah 2022 2 | מוסר שמוז | בית כנסת מוסר אביך | חנוכה תשפ"ג

emarkably, you are holding in your hand a copy of Issue 7(!) of Musar Shmooze.

What began as nothing more than an ambitious idea has become, in a few years, a shul institution, and a regular feature of Musar Avicha's annual cycle of activity.

However, this is not something that we should take for granted. The fact that this issue was produced is a result, as always, of tremendous, and very hard, teamwork, by all the people mentioned on Page 3. It is only because of the commitment of each and every one of them that Musar Shmooze can be produced at all.

Unfortunately, there is one other contribution that each issue requires, and that is financial. To publish a magazine whose external quality does justice to the quality of the articles that you consistently submit takes not only time and effort but, sadly, money. In good times, we are able to attract enough advertising to cover our costs. Unfortunately, despite very considerable efforts, advertisers were not so forthcoming for this issue. As a result, we made the decision to switch from the previous model, where we invited you to contribute a modest sum for your copy, to a more formal model of charging for the magazine. As you will see, the price – 30 shekels – appears on the cover. Please put 30 shekels in the dedicated box placed in the shul lobby next to the boxes of magazines, or transfer 30 shekels to the shul by any of the methods listed at the bottom of this page. (Of course, if you feel the magazine is worth even more than 30 shekels, please feel free to contribute more!)

Because of the amount of work involved, we took a decision earlier in the year to move from a six-monthly cycle of magazine publication to something more like eight- or nine-monthly. One benefit of this is that, rather than always being published around Purim and Rosh Hashanah, the magazine will now, over a two- or three-year period, be part of your holiday reading on other chagim, starting with this, Chanukah, edition.

Interestingly, only one contributor in this issue chose to write explicitly about Chanukah, with a very powerful story of Jewish survival. However, there is a wide range of subjects represented in this edition, both serious and light-hearted. Taken together, they make up a mosaic of the remarkable community that is Musar Avicha. Many of the articles deal with aspects of synagogue life, the tefilla and the rituals; others speak of a community coming together to meet the challenges of the various stages in the everyday life-cycle, from marriage to raising children to old age. Of course, this issue also includes a halachic contribution from our own Rav Ezra, and a glimpse of some of the shul committee's plans for this year, from the Chairman, Mark Shneider. In addition, opening a window to the wider community of our city, we invited the Chairman of the Ma'ale Adumim Religious Council to present a picture of the Council's work.

Taken together, the articles in this issue are testament not only to the writing talent of our members, but also to the vibrancy, heart and soul of our wonderful community. It is a privilege to edit this magazine and, I hope, to help bring us closer together through its pages. So, step up and turn the page. Welcome to Musar Avicha!

מרבה הפלא, אתם מחזיקים בידיכם עותק של גיליוו 7(!) של מוסר שמוז.

מה שהתחיל כְּלֹא יותר מרעיון שאפתני, הפך תוך שנים ספורות לחלק בלתי נפרד מבית הכנסת, ומרכיב קבוע במחזור הפעילות השנתי של מוסר אביך.

עם זאת, זה לא משהו שאנחנו צריכים לקחת כמובן מאליו. העובדה שהגיליון הזה הופק היא תוצאה, כמו תמיד, של עבודת צוות אדירה, וקשה מאוד, של כל האנשים המוזכרים בעמוד 3. רק בגלל המחויבות של כל אחד ואחת מהם יכול ה"מוסר שמוז" לצאת לאור בכלל.

למרבה הצער, יש עוד תרומה אחת שכל גיליון מצריך, והיא כספית. להוציא לאור כתב עת שהאיכות החיצונית שלו מתאימה לאיכות המאמרים שאתם שולחים בעקביות, דורש לא רק זמן ומאמץ אלא, לרוע המזל, גם כסף.

בזמנים טובים, אנו מסוגלים למשוך אלינו מספיק פרסום כדי לכסות את העלויות שלנו. למרבה הצער, למרות מאמצים ניכרים מאוד, המפרסמים לא היו כל כך נלהבים בגיליון הזה. כתוצאה מכך, קיבלנו החלטה לעבור מהדגם הקודם, בו הזמנו אתכם לתרום סכום צנוע עבור העותק שלכם, לדגם רשמי יותר של תשלום עבור המגזין.

כפי שתראו, המחיר - 30 שקלים - מופיע על הכריכה. נא לשים 30 שקלים בקופסה הייעודית המוצבת בלובי בית הכנסת ליד ארגזי המגזינים, או להעביר לבית הכנסת 30 שקלים בכל אחת מהשיטות המפורטות להלן. (כמובן, אם אתם מרגישים שהמגזין שווה אפילו יותר מ-30 שקלים, אתם מוזמנים לתרום יותר!)

בגלל כמות העבודה הכרוכה בכך, קיבלנו החלטה מוקדם יותר השנה לעבור ממחזור חצי שנתי של הוצאה לאור של המגזין, למשהו כמו שמונה או תשעה חודשים. אחד היתרונות של זה הוא שבמקום להופיע תמיד בסביבות פורים וראש השנה, המגזין יהיה כעת, במשך שנתיים או שלוש שנים, חלק מקריאתכם בחגים אחרים, החל מגיליון זה, גיליון חנוכה.

מעניין שמעט מאוד מאמרים בגיליון זה עוסקים במפורש בחנוכה. עם זאת, ישנו מגוון רחב של נושאים המיוצגים בגיליון זה, רציניים וקלילים כאחד. ביחד, הם מהווים פסיפס של הקהילה המופלאה שהיא מוסר אביך. רבים מהמאמרים עוסקים בהיבטים של חיי בית הכנסת, התפילה והפולחן; אחרים מדברים על קהילה שמתאחדת כדי להתמודד עם האתגרים של השלבים השונים במחזור החיים היומיומיים, מנישואים, דרך גידול ילדים ועד זקנה. כמובן, גיליון זה כולל גם שיעור הלכה של הרב עזרא שלנו, והצצה לחלק מתכניות ועד בית הכנסת לשנה זו, מארק שניידר.

בנוסף, פתחנו חלון לקהילה הרחבה של העיר שלנו: הזמנו את יו"ר המועצה הדתית של מעלה אדומים להציג תמונה של עבודת המועצה.

יחד, המאמרים בגיליון זה מעידים לא רק על כישרון הכתיבה של חברינו, אלא גם על הלב והנשמה התוססים של הקהילה המופלאה שלנו.

זו זכות לערוך את המגזין הזה, ולעזור, כך אני מקווה, לקרב את כולנו דרך דַּפִּיו.

> אז, תתקדמו ותהפכו את הדף. ברוכים הבאים למוסר אביך

Payments can be made by the following methods.

Please write "Magazine" in the notes area.

Bank transfer: Bank Leumi (10), Branch 752, Account 394076.

Credit Card: https://nedar.im/7001798.

Bit: 052-865-1591

David

ניתן לשלם באחת מהדרכים הבאות.
(נא לרשום "מגזין" כהערה.)
העברה בנקאית: לבנק לאומי (01),
סניף 257, חשבון 394076.
כרטיס אשראי:

.8971007/mi.raden//sptth 052-865-1591 ביט:

תרומה נדיבה להוצאות פרסום מגזין זה ניתנה על ידי משפחת דוד לזכרו האוהב של

אליאס בן הסקל ז"ל

נלבע ה' שבט התשפ"א

A generous donation towards the costs of publication of this magazine has been made by the David family in loving memory of

Elias David z''l

Sponsors - נותני חסות

תודה רבה

לנותני החסות של מהדורה זו, שנדיבותם עזרה לנו לאפשר הפקת מגזין שהקהילה יכולה להתגאות בו.

Many thanks

to the sponsors of this edition, whose generosity helped make it possible to produce a magazine the community can be proud of.

נותני חסות פלטינום

אסתר ורון אהרון לירון ורועי-שמואל אור ברניס ודוד בראונשטיין פנינה ונורמן כהן טובי ומיכאל פומרנץ אריאן ומרק שניידר

Platinum Sponsors

Esther & Ron Aaron Bernice & David Brownstein Pnina and Norman Cohen Liron & Roei-Shmuel Or Toby & Michael Pomerantz Ariane & Mark Schneider

נותני חסות זהב

חנה כגן יעל קוטנר אתי ושלמה סילברשטיין

Gold Sponsors

Channa Coggan Yael Kutner Etti & Steve Silverstein

נותני חסות כסף

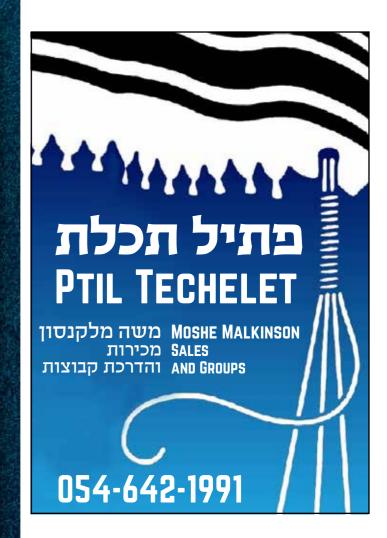
חווה דוקס מרים וברוך מקלר דבורה עולם אורית ואשר רבינוביץ

Silver Sponsors

Chava Docks Miriam & Baruch Mackler Devorah Olam Orit & Asher Rabinowitz

אנו מעריכים את תמיכת המפרסמים שלנו, שעזרו שוב לאפשר את הפקת המגזין שהקהילה יכולה להתגאות בו. אנא, במידת האפשר, תמכו בעסקים אלו וקנו אצלם, ותזכירו שראיתם פה את פרסומם.

We appreciate the support of our advertisers, who have once again helped make it possible to produce a magazine the community can feel proud of. Please, where possible, patronize these businesses, and tell them that you saw their advert here.

גמ״ח קהילתי של בית כנסת ״מוסר אביך״ בהשגחתו של הרב עזרא פרידמן פועל בסודיות מלאה וכל מקרה נבחן לגופו. השנה האחרונה היתה קשה לכל אחד ואחת מאיתנו, כל אחד/ת וההתמודדות שלו/ה. יש מאיתנו שיש להם יותר לתת ויש הזקוקים למעט יותר מהרגיל.

Mussar Avicha Gmach Kehilati
Under the auspices of Rav Ezra Friedman
Operating under strict discretion with each
circumstance evaluated individually.
The past year has been tough for every one of
us in different ways. For those of us who have
a bit more to give and for those of us who
suddenly need a bit more than usual.

050-200-4432 ezra0660@gmail.com

מכתב מאת הרב עזרא פרידמן - רב קהילת מוסר אביך Letter from Rav Ezra Friedman - Rav of Kehilat Musar Avicha

n all eight days of Chanukah during davening as well as Birkat Hamazon, Jews recite the thanksgiving prayer for Chanukah, Al Hanisim (literally 'For the Miracles'). In this special prayer, we relate the historical context of the miracles of Chanukah. We emphasize the wicked religious oppression of the Greeks and the triumph of the Hasmoneans over their enemies. At the end, the prayer mentions the return to the Holy Temple. The climax of this prayer is the author's wonder at the extent of the miracle in that "You (Hashem), in Your abundant mercy, stood by them in their time of distress... You delivered the mighty into the hands of the weak, the many into the hands of the few, defiled people into the hands of the undefiled". The prayer continues with additional expressions of wonder in that Hashem gave "the wicked into the hands of the righteous, the insolent [sinners] into the hands of diligent students of Your Torah".

Rav Baruch Epstein, author of the acclaimed Torah Temima, points out an inconsistency in that part of the prayer. Rav Epstein mentions that 'the mighty into the hands of the weak' as well as 'the many into the hands of the few' express a miraculous victory. Although 'the wicked into the hands of the righteous' seem to be connected, why is that miraculous? The same is true regarding the phrase about 'the insolent into the hands of the diligent'. What is miraculous about the insolent being defeated by those diligent in Torah?

Rav Epstein explains that although it is apparent that when a nation of few triumphs over an army of many it is truly miraculous, the same is true regarding the later part of the prayer. Rav Epstein explains that the nature of being pure or being one who is constantly involved in Torah learning alters a person. This is based on the Rambam who cites the logic behind consuming non-kosher animals. The Rambam claims that these animals exhibit aggressive attributes that can in a spiritual fashion affect those who consume them. Rav Epstein elaborates that the fact that the Hasmoneans, who were righteous, dedicated Torah Jews, won the war is an additional part of the miracle of Chanukah.

This concept is very true in modern times as well. When a Jew is out in the world and part of society, there is an internal conflict, since certain aspects of Western society reject some of the most basic values of Torah Judaism. In order to harness virtues of purity, honesty, and holiness, we as Jews must constantly feel a connection to a place of holiness. We must

maintain a true bond with the spiritual parts of our lives. This theme is true in modern-day Israel as well. No matter what type of occupation a Jew has, he or she must stay connected to our world of spirituality.

Continuing with this theme, my contention is that Musar Avicha has become and continues to be a community of spiritual light for all who enter. We provide different outlets for those of all ages and backgrounds to be able to charge their spiritual batteries and better be able to face the outside world. We make sure everyone feels welcome in our community. It is our duty to continue and advance this effort. All members should persist in making the utmost effort to build a community of trust, love and spiritual growth.

The Musar Shmooze magazine is a perfect example of this. Members of our community express themselves on the subjects that are important to them. My hope is that this magazine not only enlightens the readers, but helps connect both the authors and readers to our community in new ways. Baruch Hashem through our activities, people feel a stronger connection to our tefilah, participating in the amazing Torah classes, as well as becoming more active in our community. If a shul is a comfortable place to be in, members can carry that with them wherever they go.

I would like to take this opportunity to thank all those involved with the magazine, including with design and translation. This amazing publication would not be the same without my dear friend, David Brownstein, who works tirelessly to make every issue a success. I would also like to thank our leadership of the new vaad led by Mark Schneider on the amazing work they are doing. I am indebted to our dedicated gabbaim, Boaz and Michael, for all their hard work. Finally, I'd like to thank our entire community for making Musar Avicha such a special place. May the spiritual lights of Chanukah illuminate our entire year. Chanukah Sameach

כל שמונת ימי החנוכה במהלך התפילה, כמו גם בברכת המזון, אנו אומרים את תפילת ההודיה של חנוכה, על הניסים. בתפילה מיוחדת זו אנו מספרים על ההקשר ההיסטורי של נסי

אנו מדגישים את הדיכוי הדתי המרושע של היוונים ואת ניצחון החשמונאים על אויביהם. בסוף התפילה, מוזכרת השיבה לבית המקדש. שיאה של תפילה זו הוא הפליאה של המחבר על מידת הנס בכך ש-"אתה (השם), ברחמיך הרבים, עמדת להם בעת צרתם... מסרת גבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים". התפילה ממשיכה בביטויי פליאה נוספים בכך שה' נתן "רשעים ביד צדיקים, וזדים ביד עוסקי תורתך".

הרב ברוך אפשטיין, מחבר חומש 'תורה תמימה' עתירת השבחים, מצביע על חוסר עקביות בחלק הזה של התפילה. הרב אפשטיין מזכיר כי 'גבורים ביד חלשים' וכן 'רבים ביד מעטים' מבטאים ניצחון מופלא. למרות שגם 'רשעים ביד צדיקים' נראה בהחלט קשור לענייננו, מדוע זה מופלא? כך גם לגבי הביטוי על 'וזדים ביד עוסקי תורתך'. מה נס בכך שזדים נמסרים ביד עוסקי תורתר?

הרב אפשטיין מסביר, כי למרות שנראה שכאשר אומה של מעטים מנצחת צבא של רבים זה באמת מופלא, זה גם נכון לגבי מה שנאמר בהמשך התפילה, מסביר הרב אפשטיין, שהאופי של להיות טהור או להיות מי שעוסק כל הזמן בלימוד התורה, משנה את האדם. זאת על סמך הרמב"ם שמביא את ההיגיון מאחורי אכילת בעלי חיים לא כשרים. הרמב"ם טוען שבעלי חיים אלו מפגינים תכונות תוקפניות, שיכולות להשפיע באופן רוחני על האוכלים אותם. הרב אפשטיין מרחיב כי העובדה שהחשמונאים, שהיו צדיקים ויהודים מסורים לתורה, ניצחו במלחמה, היא חלק נוסף מנס החנוכה.

מושג זה נכון מאוד גם בזמנים המודרניים. כאשר יהודי נמצא בעולם הרחב וחלק מהחברה הכללית, יש כאן קונפליקט פנימי, שכן היבטים מסוימים בחברה המערבית דוחים כמה מהערכים הבסיסיים ביותר של יהדות התורה. כדי לרתום סגולות של טהרה, יושר וקדושה, עלינו, כיהודים, לחוש כל הזמן חיבור למקום של קדושה. עלינו לשמור על קשר אמיתי עם החלקים הרוחניים של חיינו. הנושא הזה נכון גם בישראל של ימינו. לא משנה איזה סוג של עיסוק יש ליהודי, הוא או היא חייבים להישאר מחוברים לעולם הרוחניות שלנו.

באותו כיוון, אני מרגיש שקהילת מוסר אביך נַהְיָתָה, וממשיכה להיות, קהילה של אור רוחני לכל הנכנסים. אנו מספקים דרכים שונות שדרכן כל הגילאים ובעלי כל רקע, מסוגלים לטעון את הסוללות הרוחניות שלהם ולהיות מסוגלים להתמודד טוב יותר עם העולם החיצוני. אנו דואגים שכולם ירגישו רצויים בקהילה שלנו. מחובתנו להמשיך ולקדם את המאמץ הזה. כל החברים צריכים להתעקש לעשות את מירב המאמצים לבנות קהילה של אמון, אהבה וצמיחה רוחנית.

מגזין 'מוסר שמוז' הוא דוגמה מושלמת לכך. חברי הקהילה שלנו מתבטאים בנושאים החשובים להם. תקוותי היא שהמגזין הזה לא רק מאיר עיניים לקוראים, אלא עוזר לחבר גם את המחברים וגם את הקוראים לקהילה שלנו בדרכים חדשות. ברוך השם באמצעות הפעילות שלנו, אנשים מרגישים חיבור חזק יותר לתפילה שלנו, משתתפים בשיעורי התורה המדהימים, וכמו כן גם הופכים פעילים יותר בקהילה שלנו.

אם בית כנסת הוא מקום נוח לשהות בו, החברים יכולים לשאת את זה איתם לכל מקום שהם הולכים.

בהזדמנות זו אני רוצה להודות לכל העוסקים במגזין, כולל בעיצוב ובתרגום.

ההוצאה לאור של הפרסום המדהים הזה לא היתה אותו דבר לולא ידידי היקר, דוד בראונשטיין, שפועל ללא לאות להצלחת כל גיליון. אני גם רוצה להודות להנהגה שלנו של הוועד החדש בראשות מארק שניידר על העבודה המדהימה שהם עושים. אני מודה לגבאים המסורים שלנו, בעז ומיכאל, על כל עבודתם הקשה. לסיום, אני רוצה להודות לכל הקהילה שלנו על שהפכה את מוסר אביך למקום מיוחד כל כך. שהאורות הרוחניים של חנוכה יאירו לנו את כל השנה.

מר*ס לצרא פריראן* רב קהילת "מוסר אביך"

מדרסים - בטכנולוגיה המתקדמת ביותר טיפולי פיזיוטרפיה - מניפולציה של הפאסיה. טיפול קרניו סאקאלי. שיטות מנואליות נוספות שנותנות פתרון ועוזרות לכאבים, חרדות, מתחים, סחרחורות, הלם קרב , שיקום אחרי ניתוחים וטיפול רצפת אגן. טיפולים לפציעות ספורט - ניסיון בכל סוגי הספורט, כולל רקדנים

Orthotics - Advanced technology (CNC, 3D Printing) Achieves an exact correction.

Physical Therapy - Fascial Manipulation, CranioSacral
Therapy and a variety of other manual treatments which treats:
pain, panic attacks, stress, PTSD, Dizziness, post surgical recovery,
and pelvic floor dysfunctions.

....

Experience with treating all sports injuries (including dance).

058-535-2166 · 02-5352166 lisalandaucohen@gmail.com

7 | Musar Shmooze | Musar Avicha | Chanukah 2022

By Ariane Schneider אור בזמנים האפרים ביותר

Finding Light in the Darkest of Times

his photo, taken in Kiel, Germany, is significant not only for what appears in the picture, but also for what is written on the back.

The photowas taken by Rachel Posner, wife of Rabbi Akiva Posner, from their lounge room window during Chanukah 1931, as the Nazi party was rising to power. Rabbi Akiva was a Doctor of Philosophy from Halle-Wittenberg University and served as the last Rabbi of the community of Kiel, Germany before the Holocaust.

The photo shows the family chanukiah, ready for lighting on the eighth day of Chanukah, standing almost in defiance of the Nazi flag, that hangs on the building across the street. On the back of the photograph, Rachel Posner pens:

"Death to Judah"

So the flag says -

"Judah will live forever!"

So the light answers.

The Posner family, the Rabbi and his wife, together with their three children, fled Germany in 1933 and made their way to Eretz Yisrael, arriving in 1934. Amongst the possessions that they brought with them was their chanukiah. Today, that chanukiah and the 1931 photograph are displayed at Yad Vashem. The chanukiah remains on permanent display except for the eight days of Chanukah, when Rabbi Posner's descendants take it home to light and, in so doing, fulfill the promise that "Judah will live forever".

On Chanukah 5770 (2009), their great-grandson, Akiva Mansbach, dressed in the uniform of the Israel Defence Forces, lit the Chanukiah, saluted and read out a poem written in Hebrew in a similar vein to that written by Rachel Posner.

Translated it reads:

In 5692 the Menorah is in exile, it stands in the window Facing up to the party flag that doesn't yet rule.

"Death to Judah!" the song declares out loud-

But Grandma, undespairing, responds in rhyme, In the flag's own tongue:

"So the flag says", but our candle answers and declares
"Judah will live forever and Jerusalem for all generations."
In 5770 the menorah stands in the window once again
Facing the flag of the ruling state.

 $\label{thm:condition} The great-grands on, Akiva, named for his great-grandfather, Salutes through the window and lights the menorah.$

Grandmother, give thanks above and say a prayer That "the Redeemer will come to Zion speedily."

To find light in the darkest of times.

Chanukah, the festival of light, reminds us of our mission in this world - to serve as an ohr lagoyim - a light unto the nations. We publish the miracle of Chanukah by lighting our candles in public...a little light dispels a lot of darkness. Please God, we should each find our own inner light and let it burn brightly for the world to see.

מונה זו, שצולמה בקיל, גרמניה, משמעותית לא רק בגלל מה שמופיע בתמונה, אלא גם בגלל מה שכתוב מאחור.

התמונה צולמה על ידי רחל פוזנר, רעייתו של רבי עקיבא פוזנר, מחלון חדר הטרקלין שלהם בחנוכה 1931, עם עליית המפלגה הנאצית לשלטון. רבי עקיבא היה דוקטור לפילוסופיה מאוניברסיטת האלי-וויטנברג ושימש כרבה האחרון של קהילת קיל שבגרמניה לפני השואה.

בתמונה נראית החנוכייה המשפחתית, מוכנה להדלקה ביום השמיני של חנוכה, עומדת כמעט בניגוד מצמרר לדגל הנאצי, התלוי על הבניין ממול. בגב התצלום כתבה רחל פוזנר בעט:

> "מוות ליהודה" כך אומר הדגל "יהודה יחיה לנצח"

אז האור עונה. אז האור עונה.

משפחת פוזנר, הרב ורעייתו, יחד עם שלושת ילדיהם, ברחו מגרמניה בשנת 1933 ועשו את דרכם לארץ ישראל. הם הגיעו ב-1934. בין הרכוש שהביאו עמם היתה החנוכייה. כיום מוצגים ב"יד ושם" אותה חנוכייה והתצלום משנת 1931. החנוכייה נשארה בתצוגה קבועה למעט בשמונת ימי החנוכה, כאשר צאצאיו של הרב פוזנר לוקחים אותה הביתה להדליק בה את הנרות שלהם,

ובכך מקיימים את ההבטחה ש"יהודה לנצח יחיה". התמונה וההיסטוריה שלו היוו חלק בלתי נפרד מהסיור שלי ב"יד ושם". בכל פעם, שחזור האירועים המקיפים את התמונה הזו נתקל בתדהמה אצל צעירים ומבוגרים כאחד. רובם מביעים הערצה למשפחת פוזנר, הקלה על בריחתה מגרמניה הנאצית ושמחה מכך שהחנוכיה מאירה עד היום וגם שהדברים הנבואיים של רחל פוזנר התגשמו.

בחנוכה תשס"ט (2009) הדליק נכדם עקיבא מנסבך, לבוש מדי צבא ההגנה לישראל, את החנוכייה, הצדיע והקריא שיר שנכתב בעברית ברוח דומה לזה שכתבה רחל פוזנר.

> "בתרצ"ב החנוכיה בגולה, בחלון ניצבת אל מול דגל המפלגה שעדין לא שלטת. "יהודה תימוט" אומר ומכריז השיר-אך סבתא לא נרתעת ובשפתו חורזת -"כך אומר הדגל", אך הנר שלנו משיב וקורא "יהודה לעולם תשב וירושלים לדור ודור" בתש"ע החנוכיה שוב בחלון ניצבת אל מול הדגל של המדינה שלטת הנין, עקיבא שעל שם הסב נקרא בחלון מצדיע ומדליק המנורה סבתא במרומים תְנִי תודה ושאי תפילה שלציון יבוא גואל במהרה!"

> > . למצוא אור בזמנים האפלים ביותר

חג החנוכה, חג האור, מזכיר לנו את שליחותנו בעולם הזה לשמש כאור לגויים. אנו מפרסמים את נס חנוכה בהדלקת נרותינו בפרהסיה... מעט אור מפיג הרבה חושך. בעזרת ה', נמצא כולנו את האור הפנימי שלנו, וניתן לו לבעור באור בהיר, כדי שהעולם יראה.

וידויין של ספר תורה

Confessions of a Torah Scroll

hat's the first thing I remember: a young boy standing over me carefully filling in a space. It must have been the final letter, the one that made me 'kosher', as it seems to have been a big deal, with all these people standing around and watching as the boy touched the quill to my surface. Then they gave me this nice coat to wear and some nice ornaments, and I was lifted up and carried around, with happy people singing and dancing. Finally I was taken and given a place to rest inside a cabinet. There patiently waiting for me was an enormous scroll, who explained to me the 'facts of life'. My mentor was old and over his life many of his letters had been replaced. "Just remember one thing," he warned me. "You need to have all your letters, or you'll be of no use to anybody. Then they might send you to the genizah." 'What's that?' I wondered.

He was more than happy to let me take over and be the main scroll, the one that was taken out and read every week, which went on for many years. Then less and less. Then not at all. People had gone away and left us two scrolls alone and ignored in our cabinet.

One day, we were taken away; I would be going to a different synagogue. (Whatever happened to my old friend, I never found out.) I thought, at last, I will be used again. But I soon discovered that my new shul had many other scrolls, and they needed me only on special occasions. The rest of the time, I sat in the cabinet, listening to the other scrolls argue amongst themselves who was the most important.

One thing I had figured out: not being used doesn't make any of us scrolls feel wanted or let us stay in tip-top condition. The one thing we all have in common is this fear of losing our letters and becoming 'pasul'. Sometimes a problem can be fixed, but after a while we're of no use to anybody. I'm hoping that's not what happened to my old friend.

And so I sat for many years, trying to stay 'in shape' for the few times a year when I was needed: when the reading required three scrolls, for Kol Nidre, and especially for Simchat Torah. That was the one time when all of us 'kosher' scrolls got to strut our stuff. But that was the day that we all dreaded. All the men would run around and jump up and down with us. We never understood why. Aren't they just supposed to read from us? I guess they didn't realize that all this jumping up and down would make us dizzy. Plus there was always the fear that from the shaking our letters might fall off. And that's what happened to me last year. This guy was bouncing up and down and I could feel some of my letters losing their grip and finally a few of them fell off. Would any of the men notice the missing letters the next time they needed to read from me? Would they say I'm 'pasul', or worse, send me to the dreaded genizah? I wasn't going to say anything. I'll just wait and see.

ה הדבר הראשון שאני זוכר: ילד צעיר שעומד מעלי וממלא רווח אחד בזהירות. זאת ודאי היתה האות האחרונה, זאת שהפכה אותי ל"כשר", שכן נראה שזה היה עניין גדול, כשכל האנשים האלה עומדים מסביב ומתבוננים, כשהילד נוגע בנוצה אל פני השטח הפנים שלי. ואז הם נתנו לי ללבוש את המעיל היפה הזה ומספר תכשיטים יפים. הם הרימו אותי ונשאו אותי, כשהאנשים השמחים שרים ורוקדים. לבסוף לקחו אותי ונתנו לי מקום לנוח בתוך ארון. שם חיכה לי בסבלנות ספר ענק, שהסביר לי את 'עובדות החיים'. המנטור שלי היה זקן ובמהלך חייו הוחלפו לו אותיות רבות. "רק תזכור דבר אחד", הוא הזהיר אותי, "אתה צריך להחזיק את כל האותיות שלך, אחרת לא תועיל לאף אחד. אז אולי ישלחו אותך לגניזה". 'מה זה?', תהיתי. הוא שמח מאד לתת לי להיות במקום הראשון, להיות הספר הראשי, זה שאותו מוציאים וממנו קוראים מדי שבוע, וזה המשיך שנים רבות. ואז פחות ופחות. ואז בכלל לא. אנשים עברו מהמקום

והשאירו אותנו, שני הספרים, לבד נשכחים בארון שלנו.
יום אחד, נלקחנו משם; אני הייתי בדרך לבית כנסת אחר. (מה
שקרה לחברי הוותיק, מעולם לא גיליתי). חשבתי, שסוף סוף,
ישתמשו בי שוב. אבל עד מהרה גיליתי שבבית הכנסת החדש
שלי היו עוד הרבה ספרים, והם היו צריכים אותי רק לאירועים
מיוחדים. חוץ מאותם אירועים ישבתי בארון, מקשיב לספרים
האחרים שמתווכחים ביניהם מי הכי חשוב.

דבר אחד הבנתי: זה שלא משתמשים בנו לא גורם לאף אחד מאיתנו, הספרים, להרגיש מבוקש ולא נותן לנו להישאר בכושר מיטבי. הדבר היחיד שמשותף לכולנו הוא הפחד הזה לאבד את האותיות שלנו ולהפוך לפסולים. לפעמים ניתן לתקן בעיה, אבל לאחר זמן מה, אנחנו לא מועילים לאף אחד. אני מקווה שזה לא מה שקרה לחבר הוותיק שלי.

וכך ישבתי שנים רבות, מנסה להישאר 'בכושר' לכבוד הפעמים הבודדות בשנה שבהן היו צריכים אותי: כשהיה צורך בשלושה ספרים, ל"כל נדרי", ובעיקר בשמחת תורה. זו הייתה הפעם היחידה שבה זכינו כולנו, כל הספרים הכשרים, לעשות רושם. אבל זה היה היום שעבור כולנו היה איום ונורא. כל הגברים היו מתרוצצים וקופצים במקום בזמן שהחזיקו אותנו. אף פעם לא הבנו למה. הם לא אמורים פשוט לקרוא מאיתנו? אני מניח שהם לא הבינו שכל הקפיצות האלו גרמו לנו סחרחורת. בנוסף תמיד היה החשש שמהטלטול, האותיות שלנו עלולות ליפול. וזה מה שקרה לי בשנה שעברה. הבחור הזה קפץ במקום ויכולתי להרגיש כמה מהאותיות שלי מאבדות את אחיזתם ולבסוף כמה מהן נפלו. האם מישהו מהגברים יבחין באותיות החסרות בפעם הבאה שהם צריכים לקרוא ממני? האם יגידו שאני פסול, או, הבאה שהם צריכים לקרוא ממני? האם יגידו שאני לא מתכוון גרוע מכך, האם ישלחו אותי לגניזה הנוראה? אני לא מתכוון גרוע מכך, האם ישלחו אותי לגניזה הנוראה? אני לא מתכוון

להגיד כלום. רק אחכה ואראה. ■

t was on a clear winter day in the month of Adar, Adar Bet to be exact, a little over thirty years ago.

It was announced that former Prime Minister Menachem Begin had passed away, and the funeral would be held that day.

I was at home in Ma'ale Adumim, with a fourteen-month-old baby, and heavily pregnant.

I decided to go to Jerusalem to visit my parents.

In those days, the bus reached the city center, and from there I could continue on foot, especially when the weather allowed it.

When we arrived at French Hill, where there was, at that time, a bus-stop, the driver stopped the bus and informed us passengers that we must get off, since he couldn't continue traveling, because of the funeral, whose route began at the Sanhedria cemetery.

At that moment I realized that my planned trip would be much

Challenging, but it was the only option.

With a stroller and the stomach of a woman in her seventh month, I started walking. I entered the Givat Hamivtar neighborhood, and from a distance I noticed a gathering of some sort. A group of men, dressed in fancy evening suits, were waiting, probably for a car that would take them to a certain place.

I remembered that my mother, who in the course of her work had contact with an important family from Geneva, had said that among them it was customary to dress elegantly and in all their finery for a funeral. My mother called it: "A ball gown for a funeral...", not at all the norm with us...

As I approached them, I noticed that they were all men (handsome and thin, it should be noted...) with slanted eves. The sight intrigued me, but I continued walking.

Later it turned out that they were indeed on their way to Prime Minister Begin's funeral.

We continued walking and reached the Sanhedria cemetery area. We made our way through the great crowd (thanks to the stroller), and I decided to escape the place and not stay there, before they closed the street and I wouldn't be able to continue.

After a long walk we finally arrived at my parents' house.

We started to recover from the long walk, and, on the television, they started broadcasting the funeral.

At that moment, a couple who were good friends of my parents called in, to watch the funeral broadcast with us.

The man was what is called an "ardent fan" of Begin, and the news of his departure made him very sad. He watched the funeral broadcast in tears, and for all of us it was a very powerful experience.

And what about the slant-eyed men in the black suits?

Later it became clear to me that these were members of the Makuya movement, and that was actually the first time I had encountered them. After that I followed them, and their activities. and I really fell in love.

Wonderful people, lovers of Israel, unusually musical, and

They particularly liked Naomi Shemer and her songs, and many of their performances can be found on the web, even though they didn't understand a word of what they sang.

The members of the Makuya are also lovers of Tanach. They study regularly, and each year they focus on a different book. At the end of the year, they always hold a convention to mark the completion of studying the book of Tanach that they studied during that year. There is a particularly moving recording, from about four years ago, of the end of such a convention. Rabbi Benny Lau traveled to Japan and was the guest of honor at the convention You can copy the link and watch this at:

https://youtu.be/neK5loKjXic.

MENACHEM BEGIN, THE MAKUYAS AND A SHORT WALK IN JERUSALEM

תוכלו להעתיק את הקישור ולצפות בזה . https://youtu.be/neK5loKjXic

מאות אנשים ונשים שרים ביחד את הפסוקים משיר השירים: הַשְּׁבַעְתִּי אֲתְכֶם בָנוֹת יִרוּשַׁלַם, לפי הלחן שמבצע ישי ריבו. שרים ומתרגשים בדמעות ממש. רובם אנשים מבוגרים, חלקם אולי אותם צעירים שהגיעו לארץ שנים רבות קודם, להלווייתו של ראש הממשלה מנחם בגין בירושלים.

Hundreds of men and women sing together the verses from the Song of Songs: "Hishbati etchem, bnot yerushalayim"

(I make you pledge, daughters of Jerusalem), to the melody as performed by Yeshai Ribo. They sing it and are moved to tears. Most of them are older people; some of them maybe the same young people who had come to Israel many years

before, for the funeral of Prime Minister Menachem Begin in Jerusalem.

ה היה ביום חורפי בהיר בחודש אדר, אדר ב', ליתר דיוק, לפני קצת יותר משלושים שנה.

הודיעו שראש הממשלה לשעבר, מנחם בגין, נפטר, והלוויתו תתקיים במהלך אותו היום.

הייתי אז בבית במעלה אדומים, עם תינוקת בת שנה וחודשיים

החלטתי לנסוע לירושלים לבקר את הוריי.

באותם ימים, האוטובוס הגיע עד למרכז העיר, ומשם יכולתי להמשיך ברגל, במיוחד כשמזג האוויר אַפַּשֵׁר זאת.

כשהגענו לגבעה הצרפתית. שם היתה אז תחנה, הנהג עצר את האוטובוס והודיע לנו, הנוסעים, שעלינו לרדת, כי לא יוכל להמשיך לנסוע, עקב ההלוויה, שמסעה החל בבית העלמין סנהדריה.

באותו רגע הבנתי שהטיול שתכננתי יהיה הרבה יותר ארוך.

מאתגר, אבל זאת היתה האפשרות היחידה.

עם עגלה ובטן של חודש שביעי, התחלתי לצעוד. נכנסתי לשכונת גבעת המבתר, ומרחוק הבחנתי בהתקהלות כלשהי. קבוצת גברים, לבושים בחליפות ערב מהודרות, מחכים, כנראה לרכב שיבוא להסיע

נזכרתי שאמי, שבמסגרת עבודתה היה לה קשר עם משפחת חשובה מז'נבה, סיפרה שאצלם היה נהוג להתלבש להלוויה בהידור ובמיטב המחלצות. אמי קראה לזה: "שמלת נשף להלוויה...", ממש לא מה שמקובל אצלנו...

כשהתקרבתי אליהם, שמתי לב שכולם גברים (נאים ורזים, יש לציין...) בעלי עיניים מלוכסנות. המראה ריתק אותי, אבל המשכתי בהליכה. יותר מאוחר התברר שפניהם אכן היו מועדות להלוויית ראש הממשלה

המשכנו ללכת והגענו לאזור בית העלמין סנהדריה. פילסנו את דרכנו בתוך הצפיפות הגדולה (בזכות העגלה), והחלטתי להתרחק מהמקום ולא להישאר שם, לפני שיסגרו את הרחוב ולא תהיה לי אפשרות

לאחר צעדה ארוכה הגענו סוף סוף לבית הוריי.

התחלנו להתאושש מההליכה הארוכה, ובטלוויזיה התחילו לשדר את

באותו זמן הגיעו לביקור זוג חברים טובים של הוריי, לצפות יחד איתנו בשידור ההלוויה.

החבר, הוא מה שנקרא, "אוהד שרוף" של בגין, והבשורה על הסתלקותו טלטלה והעציבה אותו מאוד. הוא צפה בשידור ההלוויה בבכי ודמעות, ולכולנו זאת היתה חוויה מאוד עוצמתית.

ומה עם הגברים המלוכסנים בחליפות השחורות?

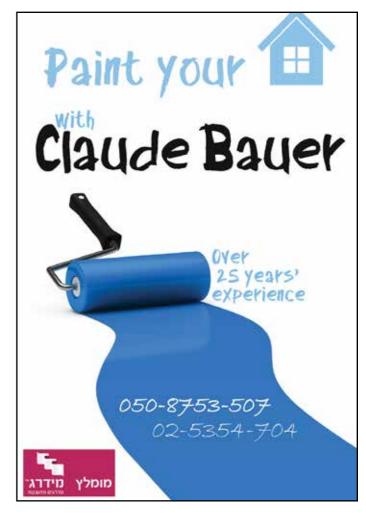
לימים התברר לי שהיו אלה תנועת המקויה, וזאת בעצם היתה ההיכרות הראשונה שלי איתם.

מאז עקבתי אחריהם, ואחרי הפעילות שלהם, והתאהבתי ממש. אנשים נפלאים, אוהבי ישראל, מוזיקליים במיוחד, ואנושיים.

הם אהבו מאוד את נעמי שמר ושיריה. וברשת מופיעים הרבה ביצועים שלהם, אפילו שלא הבינו מילה ממה ששרו.

חברי המקויה הם גם אוהבי תנ"ך. הם לומדים באופן קבוע, וכל שנה מתמקדים בספר אחר. בסוף השנה יש להם תמיד כנס לציוו סיום הלימוד של ספר התנ"ך שאותו למדו במשך השנה.

יש הקלטה מרגשת במיוחד, מלפני כ-ארבע שנים, מסיום טקס כזה. הרב בני לאו נסע ליפן והיה אורח הכבוד של הכנס.

YOU HAD TO BE THERE

his past Rosh Hashana, needing to stay close to home, I found myself davening shacharit at the Sephardi shul down the street. Looking down from the ezrat nashim, I watched and pondered as we davened Az Yashir together.

There we were. A few handfuls of Sephardim and very Ashkenazi me, praising God for splitting the sea and allowing us to escape the Egyptians. Over three thousand years have passed since that miracle and, despite the different communities, traditions and customs amongst our people, all groups still recall this salvation daily. This connection reminded me of those special friendships that are so powerful that they last a lifetime. The friends that you come back to and it feels like home...What did you go through with them? High school? Army? What about the exceptionally close relationships we ideally share with our parents, spouses and siblings?

Profound life experiences create deep emotional connections between those who share them. At times, we've all heard, "You had to be there to understand". Those who go through challenging times with us are always going to be the ones who "get it". We've all read of total strangers who were randomly together for a few life-changing moments (natural disasters, terror attacks etc.) and emerged as

Religions in general, despite unifying their followers through common values, fall short of creating these everlasting bonds. This is because the glue needed to forge lifelong and even eternal bonds does not come from shared beliefs alone.

If we look at some of the major world religions, we can understand more. Buddhism and Hinduism claim revelation to selected special people. Christianity and Islam claim revelation to one leader who then taught the people. All these religions make their followers into bystanders. Bystanders don't connect deeply with each other, but participants do.

It is recognized that Judaism is the only religion to teach of a revelation from God directly to all the people, not just to one prophet or holy person. Additionally, we understand that at the revelation at Har Sinai even the not-vet-born and future converts were present to hear the word of God. No Jew missed out.

Hashem took it even further. Not only did He ensure that each of us felt that we have an individual relationship with Him but He made sure that we forged an everlasting bond with each other too.

Each holiday, each biblical event, each time we thank God for saving us, reminds us that we have been in this together since the dawn of our people. As we read the parshiot in Sefer Bereshit detailing our ancestry, we learn from where we came, both physically and spiritually...like cousins sitting in the living room listening to stories from their grandparents. Only the Jewish people have a true collective history and this serves as a permanent glue between us which is far stronger that just common religious beliefs alone.

While sitting in that Sephardi shul showing appreciation for our national salvation at Yam Suf, I marvelled at the way that such a prayer reminds us that despite the superficial differences which evolved between us, we are eternally bonded to each other by our common life-changing experiences that you couldn't possibly understand....

unless you were there.

מאת מרים מהלר By Miriam Mackler

ראש השנה האחרון, הייתי צריכה להישאר קרובה לבית, ולכן מצאתי את עצמי מתפללת שחרית בבית הכנסת הספרדי בהמשך הרחוב. כשהסתכלתי למטה מעזרת הנשים, התבוננתי והרהרתי בעודנו קוראים ביחד את "שירת הים".

שם היינו. מספר מועט של ספרדים ואני, המאוד אשכנזייה, מהללים את ה' על שקרע את הים ואפשר לנו לברוח מהמצרים. למעלה משלושת אלפים שנה חלפו מאז אותו נס. ולמרות מגוון הקהילות, המסורות והמנהגים השונים בקרב עמנו. כל הקבוצות עדייו זוכרות את הישועה הזאת מדי יום. החיבור הזה הזכיר לי את החברויות המיוחדות האלה שהן כל כך חזקות שהן נמשכות כל החיים. החברים שאנו חוזרים אליהם וזה מרגיש כמו בבית...מה עברנו איתם? בית ספר תיכון? צבא? מה לגבי מערכות היחסים הקרובות במיוחד שאותן אנו חולקים (במצב אידיאלי) עם הורינו, בן או בת הזוג והאחים שלנו?

חוויות חיים עמוקות יוצרות קשרים רגשיים עמוקים בין השותפים להן. לפעמים, כולנו שמענו, "היית צריך להיות שם כדי להביו". אלה שעוברים איתנו זמנים מאתגרים תמיד יהיו אלה ש"מבינים את זה". כולנו קראנו על זרים מוחלטים שהיו יחד באקראי לכמה רגעים ששינו את חייהם (אסונות טבע, פיגועי טרור וכו') והתגלו כחברים לכל החיים.

דתות באופן כללי, למרות שחסידיהן מאוחדים באמצעות ערכים משותפים, לא מצליחות ליצור את הקשרים הנצחיים הללו. הסיבה לכך היא שהדבק הדרוש ליצירת קשרים לכל החיים ואפילו לנצח אינו תוצאה של אמונות משותפות בלבד, אם נסתכל על כמה מהדתות הגדולות בעולם, נוכל להבין יותר. הבודהיזם וההינדואיזם טוענים להתגלות אל אנשים מיוחדים נבחרים. הנצרות והאסלאם טוענים להתגלות של מנהיג אחד שלימד אז את כל העַמְּדָ. כל הדתות הללו הופכות את חסידיהן לצופים מהצד. צופים מהצד לא מתחברים עמוק זה לזה, אבל משתתפים כן.

ידוע שהיהדות היא הדת היחידה המלמדת על התגלות ה' ישירות לכל העם, לא רק לנביא או לקדוש אחד. בנוסף, אנו מבינים כי בהתגלות בהר סיני אפילו מי שטרם נולדו והמתגיירים לעתיד היו נוכחים לשמוע את דבר ה'. אף יהודי לא החמיץ את האירוע.

ה' לקח את זה אפילו רחוק יותר. לא רק שהוא הבטיח שכל אחד מאיתנו ירגיש שיש לנו מערכת יחסים אינדיבידואלית אתו, אלא הוא דאג שנתחשל לקשר נצחי גם זה עם זה.

כל חג, כל אירוע תנ"כי, כל פעם שאנו מודים לה' שהציל אותנו, מזכירים לנו שאנחנו נמצאים בזה ביחד משחר עמנו. כשאנו קוראים את הפרשיות בספר בראשית המפרטות את מוצאנו, אנו למדים מהיכן הגענו, הן מבחינה פיזית והן מבחינה רוחנית... כמו בני דודים היושבים בסלוו ומאזינים לסיפורים של סבא וסבתא. רק לעם היהודי יש היסטוריה משותפת אמיתית וזה משמש כדבק מתמיד בינינו, שהוא הרבה יותר חזק מאשר רק אמונות דתיות משותפות בלבד. בזמן שישבתי באותו בית כנסת ספרדי והפגנתי הערכה לישועתנו הלאומית בים סוף, התפלאתי מהדרך שבה תפילה כזו מזכירה לנו שלמרות ההבדלים השטחיים שהתפתחו בינינו, אנו קשורים זה לזה לנצח על ידי חוויותינו המשותפות והמשנות חיים, חוויות שלא יכולת להבין... אלא אם כן היית שם. ■

A version of this story is documented in "Monsey, Kirvat Sefer and Beyond" by Zev Roth

few years back, on leaving shul one erev Shabbat, Dan passed a dishevelled looking young man. Greeting him, he said: "Shabbat Shalom. Would you like to eat at my house this evening?" "Yes, please," replied the young man.

Dan introduced himself. The young man mumbled a response and Dan thought he heard "Mochi".

At the Shabbat table Dan noticed his guest leafing through a birkon. "Is there a particular song you want to sing?" The guest's face lit up. "I really liked what we sang in shul tonight. Something 'dodi"

"If that's what he wants," Dan thought, "what's the harm?" Aloud he said, "You mean Lecha Dodi. I'll get a siddur." After the soup, Dan asked, "Which song now?"

The guest looked embarrassed, "I'd really like Lecha Dodi again." Dan was not surprised when after the chicken, the young man said, "Lecha Dodi, please. I just really like that one," he continued. "Just something about it; again, please." Later on, Dan asked his guest, "Where are you from?" The boy replied softly, "Ramallah."

Dan thought he heard 'Ramleh'. "Oh? I have a cousin there on Herzl Street."

הביתה

VELCOME HOME

The young man muttered, "There are no Jews in Ramallah.'

Dan gasped. Did he just eat a Shabbat meal with an Arab? "Sorry. I didn't catch your 🕟

name before." Nervously, the boy blurted out "Machmud Ibn-esh-Sharif. I was born and live in Ramallah. I was taught to hate Jews. But I had my doubts. I used to sit and wonder: Weren't Jews people, too? Didn't they have the right to live the same as us? I decided to run away and live with the Jews, until I could find out what they were really like. My mother caught me in the middle of packing. I told her that I wanted to live with the Jews and even convert. I thought she would be angry, but she whispered gently, 'You

"In Judaism,' she told me, 'the religion goes according to the mother. I'm Jewish, so that means you're Jewish. I made a mistake by marrying an Arab man. In you, my mistake will be redeemed.'

"I was in a state of complete shock. She handed me my birth certificate and her old Israeli ID card, so I could prove I was a Jew. She said, 'Take this too. It is an old photograph which was taken when my grandparents went visiting the grave of some great ancestor of ours."

Dan asked, "Do you have the photo here?"

don't have to convert. You are a Jew.'

The boy reached into his back pocket and pulled out an old, tattered envelope.

When Dan gingerly removed the photograph and read the gravestone inscription, he nearly fainted. This clearly was a grave in the old cemetery in Tzfat, and the inscription identified it as the grave of the great kabbalist and tzaddik Rabbi Shlomo Alkabetz.

Dan excitedly explained to Machmud who his ancestor was. "He was a friend of the Arizal, a great Torah scholar, a tzaddik." a mystic, And, Machmud, your ancestor wrote that song we have been singing all night: Lecha Dodi!"

This time it was Machmud's turn to be struck speechless. Dan simply hugged him and said, "Welcome home, Machmud." Bv Norman Cohen

גרסה של סיפור זה מופיעה ב"מונסי, קרית ספר והלאה" מאת זאב רוט.

פני כמה שנים, עם יציאתו מבית הכנסת בערב שבת אחד, עבר על פניו של דן

דן בירך אותו ואמר: "שבת שלום. האם תרצה להצטרף אלי לסעודת שבת?" "כן, בבקשה," ענה הצעיר.

דו הציג את עצמו. הצעיר מלמל תגובה ודו חשב ששמע "מוחי".

ליד שולחן השבת הבחין דן באורחו מדפדף בברכון. "יש זמירה מסוימת שאתה רוצה

פניו של האורח אורו. "אהבתי מאוד את מה ששרנו הערב בבית הכנסת. משהו 'דודי" "אם זה מה שהוא רוצה," דן חשב, "מה רע?" בקול הוא אמר, "אתה מתכוון ל-'לכה דודי. אני אביא סידור."

אחרי המרק, דן שאל, "איזה שיר עכשיו?"

האורח נראה נבוך, "הייתי מאוד רוצה את 'לכה דודי' שוב".

דו לא הופתע כשאחרי העוף אמר הצעיר, "לכה דודי. בבקשה. אני פשוט מאוד אוהב את זה," הוא המשיך. "יש פשוט משהו מיוחד בזה; שוב בבקשה."

מאוחר יותר שאל דן את אורחו, "מאיפה אתה?"

הנער ענה בשקט, "רמאללה". דן חשב ששמע 'רמלה'. "אה? יש לי בן דוד שם ברחוב הרצל".

הצעיר מלמל "אין יהודים ברמאללה". דו החל לנשום בחוזקה. האם הרגע אכל סעודת שבת עם ערבי? "מצטער. לא קלטתי את שמך לפני כן."

פלט הנער בחשש מה "מחמוד אבן-אש-שריף. נולדתי ואני גר ברמאללה. לימדו אותי לשנוא יהודים. אבל היו לי ספקות. הייתי יושב ותוהה: גם יהודים בני אדם, לא כן? יש להם הזכות לחיות כמונו, לא כן? החלטתי לברוח ולגור בין היהודים, עד שאוכל לגלות איך הם באמת. אמא שלי תפסה אותי באמצע האריזה. אמרתי לה שאני רוצה לגור בין היהודים ואפילו להתגייר. חשבתי שהיא תכעס, אבל היא לחשה בעדינות, 'אתה לא חייב להתגייר. אתה יהודי.'

"ביהדות', היא אמרה לי, 'הדת הולכת לפי האמא, אני יהודייה, אז זה אומר שאתה יהודי. עשיתי טעות כשהתחתנתי עם גבר ערבי. בך תיגאל טעותי'.

"הייתי במצב של הלם מוחלט. היא נתנה לי את תעודת הלידה שלי ואת

תעודת הזהות הישראלית הישנה שלה, כדי שאוכל להוכיח שאני יהודי. היא אמרה, 'קח גם את זה. זה צילום ישן שצולם כשסבא וסבתא שלי הלכו לבקר את הקבר של איזה אב קדמוו גדול שלנו".

"?ושאל, "יש לך את הצילום כאן"

. הנער הושיט יד לכיסו האחורי ושלף מעטפה ישנה ומרופטת.

כשדן הסיר בזהירות את התצלום וקרא את כתובת המצבה, הוא כמעט התעלף. ברור שזה היה קבר בבית העלמין הישן בצפת, והכתובת זיהתה אותו כקבר המקובל והצדיק הגדול רבי שלמה אלקבץ.

דן הסביר בהתרגשות למחמוד מי אביו הקדמון. "הוא היה חבר של הארי ז"ל, גדול בתורה, צדיק, מיסטיקן, ומחמוד, אביך הקדמון כתב את הזמירה הזאת ששרנו כל הלילה: לכה דודי!"

הפעם היה זה תורו של מחמוד להיות בהלם וללא מילים. דן פשוט חיבק אותו ואמר, "ברוך הבא הביתה, מחמוד."

דו"ח היו"ר מארק שניידר Chairman's Report by Mark Schneider

WHAT'S HAPPENING IN

THE COMMUNITY?

Dear Members and Friends of Musar Avicha,

There is a lot to look forward to at Musar Avicha over the coming months!

The start of the winter at Musar Avicha was highlighted by our uniting with Jews around the world to take part in the global Shabbat Project, as we welcomed our neighbours to join with us in a unique musical Kabbalat Shabbat. The function was a huge success, with over 160 people dancing and singing as we celebrated Shabbat together.

Our participation in the Shabbat Project reached a second climax with a magical Melaveh Malka attended by over 70 ladies coming together for a musical show (thank you to Reut Waldman!), emotional aliya stories and challah-baking.

Only a week earlier, we had gathered together for our snooker and bowling competition which was great fun.

And that was just the beginning of the new year!

Looking ahead, we want to continue to inspire our community and those around us, with more exciting functions and activities.

We have moved to a monthly cycle of regular events after mussaf on Shabbat, highlighted by a kiddush each Shabbat Mevarchim. The week after Shabbat Mevarchim (the first week of the month) we will have parallel English and Hebrew shiurim after mussaf – the English one focused on a deep textual analysis of the parsha. The next week will see the Musar Shmooze Uncensored Q&A session with Rav Ezra, accompanied by light refreshments, while the week after that will once again have parallel English and Hebrew shiurim.

The monthly Shabbat Mevarchim kiddush is the ideal opportunity to mark your family events: yahrzeits and birthdays, aliya and bar mitzvah or wedding anniversaries, even a family member receiving their driver's licence, enlisting in the army or starting Sherut Leumi. For as little as 50 shekels (or more!) you can be recognised as a kiddush sponsor and have the opportunity to say a few words at the

Bowling באולינג

kiddush to mark the occasion.

In addition, the regular shiur program will continue, including Rav Ezra's Mishna shiur before shacharit on Shabbat morning and Smichat Chaver (both in English).

The vaad has established a series of sub-committees covering the full gamut of shul activities from Events to Chessed, from Renovation to Tefilot and including Children, Youth and Adult Education, as well as the wider Community Beyond Musar Avicha. These sub-committees are already active, but there are many opportunities for people to join or otherwise assist these committees.

Plans for the year include a new youth tefilla, continued growth in the children's tefilla, women's Kabbalat Shabbat and more.

I would like to thank each and every person that is part of our wonderful community for playing their particular part in making Musar Avicha the special place that it is.

That said, I would like to single out a few particular individuals for special thanks:

Rav Ezra, our indefatigable and energetic leader;

Channa Coggan, the most conscientious of bookkeepers;

Michael Zuriel, our hard-working cleaner;

Our gabbaim, Michael Pomerantz and Boaz Leaman;

David Brownstein, talented editor of this publication and manager of the Mishloach Manot initiative;

Aviva Cohen, designer of the Musar Shmooze and of all of the Musar Avicha posters and publications;

David Goodman, Musar Shmooze Advertising Manager;

Daniella Gleiberman, who manages our email communications; Rivka Tibber, the Vaad spokesperson;

All those that have given shiurim, led tefillot or leined over the year, especially during the Yamim Noraim;

Members of vaad sub-committees;

Members of the Audit Committee (Vaad Bikoret);

Those who have helped with kiddushim and other functions; and (last, but by no means least):

Members of the Vaad (for 5782 and 5783) - official and unofficial.

A BIG THANK YOU TO YOU ALL!

מה קורה בקהילה?

חברים וידידים יקרים של מוסר אביך,

יש הרבה למה לצפות ב"מוסר אביך" במהלך החודשים הקרובים!

תחילת החורף במוסר אביך הודגשה בהתאחדותנו עם יהודים ברחבי העולם לקחת חלק בפרויקט השבת העולמית, כאשר הזמנו את שכנינו להצטרף אלינו לקבלת שבת מוסיקלית ייחודית. האירוע נחל הצלחה עצומה, עם למעלה מ-160 איש שרקדו ושרו כשחגגנו את השבת ביחד.

השתתפותנו בשבת העולמית הגיעה לשיא שני עם ערב מלווה מלכה קסום, שבו נכחו למעלה מ-70 נשים, שהתכנסו למופע מוזיקלי (תודה לרעות ולדמן!), לסיפורי עלייה מרגשים ולאפיית חלות.

רק שבוע קודם לכן, התכנסנו יחד לתחרויות הסנוקר והבאולינג שלנו, שהיו כיף גדול.

וזו הייתה רק תחילת השנה החדשה!

במבט קדימה, אנחנו רוצים להמשיך לעורר השראה בקהילה שלנו ובסובבים אותנו, עם עוד פעילויות ואירועים מרגשים.

עברנו למתכונת חדשה של אירועים קבועים כל חודש לאחר מוסף בשבת, שהאירוע הבולט בהם הוא קידוש בכל שבת מברכים. בשבוע שאחרי שבת מברכים (השבוע הראשון של החודש) יהיו לנו שיעורים מקבילים באנגלית ובעברית אחרי מוסף - השיעור באנגלית יתמקד בניתוח טקסטואלי עמוק של הפרשה. בשבוע שאחריו יתקיים מפגש השאלות והתשובות של מוסר שמוז ללא גבולות עם הרב עזרא, בליווי כיבוד קל, בעוד שבשבוע שלאחר מכן שוב יתקיימו שיעורים מקבילים באנגלית ובעברית.

הקידוש החודשי של שבת מברכים הוא הזדמנות אידיאלית לציין אירועים משפחתיים שלכם: ימי זיכרון, ימי הולדת, בר מצווה או בת מצווה, יום נישואין, או אפילו קבלת רישיון נהיגה או גיוס לצבא או התחלת שרות לאומי. בסכום צנוע של 50 ש"ח (או יותר!) תוכלו להיות נותני חסות לקידוש, ולזכות לומר כמה מילים בקידוש לציון המאורע.

כמו כן, תימשך תכנית השיעורים הרגילה, הכוללת את שיעור המשנה של הרב עזרא לפני שחרית בשבת בבוקר וסמיכת חבר (שניהם באנגלית). הוועד הקים שורה של ועדות משנה למגוון פעילויות ביהכ״נ, החל מאירועים

הוועד הקים שורה של ועדות משנה למגוון פעילויות ביהכ"ג, החל מאירועים ועד לחסד, משיפוץ ועד תפילות, כולל חינוך ילדים, נוער ומבוגרים, וכן הקהילה הרחבה מעבר ל"מוסר אביך". ועדות המשנה האלה כבר פעילות, אבל יש הזדמנויות רבות לאנשים להצטרף או לסייע בדרך אחרת לוועדות האלה. תוכניות השנה כוללות תפילת נוער חדשה, המשך צמיחת תפילת הילדים, קבלת שבת לנשים ועוד.

אני רוצה להודות לכל אחד ואחת מחברי הקהילה הנפלאה שלנו על שמילאו את חלקם בִיצירת "מוסר אביך" כמקום המיוחד שהוא.

עם זאת, אני רוצה להודות לכמה אנשים באופן מיוחד:

הרב עזרא, המנהיג הבלתי נלאה והנמרץ שלנו; חנה כגו, מנהלת החשבונות המצפונית ביותר;

מיכאל צוריאל, המנקה החרוץ שלנו;

הגבאים שלנו, מיכאל פומרנץ ובעז לימן:

דוד בראונשטיין, העורך המוכשר של מגזין זה, ומנהל יוזמת משלוח מנות; אביבה כהן, מעצבת "מוסר שמוז" וכל הכרזות והפרסומים של "מוסר אביך"; דוד גודמן, מנהל פרסום "מוסר שמוז";

דניאלה גליברמן, מנהלת מערכת הדוא"ל שלנו;

רבקה טיבר, דוברת הועד;

כל אלה שהעבירו שיעורים, הובילו תפילות או קראו בתורה במהלך השנה, במיוחד בימים הנוראים:

חברי ועדות המשנה של הועד:

חברי ועדת הביקורת;

מי שעזרו בקידושים ובתפקידים אחרים;

ואחרונים אחרונים חביבים:

חברי הועד (לשנת תשפ"ב ותשפ"ג) - רשמיים ולא רשמיים.

תודה ענקית לכולכם!

חברה קדישא סיפורו של אדם מבפנים

ייל ואני התחתנו בירושלים בשנת 1998 ובשנת 2000 נסענו עם משפחתנו הגדלה לשיקגו לשנה. ב-12(!) השנים שהיינו שם, התחברנו חזק לקהילה היהודית המשגשגת של שיקגו, שיש לה תוכניות רבות התומכות במעגל החיים השלם - משיעורי חתונה לכלה וכיתות נפרדות להכנה ללידה, ועד מלגות ללימודים ולמחנות קיץ. ההנחה היא שמשפחות אמורות להביא ילדים לעולם ולא להגביל את גודל המשפחה שלהן בגלל דאגות לגבי עלות חינוך עתידי. ואכן, קייטנת לינה בקיץ לא פחות חשובה מבית ספר יהודי, והקהילה תומכת במאה אחוז ברעיון שכל ילד זכאי לחוויה הזאת. יש עוד כל כך הרבה, אבל אתם מבינים את הרעיון. המעגל נסגר בחברה קדישא משגשגת, בה מרבית המשתתפים מתנדבים בזמנם החופשי, בכל דרך משהם מוצאים נוחה ומרוממת.

אני רוצה לחלוק אתכם את החוויה הבאה. כמה שנים לאחר הגעתנו נודע לי על יותר ויותר מבני דורנו (בשנות השלושים לחייהם) שהיו שותפים ב"חברה קדישא". חלקם עסקו בטהרה - בהכנת הנפטרים לקבורה. היו שעסקו בשמירה; הלכה ידועה שאין להשאיר גופה לבד מרגע הפטירה ועד לקבורה. חלקם התקשרו כדי לארגן מתנדבים; יש צורך בשלושה אנשים בכל טהרה, ולמצוא אנשים, מקום וזמן במהירות וביעילות יכול להיות סיוט מבחינה לוגיסטית.

אחת מארבע מייסדות הארגון, עשרות שנים לפני כן, ענתה לפנייתי הראשונית. אחרי שיחה ארוכה היא אמרה שיתקשרו ויזמינו אותי לצפות בטהרה, כצעד ראשון. אני זוכרת את שיחת הטלפון. זה תמיד ברגע האחרון, והם צריכים את תשובה במהירות. אמרתי שאברר אם אוכל לבוא ושאחזור אליה מיד. דיברתי עם אייל לראות אם מתאים שאצא בשעה 19:00: זה אומר שהוא צריך לחזור מוקדם הביתה כדי שנוכל לעשות החלפת משמרות על הילדים. הערב ההוא הטביע בי חותם בל יימחה. בית ההלוויות, חדר העבודה, הנשים הרגועות והרציניות, הנפטרת עצמה, הבגדים הלבנים, שקית האדמה הקטנה מארץ ישראל שהונחה בארון, בקשת הסליחה מהנפטרת לפני סגירת ארון העץ הפשוט...

יש שצופות כמה פעמים לפני שהן עוזרות. יש שמוכנות לקחת תפקיד פעיל באופן מיידי. יש שבוחרות לעזור בתפקיד אחר לגמרי. המוות משפיע על כל אדם באופן ייחודי. ב"ה, אייל ואני שיחקנו בהחלפת משמרות במשך כשש שנים. שנינו השתתפנו בטהרות כשיכולנו, כמיטב יכולתנו.

פעם בשנה, מתכנסים כל המתנדבים לסעודת ערב חגיגית של החברה קדישא, כדי לראות את התמונה הגדולה ולהעריך כמה אדם אחד יכול להיות חשוב לקהילה. זה ערב עוצמתי מאוד.

נקפוץ שנים קדימה עם חזרתנו ארצה. היינו עדים לפתיחת בית הקברות במישור אדומים. רשמתי את שמותינו לזמן שתיפתח חברה קדישא. אבל זה לא קרה.

כיום, מעלה אדומים משתמשת בשירותי ה״חברה קדישא״ בירושלים עבור הקהילה שלנו. אולי הגיע הזמן להקים חברה קדישא משלנו, תוך שימוש בקהילה העצומה והמגוונת שלנו, בהתנדבות.

זה לא באמת המקום לפרט דברים. זה דיון מתמשך, כפי שאני לומדת על ידי שיחות עם רבים שנמצאים כאן במעלה אדומים במשך עשרות שנים. יש רשימה הולכת וגדלה של מי שרוצים לשמוע ולעשות יותר.

אנא היו בקשר.

הגברים הגבריים של מוסר אביך

The Musar Avicha Macho Men

hey are indispensable. And they know it.

Without them, the Torah would be stranded forever on the bima until the cows (and the roast chicken) come home.

They are the Musar Avicha macho men – the Chosen Ones. The only humans East of Hanevel who can hoist a horizontal Sefer Torah heavenward.

They are our heroic hulks. Our three silent saviours. And I longed to be number four.

One Motzei Shabbat last month, at the stroke of midnight, I realised I'd inadvertently left my tallit in shul. Armed with the prized possession of a key, I set out to retrieve it. Strangely, the lights were on. I tiptoed behind the mechitza and cowered. Strange clunking noises emanated from the bima. My heart thumped a drum-roll of Shema Yisrael as I peered through the tiny holes. Through the haze, I could discern three shady figures, barrel-chested, stubble-chinned and with towels hanging like stethoscopes around their sturdy necks. I rubbed my eyes.

The three he-men were training with the Torah scrolls.

I was horrified. I can't believe it. I'm on the vaad – why didn't I know about this?

The Nike-track-suited trio were vying to see who could touch the ner tamid with the scroll tops. The tallest man extended his well-toned arms to their maximum.

"Almost," he said. "Next time, I'll wear my wife's high heels."

The youngest one turned to him.

"Hey, Shimon, who do you think will try and infiltrate our group next?" Shimon hesitated for a moment.

"I bet it'll be Mike Turetsky."

My ear-drums reverberated.

"But don't worry, lads. That wimp isn't strong enough to hold a piece of schmaltz herring with a cocktail stick – he's got no chance."

The others sniggered.

"I'll shake his hand next Shabbat just in case. That will put him out of action for a month."

A wave of rage surged within me. How dare he say that. I don't like schmaltz herring. It was a piece of smoked salmon that dropped.

I was determined to prove them wrong; to demonstrate my manhood.

The following Shabbat I joined the children's service. When Orit requested volunteers to lift the fluffy Sefer Torah, my hand shot up. As I flexed my muscles to catapult it into the air, a ginger-haired toddler next to me wailed. "Sheli," he screeched.

His parents obviously never taught him to share his toys.

I patted his copper curls.

"Ken." I said. "V'achshav zu sheli."

Last Thursday, my golden opportunity arose. The gabbai of the quaint shul in Rechavia where I pray each morning invited me to lift the Torah.

"Mike, you're the only non-pensioner here," he said. "We're depending on vou."

I swaggered to the scroll, raised my shirt-sleeves and flexed my muscles. My left bicep suffered an acute attack of stage fright.

"Bulge, you idiot," I implored, but my muscle remained as floppy as jelly on skates. The uneven scroll tottered and swayed. The audience gasped. As a twelve-hour fast beckoned, the gabbai dived in – a knight in shining tallit collar. He heroically cradled the parchment before performing an emergency landing back to the safety of the bima. Breakfast was back on the menu.

כולם הנהגו לאישור. הגבאי הזה חשף את האדם היחיד בשנות השמונים לחייו שלקח מנת יתר של סטרואידים אנבוליים משפרי הישגי ספורט.

הוא בוגד, חשבתי. צריך להכריח אותו לספק דגימת שתן. בראש כפוף, ירדתי מהבימה בכבדות, כשההערכה העצמית והטסטוסטרון שלי צונחים אל רצפת השיש. אני מניח ששמעון צודק. אני לעולם לא אכנס לצוות ענקי ההגבהה. לא נורא. אולי אורית תציע לי הגבהה לצמיתות במניין הילדים ■

The gabbai called for a substitute off the bench. A frail-looking man grasping a walking stick hobbled up the bima steps, bent his knees and launched the Torah into space.

Everyone nodded their approval. This gabbai had unearthed the only octogenarian overdosed on sports-enhancing anabolic steroids.

He's cheating, I thought. He should be forced to supply a urine sample.

Head down, I trudged off the bima, my self-esteem and testosterone plummeting to the marble floor. I suppose Shimon's right. I'll never make the hagba hulk team. Never mind. Perhaps Orit will offer me hagba permanently in the children's minyan!

ם חיוניים. והם יודעים את זה. בלעדיהם, התורה היתה תקועה לנצח על הבימה, עד שיעלה חמור בסולם (והעוף הצלוי על

הם - הגברים הגבריים של מוסר אביך - הנבחרים. בני האדם היחידים ממזרח לנבל שמסוגלים להגביה ספר תורה אופקי לשמים.

הם הענקים הירוקים וההרואיים שלנו. שלושת המושיעים השקטים שלנו. ואני השתוקקתי להיות מספר ארבע.

במוצאי שכת מסוים בחודש שעבר, בדיוק בחצות, הבנתי שהשארתי בטעות את הטלית שלי בבית הכנסת. לקחתי את המפתח היקר שלי ויצאתי להביא אותה הביתה. שלא כרגיל, האורות דלקו. התגנבתי מאחורי המחיצה והתכופפתי. קולות הקשה מוזרים הגיעו מכיוון הבימה. הלב שלי הלם בתיפופים של "שמע ישראל" כשהצצתי דרך החורים הקטנטנים. מבעד לערפל, יכולתי להבחין בצלליות של שלוש דמויות, כל אחת בעלת חזה חסון, סנטר מלא זיפים ועם מגבת תלויה כמו סטטוסקופ סביב צווארן איתן. שפשפתי את עיניי.

כמו סטטוסקופ סביב צווארן איתן. שפשפח שלושת הגיבורים התאמנו עם ספרי תורה.

?הי על זהי לא ידעתי אני בוועד - איך לא ידעתי על זה?

השלישייה, לבושים בטרנינג של נייקי, התחרו לראות מי יכול לגעת בנר התמיד עם הקצה העליון של ספרי התורה. האיש הגבוה ביותר מתח את זרועותיו החטובות עד למקסימום.

"כמעט," הוא אמר, "בפעם הבאה, אני אנעל את נעלי העקב של אשתי." הצעיר פנה אליו.

"היי, שמעון, מי אתה חושב יהיה הבא בתור בניסיון להסתגן לקבוצה שלנו?"

שמעון היסס לרגע.

"אני בטוח שזה יהיה מייק טורצקי."

קולו הדהד באוזניים שלי.

"אבל אל תדאגו, בחורים. החלשלוש הזה לא מספיק חזק כדי להחזיק חתיכת דג הרינג מטיאס עם קיסם - איז לו סיכוי".

האחרים צחקו.

"שלי," הוא צרח.

"אני אלחץ את ידו בשבת הבאה ליתר בטחון. זה יוציא אותו מכלל פעולה לחודש".

גל של זעם גלש בתוכי. איך הוא מעז להגיד את זה. אני לא אוהב הרינג מטיאס. זו הייתה חתיכת סלמון מעושן שנפלה.

הייתי נחוש בדעתי להוכיח שהם טועים; להפגין את הגבריות שלי. בשבת לאחר מכן הצטרפתי לתפילת הילדים. כשאורית ביקשה מתנדבים להגביה את ספר התורה הרך והאוורירי, היד שלי זינקה. בעודי מכופף את השרירים כדי להניף אותו באוויר, פעוט עם שיער ג'ינג'י לידי יילל.

כנראה שהוריו מעולם לא לימדו אותו לחלוק את הצעצועים שלו. טפחתי על תלתלי הנחושת שלו.

"כן," אמרתי. "ועכשיו זה שלי".

ביום חמישי האחרון הגיעה הזדמנות הפז שלי. הגבאי של בית הכנסת הקטן והמקסים ברחביה, שבו אני מתפלל כל בוקר, הזמין אותי להגביה את ספר התורה.

"מייק, אתה היחיד כאן שעוד לא יצא לפנסיה," הוא אמר. "אנחנו תלויים בר."

התקרבתי ביהירות אל ספר התורה, הרמתי את שרוולי החולצה וכיווצתי את השרירים.

שריר הזרוע הדו-ראשי בצד שמאל שלי סכל מהתקף חריף של פחד במה.

"תבלוט כבר, אידיוט שכמותך," התחננתי, אבל השריר שלי נשאר רפוי כמו ג'לי על גלגיליות. הַּסֵּפֶר הלא מאוזן התנודד והתנענע. הקהל התנשף. כשצום של שתים עשרה שעות נתן את אותותיו, צלל הגבאי פנימה - אביר בצווארון טלית בוהק. הוא חיבק את הקלף בזרועותיו בגבורה לפני שביצע נחיתת חירום, בבטחה אל הבימה. ארוחת הבוקר

הגבאי קרא למחליף מהספסל. אדם בעל מראה שברירי, שאחז במקל הליכה, צלע בעלייתו במדרגות הבימה, כפף את ברכיו ושיגר את התורה לחלל.

Chevra Kadisha An Insider's Story

yal and I married in Jerusalem in 1998 and in 2000 took our growing family to Chicago for a year. In our 12(!) years there, we connected strongly to Chicago's thriving Jewish community, which has many programs supporting the complete circle of life – from Kallah classes and separate birthing classes to tuition breaks and summer camp scholarships. The assumption is that families should have kids and not limit their family size due to future tuition worries. Indeed, summer overnight camp is just as important as Jewish day school, and the community fully backs the idea that each child is entitled to that experience. There is so much else, but you get the idea. The circle closes with a thriving Chevra Kadisha where most participants volunteer their time in whatever ways they find comfortable and uplifting.

I want to share that experience with you. A few years after our arrival I learned of more and more of our contemporaries (in their thirties) who participated. Some did taharot, preparing the niftar for burial. Some did shemira: the halacha is clear that a body should not be left alone from the moment of death until burial. Some made the phone calls to set up volunteers: three are needed for each tahara and finding the people, a place and a time quickly and efficiently can be a logistical nightmare.

One of the four women who started the organization decades before answered my initial enquiry. After a long talk she said they would call and invite me to observe a tahara, as the first step. I remember the phone call. It is always last minute, and they need the answer quickly. I said I would see if I could come and get back immediately. I spoke to Eyal to see if 7 pm would work: it meant he needed to be home early so we could play hand-off with the kids. The evening is imprinted indelibly on my mind. The funeral home, the work room, the calm, serious women, the nifteret herself, the white garments, the small bag of earth from Israel placed in the casket, the asking forgiveness of the nifteret before closing the simple wooden box...

Some observe a few times before helping. Some are ready to take an active role immediately. Some choose to help in a different capacity altogether. Death impacts each person in a unique place. Baruch Hashem, Eyal and I played touch-tag for about six years, both participating in taharot when we could, as best we could.

Once a year, all the volunteers gather for a Chevra Kadisha dinner, to see the big picture and appreciate how important one person can be to a community. It is a very powerful evening.

Fast forward to our return to Israel. We watched as the cemetery opened in Mishor Adumim. I signed us up for when the Chevra Kadisha opened. But it didn't.

Presently, Ma'ale Adumim uses Jerusalem's services to care for our community. Perhaps it is time to create our own fully functioning Chevra Kadisha using our vast and diverse community, on a volunteer basis.

This isn't really the place to detail things. It is a continuing discussion, as I am learning by speaking to many who are here in Ma'ale Adumim for decades.

There is a growing list of those who want to hear and do more. Please be in touch. ■

"AND IT SEEMED TO ME THAT THE LAND I WALKED ON AND THE STREETS I WALKED THROUGH AND THE WHOLE WORLD

ARE NOTHING BUT AN ANTECHAMBER TO THIS HOUSE." (SHAI AGNON)

hat is the secret of a successful relationship? What is the power of renewal in a modern world that sanctifies the new and the upgraded to 2.0 at least? About a decade ago, we received a surprising phone call from the Tzohar organization, and we were asked to join a training scheme for a new program of guidance for couples preparing for marriage, and to become instructors in the program. After a brief deliberation we answered in the affirmative. And so, for about a year, a babysitter showed up every Monday evening to look after two little ones and we traveled to Jerusalem, and in a unique atmosphere we sat down to study. And if it takes a whole village to raise a child, then it became clear to us that to train instructors for couples takes an entire city: Rabbi Knohl (of blessed memory) and Dr. Tova Ganzel (may she live long) led the halachic part. And they were joined by a host of rabbis and rabbaniot, lecturers and therapists who enriched our spiritual and marital world and opened new and fascinating horizons for us.

We touched on the sources for the Halacha and how it developed from Torah law to the present day. About the power of Hazal (the Sages) and about Rabbi Zira who insisted that the stringency that was ultimately named after him was not his handiwork (after all, "the daughters of Israel behaved"), about counseling and the koach d'hitra (a Talmudic principle that favours a lenient approach in disputed cases). And we also tried to look inside ourselves: what is the meaning of closeness and contact for us, and what significance is hidden within distance and avoidance?

And when the training drew close to its conclusion, a debate began: how dowe accompany a coupleweighed down by the plethora of wedding preparations (and while we're very busy with our own lives) and help them to breathe in the essence of the moment, to dwell on the meaning of the canopy, to succeed in lingering in a place where they touch the core of existence and the eternal secret of the people of Israel?

And at the end of that wonderful year, the training sessions themselves began. We were worried: How will it turn out? Will there be a connection that enables joint growth? And how do we guide you halakhically when neither of us is a rabbi? Little by little, delightful voung couples arrived at our door, very excited and mostly also anxious and undecided. And we soon discovered that the concerns that accompany a young couple before marriage are many more than those of two 'green' instructors approaching their first training session, and we allowed ourselves to simply relax and take part in the journey.

And on this journey we met a lot of couples and were privileged to take a small part in their journey to setting up a binyan adei ad, an everlasting building.

We were amazed by the joy and excitement; the 19 | Musar Shmooze | Musar Avicha | Chanukah 2022

Project of the Tzohar Organization

"יצאתי אל משוש חתן וכלה וראיתי כי הם שוזרים תקווה עדינה ביקשתי: יוצר האדם עשה שיהיה בַּנַינִם בנין עדי עד" כך כותבת זלדה. וכך ביקשנו גם אנו כל פעם מחדש. ועד היום, את חלקם של הזוגות אנו לעיתים פוגשים בהזדמנויות שונות (בהתאם ל"חוק הדתיים השלובים" הידוע) במפגש חטוף בגן סאקר, בחתונה של מכרים משותפים, או עם עגלה בסופרמרקט. ותמיד מתרגשים: הרי זכינו לסייע בשזירת אותה תקווה עדינה. גם אנחנו חלק מהבניין! ■

תהא הכתבה לע"ג הרב אלישיב קנוהל זצ"ל. ממיסדי המיזם וממובילי תחום הנישואיו בצהר. יהי זכרו ברוד.

training sessions presented us with high moments alongside complex dilemmas. And every time we asked ourselves (and them): What do they need? Knowledge or space for thinking? Shall we sit and talk or shall we shut up and listen?

In one of the training sessions, a pleasant chemistry and an interesting conversation were created; one of the topics concerned gaps in formal education and areas of interest. And here, two days before the wedding, the bride phones up, crying bitterly and bemoaning the issue of differences: "How can I get married like this when my heart is broken?" she asks. And we listen breathlessly-in two days the chupa will be erected. What should we do?

As usual in such cases, we called Rabbi Knohl of blessed memory. The rabbi listened calmly as usual, asked questions and got to the bottom of things and then gave us one of the most important instructions we received: while we felt (through the phone!) his pleasant smile and his kind eyes shining on us - and look! We've already calmed down a little... and he laughed his pleasant laugh and said the obvious: "And surely these gaps existed even before, when she decided to get married."

And we realized that anxieties and fears do indeed motivate us all at different times. However, our choices, as Rabbi Knohl taught us, are stronger than they are! It was also a reminder for us of the comforting power of a smile, of the kind eyes that heal and restore balance no less than a thousand explanations or rebukes.

"I went out to see the joy of a bride and groom. And I saw them weaving a delicate hope.... I asked: 'Creator of humanity,... let their building be everlasting" writes Zelda. And that is what we also asked for each time anew. To this day, we sometimes meet some of the couples on different occasions (in accordance with the well-known law of how small the Jewish world is) in a snatched encounter in Gan Sacher, at a wedding of mutual acquaintances, or with a cart in the supermarket. And we are always excited: after all, we were privileged to help weave that delicate hope. We are also part of the building!

May this article be l'ilu'i nishmat (for the elevation of the soul of) Rabbi Elyashiv Knohl of blessed memory, one of the founders of the project and one of the leaders in the field of marriage in Tzohar. May his memory be for a blessing.

"ונדמה היה לי שהארץ שהלכתי עליה והרחובות שעברתי בהם וכל העולם כולו אינם אלא פרוזדור לבית זה." (ש"י עגנוו)

הו סודה של זוגיות מוצלחת?? מהו כוחה של ההתחדשות בעולם מודרני שמקדש את החדש והמשודרג 2.0 לפחות? לפני כעשור, התבשרנו בשיחת טלפון מפתיעה מארגון 'צהר', והתבקשנו להצטרף להכשרה של תכנית חדשה של הדרכה לזוגות לקראת נישואין ולהפוך למדריכים בתכנית. אחרי התלבטות קצרה השבנו בחיוב. וכך, לאורך כשנה, התייצבה בייביסיטר בכל שני בערב לשמור על שני קטנטנים ואנו נסענו ירושלימה. ובאוירה ייחודית ישבנו ללמוד. ואם כדי לגדל ילד צריך כפר שלם, הרי שהסתבר לנו שכדי להכשיר מדריכים לזוגות - עיר שלמה: הרב קנוהל זצ"ל וד"ר טובה גנזל תבדל"א, הובילו את החלק ההלכתי. ואליהם נלוו שלל רבנים ורבניות, מרצים ואנשי טיפול שהעשירו את עולמנו הרוחני והזוגי ופתחו עבורנו אופקים חדשים ומרתקים.

נגענו במקורות ההלכה ובאופן התפתחותה מדין תורה לימינו. על כוחם של חז"ל ועל ר' זירא שהתעקש שהחומרא שנקראה לבסוף על שמו איננה מעשה ידיו (שהרי "נהגו בנות ישראל"). על היוועצות ועל כוח דהיתרא. וניסינו גם להתבונן בתוכנו פנימה: מהי משמעותה של קירבה ומגע עבורנו, ומה טומן בתוכו המרחק וההיעלם.

וכשההכשרה התקרבה לסיומה החלה התלבטות: איד מלווים זוג בתוד עומס ההכנות לחתונה (ובתוך עומס חיינו אנו) ומסייעים להם לנשום פנימה את מהות הרגע, להתעכב על משמעות החופה, להצליח לשהות במקום בו נוגעים בליבת הקיום ובסוד הנצח של עם ישראל.

ובתום אותה שנה מופלאה החלו ההדרכות עצמן. חששנו: איך יהיה? האם יווצר קשר שמאפשר צמיחה משותפת? ואיך נדריך הלכתית כשאנו שנינו איננו רבנים? אט-אט הגיעו אל דלתנו זוגות צעירים ומקסימים. נרגשים מאד ועל פי רוב גם חוששים ומתלבטים, ומהרה גילינו שהחששות המלווים זוג צעיר לקראת נישואין, רבים מאלו של שני מדריכים טריים לקראתם הדרכתם הראשונה, והרשינו לעצמנו פשוט להתרווח ולקחת חלק במסע.

ובמסע הזה פגשנו המון זוגות וזכינו לקחת חלק קטן בדרכם להקמת בניין עדי עד. נפעמנו מהשמחה וההתרגשות, ההדרכות הפגישו אותנו עם רגעי שיא לצד דילמות מורכבות. ובכל פעם שאלנו את עצמנו (ואותם) לְמה הם זקוקים? ידע או מרחב לחשיבה? שנשב ונדבר או שנשתוק ונקשיב? באחת ההדרכות נוצרה כימיה נעימה ושיח מעניין, אחד הנושאים נגע לפערים בהשכלה ובתחומי העניין. והנה, יומיים לפני החתונה מתקשרת הכלה כשהיא ממררת בבכי ושוטחת את סוגיית הפערים: "כיצד אוכל להינשא כך כשליבי חצוי?" היא שואלת. ואנו מקשיבים ללא נשימה - עוד יומיים נערכת החופה. מה עושים??

כרגיל במקרים כאלו התקשרנו לרב קנוהל זצ"ל. הרב הקשיב בנחת כהרגלו, שאל שאלות ונכנס לעומקם של דברים ואז העניק לנו את אחת ההדרכות החשובות שקיבלנו: בעוד אנו חשים (דרך הטלפון!) את חיוכו הנעים ואת עיניו הטובות שמאירות אלינו - והנה כבר נרגענו מעט... והוא צחק את צחוקו הנעים ואמר את המובן מאליו: "זהלוא הפערים הללו היו קיימים עוד קודם, כבר כשהחליטה להינשא".

ואנו הבנו שחששות ופחדים אמנם מניעים את כולנו בזמנים שונים. ואולם, הבחירות שלנו, כך לימד אותנו הרב קנוהל, חזקות מהן! זו היתה גם תזכורת עבורנו לכוחו המנחם של החיוך, לעיניים הטובות שמרפאות ומאזנות לא פחות מאלף הסברים או תוכחות.

र्थ क्षेत्रकार्वा

נו לי לספר לכם על מסכות הפנים שלי. כשהקורונה פרצה לפני שנתיים. קניתי מסכות בכל מיני צבעים כדי שיתאימו לכיפות שלי (ובשבת אני מתאים גם את הגרביים שלי). זה הגיע לכדי מצב שאמרתי די, אז החלפתי את המסכות לתכלת הרגילה, ובשבת - ללבנה.

כד. לפחות. עד שהרופאה שלי אמרה לי שהמסכות הרגילות לא מספיק טובות בשבילי, שאני צריך כאלה עם אטימה טובה יותר. אז בחול המועד פסח האחרון נסענו לסונוביה בתל אביב לקנות מסכה יעילה יותר. ואז יומיים לאחר מכן ביטלה הממשלה את הדרישה לעטות מסכה בציבור.

רוב האנשים חגגו, אבל אני לא: המסכה שלי ואני חברים טובים. באוטובוס, בבית הכנסת, בעבודה, אני עדיין עוטה את החבר שלי. כמה אנשים העירו לי, כולל הרב, "מתי אתה מוריד על זה?" אחרים, במיוחד בבית הכנסת. בוהים בי, ודאי תוהים למה אני עדייו עם

התשובה הפשוטה היא שהקורונה עדיין שם בחוץ. התשובה המדויהת היא שלפני כשבע שנים חליתי ב- CLL (לוקמיה לימפטית כרונית). ספירת תאי הדם הלבנים שלי גבוהה ומערכת החיסון שלי

כאשר עברתי את הטיפול הראשון שלי בכימותרפיה, ה- CLL שלי 'הלך בהדרגה לישון': הוא נכנס להפוגה. המספרים נשארו ברמה נמוכה ואז, בהדרגה, עם הזמו, ה-CLL שלי 'התעורר' שוב. כשהגיע למספר גבוה מאוד, התחלתי ליטול כדורים ביולוגיים, בידיעה שבקרוב יתחיל שלב ב' של הטיפול.

עכשיו התחלתי את השלב השני של הטיפול שלי. גם ביולוגי אבל בצורת IV: אז עכשיו אנחנו הולכים לבית החולים פעמיים בחודש

ברצוני להביע את תודתי העמוקה לאשתי שיושבת לצדי בכל פעם שאנו נוסעים לבית החולים; אני לא יודע מה הייתי עושה בלעדיה. ככל הנראה, אם הקורונה מעולם לא היה מתרחשת, לא הייתי צריך שהחברה שלי תלך לאן שאני הולך; בינתיים, אנחנו חברים טובים.■ 18 | מוסר שמוז | בית כנסת מוסר אביר | חנוכה תשפ"ג

The Laws of Reciting Al Hanisim on Chanukah

ur Sages ruled that during the eight days of Chanukah there is an obligation to recite the prayer of Al Hanisim. This prayer is said as part of our thanksgiving to Hashem, which is one of the main themes of Chanukah. As such, it is said immediately after Modim, which is also a thanksgiving prayer, as opposed to additional prayers said for Rosh Chodesh and Sukkot, which are recited prior to Modim. Al Hanisim is also recited in Birkat Hamazon immediately after the prayer Nodeh Lecha which also relates to thanking Hashem.

Women are also obligated in saying Al Hanisim during davening and Birkat Hamazon. All those obligations relating to men in this article also relate to women.

Al Hanisim is not recited during the Bracha Achrona of having wine, grains and the seven species. Later authorities bring different reasons for this. Some say that since Chanukah has no source in the Torah, this prayer was not added to additional brachot beside Tefilla and Birkat Hamazon (Lechem Chamudot). The Levush claims that Birkat Hamazon and Tefilla have explicit prayers relating to Thanksgiving (Modim in Tefilla and Nodeh Lecha in Birkat Hamazon), as opposed to Birkat Me'ein Shalosh that has no specific mention of thanksgiving in the bracha itself. Regardless, authorities agree that if someone inadvertently mentioned part of Al Hanisim in Bracha Me'ein Shalosh, he need not recite the bracha again.

Authorities dispute if a gabbai must announce the recital of Al Hanisim in public on the first night of Chanukah. Some authorities proclaim that the gabbai should not mention it out loud prior to Shmonei Esrei based on the fact that, if one forgets, then there is no need to repeat Tefilla. This indicates that the obligation is not as strong as reciting Ya'alei Veyavo or Mashiv Haruach. Other authorities disagree and rule that since the gabbai's proclamation is for the purpose of Tefilla, there is no issue of doing so adjacent to Shemonei Esrei, regardless of the fact that one does not repeat Shemonei Esrei if Al Hanisim is forgotten. One may rule by the more lenient opinion and proclaim Al Hanisim.

If Al Hanisim is forgotten during Tefilla, one not need repeat Shemonei Esrei. However, there are different scenarios which affect how one should conduct oneself.

If someone remembers before the name of Hashem in the last bracha of Modim, he may return to the paragraph of Al Hanisim. Authorities add that if one remembers that he did not recite Al Hanisim after Modim, one may recite it as an additional request during the paragraph of Elokai Netzor.

Later authorities have a dispute in the case in which one has just finished the bracha at the end of Modim (Hatov Shimcha Ulecha Nae Lehodot) and remembers prior to beginning the final bracha of Shemonei Esrei: should one recite Al Hanisim at that point? The Eshel Avraham ruled that one could say Al Hanisim right after the bracha. The Eshel Avraham explains that although one is not allowed to make an unnecessary break between brachot of Shemonei Esrei, nevertheless, since the next bracha has not yet begun and in truth Al Hanisim is part of that bracha, one can recite Al Hanisim at that point. However, many Poskim, including the Mishna Berura and Rav Ovadia Yosef are adamant in saying that Al Hanisim immediately prior to Sim Shalom (or Shalom Rav) is not allowed. As such, one should recite it in Elokai Netzor, as was explained above.

Rulings relating to forgetting to say Al Hasinim in Birkat Hamazon are similar to forgetting to recite it during Shemonei Esrei. If one remembers prior to saying the second bracha of Birkat Hamazon, he can return to Al Hanisim and continue from there. If one remembers afterwards, he should not recite it even if he did not start the paragraph. In such a case, the Rema recommends reciting Al Hanisim at the end of Birkat Hamazon, meaning when one should say a special Harachaman for Chanukah, and then continue on with Al Hanisim.

et me tell you about my face masks. When Corona started two years ago, I bought all the colours to match my kipot and on Shabbat I match my socks up as well. It got to the point where enough was enough, so I changed my masks to the regular blue and, on Shabbat, white.

That was until my doctor told me the regular masks are not good enough for me, that I needed ones with a better seal. So last Chol Ha'moed Pesach we went to Sonovia in Tel Aviv to buy a more effective mask. Then two days later the government cancelled the requirement to wear masks in public.

Most people celebrated, but not me; my mask and I are good friends. On the bus, in shul, at work I still wear my friend. Some people commented to me, including the Ray, "When are you taking it off?" Others, especially in shul, stare at me, probably wondering why I still have my mask on.

The simple answer is that COVID-19 is still out there. The correct answer is that eight years ago I contracted CLL (chronic lymphoid leukemia). My white blood cell count is high and my immune system is low.

I had my first treatment of chemotherapy. In time my CLL went to sleep: It went into remission. The numbers stayed on a low level and then gradually, over time, my CLL woke up again. When it reached a very high number I started on biological pills, knowing that soon part two of the treatment would start.

I have now started part two of my treatment, also biological but in IV form. Now we are going to the hospital twice a month until there will be a change.

I would like to express my deepest gratitude to my wife who sits at my side each time we go to the hospital; I don't know what I would do without her.

Most probably, if Covid 19 had never happened, I would not have needed to have my friend go wherever I go. In the meantime, we are good buddies ■

עזרא ראשונה Ezra Rishona

הלכות אמירת על הנסים בחנוכה

ז"ל פסקו שבשמונת ימי החנוכה חלה חובה לומר תפילת 'על הנסים'. תפילה זו נאמרת כחלק מההודיה שלנו לה', שהיא אחד הנושאים המרכזיים של חנוכה. לכן, היא נאמרת מיד לאחר 'מודים' שגם היא תפילת הודיה, בניגוד לתוספות אחרות בתפילה, בראש חודש ובסוכות, שנאמרות לפני 'מודים'.

'על הנסים' נאמרת גם בברכת המזון מיד לאחר תפילת 'נודה לך' המתייחסת גם היא להודיה לה'.

גם נשים חייבות באמירת 'על הנסים' בתפילת שמונה עשרה וברכת המזון. כל החובות המתייחסות לגברים במאמר זה נוגעות גם לנשים.

'על הנסים' לא אומרים בברכה אחרונה על יין, דגנים ושבעת המינים. האחרונים מביאים לכך סיבות שונות. יש אומרים שמכיוון שלחנוכה אין מקור בתורה, תפילה זו לא נוספה לברכות נוספות מעבר לתפילה (שמונה עשרה) וברכת המזון (לחם חמודות).

הלבוש טוען שבברכת המזון ותפילת שמונה עשרה יש תפילות מפורשות הנוגעות להודיה ('מודים' בשמונה עשרה ו'נודה לך' בברכת המזון), בניגוד לברכת מעין שלוש שאין שם אזכור להודיה בברכה עצמה. בכל מקרה, חז"ל מסכימים שאם מישהו הזכיר בטעות חלק מ'על הנסים' בברכה מעין שלוש, הוא לא צריך לחזור על הברכה.

יש מחלוקת האם גבאי חייב להכריז על 'על הנסים' בציבור, בלילה הראשון של חנוכה. יש שפוסקים שאסור לגבאי להזכיר זאת בקול רם לפני שמונה עשרה. פסק זה מבוסס על העובדה שאם שוכחים, אין צורך לחזור על התפילה. זה מצביע על כך שהחובה אינה חזקה כמו אמירת 'יעלה ויבוא' או 'משיב הרוח'. אחרים חולקים על כך ופוסקים, שמאחר שהכרזת הגבאי היא לצורך תפילה, אין סיבה לא לעשות כן בצמוד לשמונה עשרה, בלי קשר לכך שאין חוזרים על שמונה עשרה אם שוכחים 'על הנסים'.

יש להכריע כדעה המקלה יותר, ולהכריז על 'על הנסים'.

אם 'על הנסים' נשכח במהלך תפילת שמונה עשרה, אין צורך לחזור על התפילה.

בברכת המזון דומים לאלו המתייחסים לשכחה במהלך
שמונה עשרה. אם נזכרים לפני אמירת הברכה השנייה
של ברכת המזון, אפשר לחזור ל'על הנסים' ולהמשיך
משם. אם נזכרים אחר כך, לא חוזרים. במקרה כזה,
הרמ"א ממליץ לומר 'על הנסים' בסוף ברכת המזון,
ע מ

עם זאת, ישנן מספר אפשרויות כיצד לנהוג.

אפשר לחזור ל'על הנסים'.

זאת כבקשה ב'אלוקי נצור'.

אם נזכרים לפני אמירת שם ה' בסוף ברכת 'מודים',

חז"ל מוסיפים, שאם נזכרים אחרי 'מודים', אפשר לומר

מחלוקת מאוחרת יותר אצל חכמים היא, שאם

מסיימים את הברכה בסוף 'מודים' ('הטוב שמך ולך

נאה להודות') וזוכרים לפני תחילת הברכה האחרונה

של שמונה עשרה: האם צריך לומר 'על הנסים' בשלב

ה'אשל אברהם' פוסק שאפשר לומר 'על הנסים' מיד

לאחר הברכה, ומסביר שלמרות שאסור לעשות הפסק

בין הברכות של שמונה עשרה, בכל זאת, מכיוון

שהברכה הבאה טרם החלה ולמעשה 'על הנסים' הוא

חלק מאותה ברכה, ניתן לומר 'על הנסים' באותו שלב.

עם זאת, פוסקים רבים, כולל המשנה ברורה והרב

עובדיה יוסף, נחושים באמירה שאסור להגיד 'על

הנסים' מיד לפני 'שים שלום' (או 'שלום רב'). ניתן

פסקי הלכה הנוגעים לשכחת אמירת 'על הנסים'

להמשיך עם 'על הנסים' ■

לומר ב'אלוקי נצור' כמבואר לעיל.

21 | Musar Shmooze | Musar Avicha | Chanukah 2022

craved for something to keep me busy during the cold, winter evenings and thought I might try my hand at crocheting. My mother had been an amazing knitter. She had tried to instil the same skills in her young daughter, but it was hopeless. Dropping stitches, creating unintended holes, I'd generate disasters instead of anything worthwhile. It took me forty plus years to outgrow this trauma, but now I was ready. I watched a short video for beginners, where the woman spoke very slowly and clearly – how hard could it be? – and took myself down to the well-known wool shop on King George Street.

That shop had been there forever. It doesn't even resemble a shop from the outside – more like an opening between two buildings. But when you enter, you are greeted with an abundance of coloured balls of wool, large and small, fine, medium, thick, flecked and sparkling. And everything seemed to be "on offer".

The shopkeeper was a small, stout, elderly lady who noticed my discomfort.

"Can I help you?"

"I want to crochet a scarf. I don't really know what wool I need. I've never done this before."

She led me to one corner where there was an assortment of wool. Soft balls hung side by side: orange and blue, greens and reds, pinks, purples, yellows, browns.

"These are good if you're just beginning," she explained. I chose a ball of deep tomato redwith white and orange flecks in it. I couldn't quite work out how it would look. Would there be rows and rows of red, and then an explosion of white and orange? I shrugged, realising it didn't really matter. "Let it surprise me," I thought. The woman showed me which size crochet hook I needed, wrapped the whole thing in a brown paper bag, and asked me for twenty shekels. I paid her, and hurried home, flushed with excitement for my upcoming challenge.

That evening, I started. Slowly, at first, and then, as I adjusted the tension, I began to enjoy myself. From time to time, I'd unravel a row or two if it didn't look right and I gradually got quicker. My scarf started to take shape.

Every night I crocheted ten rows, and, within two weeks, I had succeeded in creating...a scarf! All by myself! It was gorgeous! The deep red made it appear warm and cosy and every few rows the pretty coloured flecks would pop up in a burst of colour. I had added tassels to the ends as well.

The next day, I had promised myself a much overdue visit to my favourite – and only remaining – aunt. When we were kids, she had lived by the sea. Every summer, my mother would send me and my sister there for two weeks of heaven. My aunt Florrie was very happy-go-lucky, and made everything fun – a contrast to my mother's stricter nature. We would spend hours on the beach, collecting shells, building sandcastles and playing in the water. My aunt had such a love of life and endless energy that she wore us out. We would eat lots of junk food and go to bed late every night. What a wonderful childhood memory that was!

Five years ago, when my aunt got sick with Alzheimer's, she moved inland, and now lived not far from me. She was eighty-five, and had a full-time carer. It was so sad. I missed her.

i missea ner.

I put on my coat, and wrapped my deliciously warm scarf around my neck for the twenty-minute walk to her house.

I knocked on the door.

"Hi Ienny, How's Aunt Florrie today?"

"About the same. Come in."

I wasn't expecting a different answer, but always hoped.

The house reeked of old, trapped air. It was so hot it was suffocating. I went through to the sitting room. and sat down opposite her, taking her arthritic hands in mine.

She lifted her cloudy eyes to look at the stranger who had come to visit

"Hello, Aunt Florrie," I said brightly. "It's so cold outside, but at least the sun's out. How are you today?"

Her lips quivered, but no words came out.

She lifted her shaky hand and touched my scarf. "That's nice," she said, suddenly.

I knew she wouldn't be able to retrieve the word 'scarf' or even 'red' so I helped her.

"Oh, you like my new red scarf? Can you believe it? I crocheted it myself."

I unwound it and placed it on her lap. She looked down as she stroked it, fondling the tassels. Then she picked it up and put it against her cheek.

"That's nice," she said again, and broke into a half-smile.

I looked into her eyes. She had so much more to say but the words were gone, melted into the past. We sat in silence for a while. She gripped my arm, and her eyes filled up.

"Would you like to look after my scarf for a while?" I asked.

She picked it up and clutched it to her chest.

"That's fine, "I said. "You have it. I can always make another one." As I got up to go, I saw a familiar photograph on my aunt's bookcase. I picked it up and smiled. It showed two happy little girls building sandcastles with their adored aunt. The sea sparkled in the background, the sky a perfect blue. My aunt was watching me. I went over to her with the picture, and gave her a big hug.

"Thank you, for all those wonderful times."

She pressed the frame into my hand, and her eyes followed me to the door.

I turned up my collar against the cold wind, and thought of warmer days.■

חודש כל כך רציתי איזה תחביב שיעסיק אותי בערבי החורף הקרים וחשבתי שאולי אנסה את כוחי בסריגה. אמא שלי היתה סורגת מדהימה. היא ניסתה להטמיע את אותם הכישורים בבתה הצעירה, אבל זה היה חסר סיכוי. פרמתי תפרים, יצרתי חורים לא מכוונים: ייצרתי אסונות במקום משהו ראוי.

לקח לי מעל ארבעים שנה להתגבר על הטראומה הזאת, אבל עכשיו הרגשתי מוכנה. צפיתי בסרטון קצר למתחילות, שבו אשה דיברה לאט מאוד וברור מאוד - כמה קשה זה יכול להיות? - והלכתי לחנות הצמר הידועה ברחוב המלך ג'ורג'.

החנות הזו תמיד הייתה שם. היא אפילו לא נראית כמו חנות מבחוץ - יותר כמו פתח בין שני בניינים. אבל כשאת נכנסת, מקבל את פנייך שפע של כדורי צמר צבעוניים, גדולים וקטנים, עדינים, בינוניים, עבים, מנומרים ונוצצים. ונראה היה שהכל "במבצע".

בעלת החנות הייתה אישה קשישה, קטנה וחסונה, שהבחינה באי הנוחות שלי.

"אני יכולה לעזור לך?"

"אני רוצה לסרוג צעיף. אני לא ממש יודעת איזה צמר אני צריכה. מעולם לא סרגתי."

היא הובילה אותי לפינה אחת שבה היה מבחר גדול של צמר. כדורים רכים נתלו זה לצד זה: כתומים וכחולים, ירוקים ואדומים, ורודים, סגולים, צהובים, חומים.

. "אלה טובים אם את רק מתחילה", היא הסבירה.

בחרתי כדור בצבע אדום כמו עגבנייה עם נקודות לבנות וכתומות. לא ממש הצלחתי לדמיין איך זה ייראה. האם יהיו אלה שורות על גבי שורות של אדום, ואז פיצוץ של לבן וכתום? משכתי בכתפי, הבנתי שזה לא באמת משנה. "שיפתיע אותי," חשבתי. האישה הראתה לי איזה גודל מסרגה אני צריכה, עטפה את הכל בשקית נייר חומה וביקשה עשרים ש"ח. שילמתי לה, ומיהרתי הביתה, סמוקה מהתרגשות לקראת האתגר הקרוב שלי.

באותו ערב התחלתי. לאט לאט, בהתחלה, ואחר כך, כשהסתגלתי למתח, התחלתי ליהנות. מעת לעת, הייתי פורמת שורה או שתיים אם זה לא נראה כמו שצריך ובהדרגה עבדתי בצורה מהירה יותר. הצעיף שלי התחיל למכל צורה.

כל ערב סרגתי עשר שורות, ובתוך שבועיים הצלחתי ליצור... צעיף! הכל בעצמי! זה היה מהמם! האדום העמוק גרם לו להיראות חמים ונעים, ומידי כמה שורות הכתמים הצבעוניים היפים צצו בפרץ של צבע. הוספתי גם גדילים לקצוות.

למחרת, כבר הבטחתי לעצמי ביקור באיחור רב אצל הדודה האהובה עלי - והיחידה שנותרה בחיים. כשהיינו ילדים, היא גרה ליד הים. בכל קיץ אמא שלי הייתה שולחת אותי ואת אחותי לשם לשבועיים שהיו כמו גן עדן. דודתי פלורי לקחה את החיים בקלות, והפכה את הכל לכיף - בניגוד לאופי המחמיר

היינו מבלות שעות על החוף, אוספות צדפים, בונות ארמונות חול ומשחקות במים. לדודה שלי הייתה אהבה גדולה לחיים ואנרגיה אינסופית שהתישה אותנו. היינו אוכלות הרבה ג'אנק פוד והולכות לישון מאוחר מדי ערב. איזה זיכרוו ילדות נפלא זה!

לפני חמש שנים, כשדודתי חלתה באלצהיימר, היא עברה דירה הרחק מהים, ועכשיו גרה לא רחוק ממני. היא היתה בת שמונים וחמש, והיתה לה מטפלת במשרה מלאה. זה היה כל כך עצוב. התנעגעתי אליה.

לבשתי את המעיל שלי, וכרכתי את הצעיף החם והנהדר שלי סביב הצוואר שלי לקראת ההליכה של עשרים דקות לביתה.

דפקתי על הדלת.

"היי ג'ני. מה שלום דודה פלורי היום?"

"בערך אותו דבר. היכנסי."

לא ציפיתי לתשובה אחרת, אבל תמיד קיוויתי.

בבית נדף ריח של אוויר ישן וטחוב. זה היה כל כך חם ומחניק. עברתי אל הסלון. והתיישבה מולה כשאני לוקחת את ידיה השבריריות בידיי.

היא הרימה את עיניה העכורות כדי להביט באישה הזרה שבאה לבקר.

"שלום, דודה פלורי," אמרתי בבהירות. "כל כך קר בחוץ, אבל לפחות השמש זורחת. מה שלומך היום?" שפתיה רעדו. אבל לא יצאו מילים.

היא הרימה את ידה הרועדת ונגעה בצעיף שלי. "זה נחמד," היא אמרה לפתע.

ידעתי שהיא לא תוכל לשחזר את המילה 'צעיף' או אפילו 'אדום' אז עזרתי לה.

"אה, את אוהבת את הצעיף האדום החדש שלי? את מאמינה? סרגתי את זה בעצמי."

הורדתי אותו מצווארי והנחתי אותו על ברכיה. היא השפילה את מבטה כשליטפה אותו, והעבירה את אצבעותיה דרך הגדילים. ואז היא הרימה אותו והניחה אותו על לחייה.

"זה נחמד," היא אמרה שוב, ופרצה בחצי חיוך.

הסתכלתי בעיניה. היה לה עוד הרבה מה לומר אבל המילים נעלמו, נמסו אל העבר. ישבנו בשקט זמן מה. היא אחזה בזרועי, ועיניה התמלאו.

"האם תרצי לשמור על הצעיף שלי לזמן מה?" שאלתי

היא הרימה אותו והצמידה אותו לחזה.

"זה בסדר," אמרתי. "קחי את זה. אני תמיד יכולה לסרוג עוד אחד."

כשקמתי ללכת, ראיתי תמונה מוכרת על ארון הספרים של דודתי. הרמתי אותה וחייכתי. היו בה שתי ילדות קטנות ומאושרות בונות ארמונות חול עם דודתן הנערצת. הים נצץ ברקע, השמיים כחולים לחלוטין. דודה שלי התבוננה בי. ניגשתי אליה עם התמונה, וחיבקתי אותה חיבוק גדול.
"תודה לך, על כל הזמנים הנפלאים האלה."

היא דחפה את המסגרת לתוך היד שלי, ועיניה עקבו אחרי עד הדלת. הראתו את השווערני נוד הרגם הרבר ומשכתו על ומות ממות נותר

הרמתי את הצווארון נגד הרוח הקרה וחשבתי על ימים חמים יותר.

בית כנסת לא רק חקום להתפלל בו

ולנו התברכנו להיות חלק מבית הכנסת "מוסר אביך" אבל מה זה בעצם בית כנסת?

יש שיגידו שבית כנסת זה מקום להתפלל, מקום ללמוד, מקום להתחבר לה′... והם יהיו צודקים. ■אולם בית כנסת הוא הרבה יותר מזה!

כאשר מחפשים את הפירוש למילה בית כנסת מוצאים את ההגדרה הבאה: בית אסיפה, מוקד החיים הקהילתיים היהודיים

בית כנסת הוא לא רק מקום להתפלל בו, אלא גם מקום לפגוש בו - את הרב שלך, החברותא שלך, התלמידים שלך, המשפחה והחברים שלך. זה מקום להתחבר - לה' ולחבריך. זה מקום ללמוד בו, הן פורמלית והן בלתי פורמלית. וזה אמור להיות מקום שמרגישים שהוא הרחבה של הבית שלך. בעיקרו של דבר, בית כנסת הוא מקום בו נפגשת הקהילה בגלגולים שונים. זהו מקום של נוחות, מקום של היכרות. מרכז חיינו היהודיים.

לשם כך מוסר אביך מרחיב את תכניות הקידושים של בית הכנסת. קידוש, אחרי מוסף בשבת בבוקר, הוא זמן שבו אנחנו יכולים להיפגש, כקהילה, כקהל מתפללים,

זמו. לבלות כמה דקות

כחברים.

וללא לחץ

מהנות, יחד עם נשנוש קטן.

ועדת המשנה לקידושים, בחסות הוועד, מתכוונת לארגן שני קידושים בכל חודש. הקידוש העיקרי שלנו יתקיים בשבת מברכים או בסמוך לה. זה יהיה קידוש הראווה שלנו ויורכב מעוגות, עוגיות, חטיפים, הרינג ודגים, הפתעה כלשהי, שתייה קלה (וטיפה חריפה יותר). כמו כן, ניתן יהיה להתאים את הקידושים הללו לנושאים מסוימים בהזדמנויות מיוחדות.

אנו מבקשים חסות לקידושים הללו; ניתן להציע חסות החל מ-50 שקלים, ועד כמה מאות. שם המממן וסיבת החסות יוזכרו בהודעת הקידוש שלנו ולכל המממנים תוצע הזדמנות לומר כמה מילים על האירוע אותו הם מנציחים בחסותם. למה שלא תציינו את היארצייט של אהובכם, יום הולדת לילדכם, יום נישואין, גיוס בתכם, סיום לימודיו של בנכם...? אין סוף לאירועים המתאימים להנצחה, ובכך אתם תומכים בבית הכנסת ומאפשרים לקהילה שלנו לציין את המאורע אתכם.

הקידוש השני יהיה קטן יותר, שיתקיים יחד עם השיעור המוצלח מאוד שלנו מוסר שמוז ללא גבולות - שאל את הרב. כמו כן, יש לנו אפשרות לארגן קידוש לחגיגה המשפחתית שלכם - בת או בר מצווה, שבת חתן או חתונה. מטרת ועדת הקידוש היא גיוס חברים ולא גיוס כספים - אנחנו רוצים רק לכסות עלויות - אז בואו

נעבוד יחד כדי לגרום לקידוש יפה לקרות.

נא ליצור קשר עם אריאן שניידר 050-970-0981 או חגית לימן אריאן שניידר 2208-050-777-2208.

ello evervone!

Less than a year ago I took up the position of Chairman of the Religious Council in the city. This was after about 22 years in which I served as principal in the Yeshiva High School in the city. My feeling is that I went from one educational mission in the city to another that is no less

When I took up my position in the Religious Council, I said that I saw the goal of making religious services accessible to all the public in the city as a primary goal. These services include: the synagogues and the rabbis of the communities, the mikvahs for women and men, the registration for marriage and kashrut for businesses, the municipal eruv and, no less important, Torah cultural activities for all the public in the city. It was important to me to be attentive to the needs of the people in the various fields and I try to act with this

In the short period in which I have been in office, we have operated in the following areas:

For the first time, we held a city-wide gathering of gabbaim, making the various groups of gabbaim into one unified group. We held a special evening for the wives of the community rabbis in collaboration with Bet Moreshet. Later, we held a meeting of the rabbis of the city's communities together with the Municipal Rabbis at the home of Municipal Rabbi, Ray Katz, and another meeting with the domestic violence unit and a tour of the municipal observatory. The next stage will consist of focused meetings of each neighborhood with its gabbaim and rabbis, so that we can think together about what can be promoted in the fields of religion and Torah culture everywhere.

Regarding Torah culture, we are partners in many activities in the city that relate to all communities and all ages, and we are looking forward to greatly expanding this topic to include synagogues, collaborations with the community center, the center for young people, the youth movements, and so forth. The team of mikvah attendants and workers also had the opportunity to go to teambuilding and experiential meetings, in addition to the general meetings of the team with the municipal rabbis.

Regarding mikvahs, we published a survey for the city's female residents who use the mikvah to provide the best response possible to all the communities and neighborhoods in the city. Baruch Hashem, based on the information we received, we are trying to provide a response tailored for each individual mikvah.

On this occasion, I would like to thank the team of mikvah attendants who do holy work together with the workers, and to praise them for their dedicated work during difficult working hours.

One of the things that bothered the women and also us on the Council is that payment was in cash only. In today's era, most people prefer not towalk around with cash and this makes it difficult for both the mikvah attendees and the mikvah attendants and secretaries who have to deal with the issue. Baruch Hashem, in 2018 we opened the option of paying in mikvahs by credit card as well, in a quick and easy way and without unnecessary identification; and this is great news for the attendees. We publicised in contact groups a link for payment, and we also hung barcodes in mikvahs for those who are interested. Those women who do not have a smart phone can pay with a credit card via the mikvah attendants.

In addition, in order to solve the problem of congestion in certain mikvahs and in response to a request from attendees, we are operating in some of the mikvahs the application "Mikveh Online" in which the attendee can make an appointment at a time that is convenient for her and in this way save her the wait after she arrives. Recently we also added the possibility for the attendee to give online feedback about her mikvah immersion experience, all with the aim of improving the service.

Immediately after the inauguration of the renovated mikvah in Mitzpe Nevo, we started work on renovating another mikvah on Nahalim Street which, relative to the other mikvahs in the city, needs serious renovation and adapting to modern standards. Of course, such a project, which costs about one and a half million shekels, cannot be realized without the cooperation of all parties, and we hope that a joint effort will enable us to announce the beginning of the planning works there as well in the near future.

כדי להנגיש את כל המידע לתושבים בתחומי הדת השונים (מקוואות, כשרות, עירובין, נישואין, רבנות ותרבות תורנית) אנו פועלים בימים אלו על הקמת אתר אינטרנט חדש למועצה שייתן מענה לצרכים הללו בצורה ויזואלית וידידותית למשתמש. מוזמנים להיכנס ולהתרשם!

ב"ה יש לנו אתגרים במועצה הדתית. יש עבודה. יש מה לקדם ומה להשתפר; אך תמיד עלינו לראות קדימה,.איך אפשר להדם עוד נושא, ולתת שירות טוב יותר לכל מי שפונה אלינו. כד גם נוכל לגרום לקידוש ה' בעבודתנו היומיומית ואני. אני מזמין אתכם לפנות אלינו בבקשות, בהצעות ולהשפיע ובהצעות ובכך להשפיע.

בעז"ה ובכוחות משותפים עם העירייה, חברי המועצה הדתית, רבני העיר, רבני הקהילות והגבאים, נציגי הציבור וכל הפעילים שרוצים לעזור. נעשה ונצליח!

דבר יו"ר המועצה הדתית של מעלה אדומים

Letter from Shai Peretz. Chairman of the Religious Council of Ma'ale Adumim

Regarding kashrut, we have opened a channel of communication with the business owners in the city and we are interested in strengthening the city's commercial sector and the level of kashrut in each business. Details about each business and its kashrut supervision can be found on the Council's website.

Regarding the eruv, we are interested in including school pupils and yeshiva students in the weekly rounds of checking the eruy, so that these halachot can be learned in practice.

In order to make all the information accessible to the residents in the various religious fields (mikvah, kashrut, eruy, marriage, the Rabbinate and Torah culture) we are currently working on establishing a new Council website that will meet these needs in a visual and user-friendly way. You are invited to go in and be impressed!

Baruch Hashem, we have challenges in the Religious Council: there is work; there are things to promote and things to improve; but we must always look ahead, and ask how we can advance another issue, and provide better service to everyone who turns to us. In that way we can also cause a kiddush Hashem in our daily work and I invite you to contact us with requests and suggestions, to have an impact.

With God's help, and in concert with the Municipality, the members of the Religious Council, the rabbis of the city, the rabbis of the communities and the gabbaim, the representatives of the public and all the activists who want to help, we will move onward and upward!

By Shai Peretz

לום לכולם!

לפני פחות משנה נכנסתי לתפקיד יושב ראש המועצה הדתית בעיר. זאת לאחר כ-22 שנים בהם שימשתי כמנהל בישיבה התיכונית בעיר. תחושתי היא שעברתי משליחות חינוכית אחת לשליחות אחרת בעיר שהיא לא פחות חשובה.

כשנכנסתי לתפקידי במועצה הדתית אמרתי שאני רואה כמטרה ראשונה "להנגיש" את שירותי הדת לכלל הציבורים בעיר. השירותים כוללים את: בתי הכנסת ורבני הקהילות, המקוואות לנשים וגברים, הרישום לנישואין והכשרות לעסקים, העירוב העירוני ולא פחות חשוב. פעילות תרבות תורנית לכלל הציבורים בעיר. היה חשוב לי להיות קשוב לצרכי האנשים בתחומים . השונים ולאור זאת אני משתדל לפעול.

בתקופה הקצרה בה אני נמצא בתפקיד פעלנו בתחומים הבאים:

היימנו לראשונה מפגש גבאים עירוני וחיברנו את קבוצות הגבאים לקבוצה אחת מאוחדת, ערכנו ערב מיוחד לנשות רבני הקהילות בשיתוף "בית מורשת". בהמשך קיימנו מפגש של רבני הקהילות בעיר יחד עם רבני העיר בביתו של רב העיר הרב כ"ץ, ומפגש נוסף עם היחידה לאלימות במשפחה וסיור במצפה הכוכבים העירוני. השלב הבא יהיה מפגשים ממוקדים של כל שכונה עם הגבאים והרבנים שלה, כדי לחשוב יחד מה ניתן לקדם בתחומי הדת והתרבות התורנית בכל מקום.

בתחום התרבות התורנית אנו שותפים לפעילויות רבות בעיר ששייכות לכל הציבורים ולכל הגילאים ואנו עם הפנים קדימה להרחיב מאוד את הנושא לבתי הכנסת, שיתופי פעולה עם המתנ"ס, מרכז לצעירים, תנועות הנוער וכו'. צוות הבלניות והעובדות גם הוא זכה לצאת למפגשי גיבוש וחוויה, זאת בנוסף למפגשים הכלליים של הצוות עם רבני העיר.

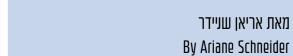
בתחום המקוואות, פרסמנו סקר לטובלות תושבות העיר כדי לתת מענה מיטבי לכל הציבורים והשכונות בעיר. ב"ה מהמידע שקיבלנו אנו מנסים לתת מענה מותאם לכל מקווה.

בהזדמנות זאת, אני רוצה להודות לצוות הבלניות שעושות עבודת קודש יחד עם העובדות ולשבח אותן על עבודתן המסורה בשעות עבודה לא פשוטות. אחד הדברים שהפריעו לנשים וגם לנו במועצה זה שהתשלום הוא במזומו בלבד. בעידן של היום רוב האנשים מעדיפים שלא להסתוכב עם מזומן וזה מקשה הן על הטובלות והן על הבלניות והמזכירות שצריכים להתעסק עם הנושא. ב"ה פתחנו את האפשרות לשלם במקוואות גם באשראי בצורה מהירה וקלה וללא הזדהות מיותרת וזו בשורה גדולה עבור הטובלות. פרסמנו בקבוצות הישור לתשלום וגם תלינו ברקודים במקוואות למעוניינות. ציבור הנשים שאין לו טלפון חכם יכול לשלם עם כרטיס האשראי דרך הבלניות. בנוסף, כדי לפתור את בעיית העומס במקוואות מסוימים ואת בקשת הטובלות אנו מפעילים בחלק מהמקוואות את אפליקציית "מקווה אונלייו" בה הטובלת יכולה לקבוע תור מראש למקווה בשעה שנוחה לה וכך לחסוך לה המתנה כשהיא מגיעה למקווה. לאחרונה גם הוספנו אפשרות לתת משוב אונלייו של הטובלת על חווית הטבילה במקווה והכל במטרה לשפר את

מיד לאחר חנוכת המקווה המשופץ במצפה נבו, התחלנו לעבוד על שיפוץ המקווה ברחוב הנחלים שיחסית למקוואות האחרים בעיר, זקוק לשיפוץ רציני והתאמה לסטנדרטים של התקופה. כמובן, שפרויקט כזה שעולה כמיליון וחצי ום לא יוכל לצאת אל הפועל בלי שיתוף פעולה של כל הגורמים ואנו מקווים שבכוחות משותפים נוכל לבשר גם שם על תחילת עבודות התכנון בזמן הקרוב.

בתחום הכשרות פתחנו ערוץ תקשורת עם בעלי העסקים בעיר ואנו מעוניינים לחזק את העסקים בעיר ואת רמת הכשרות בכל עסק. פרטים על כל עסק וההשגחה עליו ניתן למצוא באתר המועצה.

בתחום העירובין אנו מעוניינים לשלב תלמידים/אברכים בסיור השבועי של בדיקת העירוב וכך ניתן ללמוד את ההלכות הללו הלכה למעשה.

By Ariane Schneider **Beit Haknesset Not Just a Place to Daven**

e are all blessed to be a part of Beit Knesset Musar Avicha but what exactly is a Beit Knesset? Some would say a Beit Knesset is a place to daven, a place to learn, a place to connect to Hashem... and they would be correct.

A Beit Knesset is however, so much more than that!

When you look up the definition of Beit Knesset you find the following definition: a house of assembly, focal point of Jewish communal life.

A Beit Knesset is not only a place to daven but it is also a place to meet - your Rabbi, your study partner, your students, your family and your friends. It is a place to connect - to Hashem and to your fellow man. It is a place to learn, both formally and informally. And it is a place that should feel like an extension of your own home. Essentially, a Beit Knesset is a place where the kehilla meets in various incarnations. It is a place of comfort, a place of familiarity, the centre of our Jewish life.

To this end, Musar Avicha is extending its kiddush programming.

Kiddush, after Musaf on a Shabbat morning, is a time when we can meet. as a kehilla, as fellow congregants and as friends and, without time pressure, spend a pleasurable few minutes schmoozing over a bite to

The kiddush committee, under the auspices of the vaad, intends to organise two kiddushim each month. Our main kiddush will take

place on or about Shabbat Mevarchim. It will be our showcase kiddush and will consist of cakes, cookies, nosh, herring and fish, a surprise, drinks and a little tipple. It will also be possible to customize these kiddushim to particular themes as the occasion

We are seeking sponsorship of these kiddushim; sponsorship can be offered from as little as 50 shekels, right up to several hundred. The sponsor's name and the occasion of sponsorship will be mentioned in our kiddush correspondence and each sponsor will be offered the opportunity to say a few words about the occasion that they are commemorating by their sponsorship. Why not mark the yahrzeit of a loved one, the birthday of your child, your wedding anniversary, the army enlistment of your daughter, the graduation of your son...? There is no end to the occasions that are suitable to commemorate and, in this way, you are supporting the shul and allowing your kehilla to mark the occasion with you.

The second kiddush will be a smaller one, occurring along with our very successful Musar Schmooze Uncensored - Ask the Rabbi, shiur.

It is also possible for us to organise a kiddush for your family celebration - a bat or bar mitzvah, an aufruf, Shabbat chatan or a wedding. The kiddush committee's aim is friend-raising rather than fund-raising - we just want to cover costs - so let's work together to make a beautiful kiddush happen.

Please contact Ariane Schneider 050-970-0981

or Hagit Leaman 050-777-2208.

recently toured the dig at the Givati parking lot in the City of David and learned about the Acra (meaning fortress in Greek; pronounced הקרא (chakra) in Hebrew).

Just by the way, the Givati parking lot was named for a terror attack in 1986 that followed the induction ceremony of a unit in Givati. The father of one of the soldiers was killed and many soldiers were injured.

We know about the Acra from Maccabees I and from Josephus. It was originally built by the infamous Antiochus Epiphanes IV (the Antiochus of the Chanukah story) in 167 BCE after he sacked the city of Jerusalem. He was the ruler of the Seleucid Empire which controlled the Land of Israel at that time. He built the Acra in order to maintain his control, watch over the goings-on in the Temple and protect the Hellenistic Jewish faction. The texts also say that the Hellenistic Jews in the Acra harassed pilgrims on the way to the Temple.

Its location has been a matter of debate for many years. Josephus describes it as being on a hill in the Lower City (in other words, what we today identify as the City of David) which was separated from the Upper City by the Tyropoeon (Cheese Makers) Valley. He also mentioned that the Acra was higher than the Temple, which might argue against its location in the Lower City. (Maccabees I does not mention this.)

In 164 BCE, Judah Maccabee liberated Jerusalem but was unable to conquer the Acra, whose garrison also included Hellenized Jews. His brother and successor Jonathan was killed before being able to conquer the Acra and it was only Jonathan's brother and successor Simon who finally took over the Acra in 141 BCE. The account in Josephus says that he razed the fortress and even quarried the hill it was on. According to Maccabees I, he placed a garrison there; but it does not specify what its eventual fate was. Simon declared a national holiday to mark the fall of the Acra.

The dig in the Givati parking lot revealed a fortification wall, a 4m-wide by 20m-long watch tower abutting from it and a glacis (a ramp up against the fortress wall which was meant to protect the base of the wall from attackers: חלקלקה in Hebrew). The wall is thought to have been 10m high, based on the height of the glacis. It was eventually understood that this might be the location of the Acra. This idea accorded with finds in two other areas: directly to the East where a fortification wall and glacis were uncovered at an earlier dig and to the south where a tower structure was uncovered. The three locations sketch out a roughly rectangular structure that occupied the hill at the top of the City of David. The assumed location of the walls puts them at the edge of the cliff-like drops into the Tyropean valley to the west and the Kidron valley to the east, where one would expect them.

For me, the Acra is also a reminder of what internecine strife can lead to. The divisions between the Hasmoneans and Hellenists and the struggles for power eventually allowed the Romans to take control. Perhaps it can serve as a lesson for our times.

אחרונה סיירתי בחפירה הארכיאולוגית בחניון גבעתי בעיר דוד ולמדתי על החקרא (שפירושו מבצר ביוונית).

אגב, חניון גבעתי נקרא כך, על שם פיגוע טרור שהיה ב-1986 במהלך טקס השבעה של יחידה בגבעתי. אביו של אחד החיילים נהרג וחיילים

אנו יודעים על החקרא מספר מכבים א' ומיוספוס. הוא נבנה במקור על ידי אנטיוכוס של סיפור החנוכה) הידוע לשמצה (האנטיוכוס של סיפור החנוכה) בשנת 167 לפני הספירה לאחר שבזז את העיר ירושלים. הוא היה שליט האימפריה הסלאוקית ששלטה באותה תקופה בארץ ישראל. הוא בנה את החקרא כדי לשמור על שליטתו, להשגיח על ההתרחשויות בבית המקדש ולהגן על הפלג היהודי ההלניסטי. בנוסף, ולפי הטקסטים, היהודים ההלניסטים בחקרא התנכלו לעולי רגל בדרך לבית המקדש.

מיקומו נתון לוויכוח כבר שנים רבות. יוספוס מתאר אותו כממוקם על גבעה בעיר התחתונה (במילים אחרות, מה שאנו מזהים היום כעיר דוד) שהופרדה מהעיר העליונה על ידי עמק הטירופיון (יוצרי הגבינה). הוא גם הזכיר שהחקרא היה גבוה יותר מבית המקדש, טענה שסותרת את מיקומו בעיר התחתית. (מכבים א' לא מזכיר דבר זה.)

בשנת 164 לפנה"ס שחרר יהודה המכבי את ירושלים אך לא הצליח לכבוש את החקרא, שחיל המצב שלו כלל גם יהודים מתיוונים. אחיו ויורשו יונתו נהרג לפני שהצליח לכבוש את החקרא ורק אחיו ויורשו של יונתן, שמעון, השתלט לבסוף על החקרא בשנת 141 לפנה"ס.

לפי הדיווח ביוספוס, הוא הרס את המבצר ואף חצב את הגבעה שעליה מוקם המבצר. לפי מכבים א' הציב שם חיל מצב; אך הספר אינו מפרט מה עלה בגורלו. שמעון הכריז על חג לאומי לציון נפילת החקרא.

החפירה בחניון גבעתי חשפה חומת ביצור, מגדל שמירה ברוחב 4 מ' ובאורך 20 מ' שעמד בסמוך לחומה, וחלקלקה (רמפה מול חומת המצודה שנועדה להגן על בסיס החומה מפני תוקפים). חושבים שהחומה היתה בגובה של 10 מ', בהתבסס על גובה החלקלקה. בסופו של דבר הבינו שסביר להניח שהחקרא עמד במקום זה.

רעיוו זה התאים לממצאים בשני אזורים נוספים: ישירות ממזרח, שם נחשפו חומת ביצור וחלקלקה בחפירה מוקדמת יותר; ומדרום, בו נחשף מבנה מגדל. שלושת המקומות משרטטים מבנה בערך מלבני שתפס את הגבעה בראש עיר

מיקומן המשוער של החומות מציב אותם בשולי הירידות דמויות המצוקים אל עמק הטירופיון ממערב ועמק קדרון ממזרח, שם אפשר היה לצפות בהם. עבורי, החקרא הוא גם תזכורת למה שיכולים להוביל סכסוכים פנימיים. הפילוגים בין החשמונאים וההלניסטים ומאבקי השלטון אפשרו בסופו של דבר לרומאים לשלוט. אולי אפשר ללמוד מזה לקח לתקופתנו.

hanukah, holiday of revealed miracles, is a perfect time to share the following tale.

My car, a 2007 Suzuki Liana, was always reliable. When, this past May, a sudden oil leak erupted in an obscure valve, I knew it was et ratzon to begin looking for a new car. I chose a Hyundai i20 as the model to buy, but decided to proceed only after the upcoming visit of Lydia, a good friend from

Lydia arrived. On Friday afternoon, we packed up for the drive to spend Shabbat with our mutual friend Rachel in Beitar Illit. It was a hot day. Halfway down Kvish Begin the A/C started to eject hot air. Then the car lost power. B'H I was able to pull over to the side of the road as the engine died.

We were in a safe spot. I opened the hood. Steam billowed from the engine. Just then two angels in human form showed up; one Arab, one Jew. The Arab checked the oil cap on the engine block. "Your engine is dead," he said.

I phoned Shagrir, the towing service. Other human "angels" showed up. The first Jewish guy used this opportunity to leave. (Lydia: "Well, he's not the deliverer of our salvation.")

I was grateful for her words – and for her presence. Like me, she בחרתי ביונדאי 120 כדגם לקנייה, אבל החלטתי להמשיך בתהליך הקניה was waiting to see how events played out. I remember consciously trusting Hashem; He would get us to Beitar in time for Shabbat.

Just then, our deliverer showed up. His name was Itzik, and he was on his way to Beitar. A few minutes later Lydia and I piled our suitcases into his car while he hid my car keys for the tow truck driver in the wheel well. As he drove, Itzik shared a surprising tale: "It's a big miracle that I'm here today. I was in traffic court vesterday. The judge was supposed to revoke my license, but for a reason I didn't understand...until now...he let me keep it." Shivers went up and down my spine. I translated for Lydia and said a prayer of thanks.

Fast forward three days. I left an audio message for Moni, my mechanic, briefing him on what had happened and adding, "I'm looking to buy a Hyundai i20."

That very evening Moni phoned me. "Channa, I don't believe it...You left your audio message at 6:24. At 9:09 a client drove his Hyundai i20 into the garage and said he wanted to sell it." More shivers. More prayers of thanks.

While in excellent mechanical condition, the Hyundai had been in a fender-bender and needed minor body work which took three challenging weeks. It was my first time in decades without a car. I learned to shop online. I studied Torah, especially about patience and prayer. Rabbi Natan of Breslev's famous quote on prayer was particularly helpful: "Whenever I see a lack, it is either because people did not pray for something at all or because they only prayed a little."

I remember after one intense prayer session Moni brought the Hyundai to show me, which I considered a huge heavenly hug. Ultimately, and as per my request, he delivered the car the day before my husband's yahrzeit. Not only did the new car enable our family to visit his final resting spot, more importantly it reinforced the power of trust and prayer.

סיפור ארוך, וממושך על ניסים

A Long-Drawn-Out Tale of Miracles

נוכה, חג של ניסים גלויים, הוא זמן מושלם לשתף את הסיפור

המכונית שלי, סוזוקי ליאנה 2007, הייתה תמיד אמינה. כַּשַׁבַּמַאי האחרון פרצה דליפת שמן פתאומית בשסתום לא נודע, ידעתי שזה עת רצוז להתחיל לחפש מכונית חדשה.

רק לאחר הביקור הקרוב של לידיה, חברה טובה מבולטימור בארצות

לידיה הגיעה. ביום שישי אחר הצהריים ארזנו תיקים לקראת נסיעה לשבת אצל רחל, חברה משותפת, בביתר עילית. זה היה יום חם. בחצי הדרך לאורך כביש בגין, המזגן התחיל להוציא אוויר חם. ואז הרכב איבד שליטה. ב"ה הצלחתי לעצור לצד הדרך ברגע שהמנוע שבק חיים.

היינו במקום בטוח. פתחתי את מכסה המנוע. אדים היתמרו מהמנוע. בדיוק אז הופיעו שני מלאכים בצורת אדם; ערבי אחד, יהודי אחד. הערבי בדק את מכסה השמן על בלוק המנוע. "המנוע שלך מת," הוא אמר.

התקשרתי לשגריר, שירות הגרירה, "מלאכים" אנושיים אחרים הופיעו. הבחור היהודי הראשון ניצל את ההזדמנות הזו כדי לעזוב. (לידיה: "טוב, הוא לא הגואל שלנו").

הייתי אסירת תודה על דבריה - ועל נוכחותה. כמוני, היא חיכתה לראות איך האירועים יתרחשו. אני זוכרת שבטחתי במודע באלוהים; הוא יביא אותנו לביתר בזמז לפני שבת.

בדיוק אז, המושיע שלנו הופיע. קראו לו איציק, והוא היה בדרכו לביתר. כמה דקות לאחר מכן לידיה ואני העמסנו את המזוודות שלנו למכוניתו בזמן שהוא החביא את מפתחות המכונית שלי עבור נהג הגרר בגומחת הגלגל. תוך כדי נסיעה, איציק שיתף אותנו בסיפור מפתיע: "זה נס גדול שאני כאן היום. הייתי אתמול בבית המשפט לתעבורה. השופט היה אמור לשלול לי את הרישיון, אבל מסיבה שלא הבנתי... עד עכשיו ... הוא נתן לי לשמור את זה." הרגשתי צמרמורת בכל גופי. תרגמתי את הדברים עבור לידיה ואמרתי תפילת תודה.

הריצו קדימה שלושה ימים. השארתי הודעה קולית למוני, המכונאי שלי, המעדכנת אותו על מה שקרה, והוספתי, "אני מחפשת לקנות יונדאי i20." באותו ערב מוני התקשר אליי. "חנה, אני לא מאמין... השארת את i20 יונדאי שלך בשעה בשעה 9:09 לקוח הגיע למוסך עם יונדאי 6:24 שלו ואמר שהוא רוצה למכור אותה."

עוד צמרמורת. עוד תפילות הודיה.

למרות שהייתה במצב מכני מצוין, היונדאי עברה תאונה קלה ונזקקה לעבודות פחחות קלות שנמשכו שלושה שבועות מאתגרים. זו הייתה הפעם הראשונה שלי מזה עשרות שנים בלי מכונית. למדתי לקנות באינטרנט. למדתי תורה, בעיקר על סבלנות ותפילה. עזר במיוחד הציטוט המפורסם של רבי נתן מברסלב על התפילה. " בכל מקום שאני רואה חסרון - או שלא התפללו בכלל על הדבר הזה, או שהתפללו מעט." אני זוכרת שאחרי שעת תפילה אינטנסיבית אחת הביא מוני את היונדאי כדי להראות לי, מה שנראה לי כחיבוק שמימי ענק.

בסופו של דבר, ולפי בקשתי, הוא מסר את המכונית יום לפני היארצייט של בעלי. לא רק שהמכונית החדשה אפשרה למשפחתנו לבקר את מקום

מנוחתו האחרון, חשוב מכך, היא חיזקה את כוח האמון והתפילה. 26 | מוסר שמוז | בית כנסת מוסר אביר | חנוכה תשפ"ג

27 | Musar Shmooze | Musar Avicha | Chanukah 2022

מאת דוד בראונשטיין Bv David Brownstein

y seat in shul is a classic Cohanim's-hands-washing Levi's seat. On the aisle to allow quick movement, near the back to allow surveying the entire men's section, on the right for easy access to the sink. As I glide effortlessly to the sink after Kedusha, I sometimes see other shul members, Yisraelim, watching me and wishing that they, too, could have the privilege of performing such a central function. Well, I'm here to tell you that the responsibility for washing the Cohanim's hands is not all glory; it comes with a fair portion of stress and pressure.

Sometimes this is physical. Many years ago, I spent Shabbat in Ashkelon, and davened in a shul where the shaliach tzibbur for Shacharit davened very quickly, I was the only Levi, and there were 17 Cohanim. The race to wash 34 hands before the shaliach tzibbur reached Modim anachnu lach was frenetic.

The following Shabbat, I was at a shul in the Gush where 11 Levi'im were vying to wash one Cohen's hands. I was younger then, and considerably more supple, so I managed to contort myself into a position where I could rest one symbolic finger on the natlan.

It struck me then that these two shuls should get together, and bus Cohanim to the Gush, and Levi'im to Ashkelon, on alternate Shabbatot, to ensure an even balance.

Although such experiences are rare, there are several much more common challenges that I face.

First, I need to keep track of any unfamiliar faces in shul, to look for tell-tale signs of kehuna. During the week, this is easy: anyone who starts undoing his tefillin shel yad after Kedusha is an obvious candidate. On Shabbat and Chag, I often will not realise until the suspect makes a move towards the sink. Sometimes, this can lead to an embarrassing situation, where I arrive, only to see the suspect pull paper towels from the dispenser and blow his nose. I have to then pretend that I am just looking for something in the cupboard under the sink.

Even when the Cohanim are familiar faces, things are not always straightforward. Some Cohanim daven more slowly than others, and only complete their tefilat lachash when the shaliach tzibbur is perilously close to Retzei. Here, my seat position is often critical. I can monitor their progress, and almost always manage to reach the sink and fill the natlan before they arrive.

Then there are the downright devious Cohanim, who fall into two classes. Some appear to be moving towards the sink inside shul, but then slip off to the right and make for the sink in the lobby. Some time ago, I decided that I owed such deviants no allegiance, particularly since the sink in the heychal allows me to carry out my duties without missing a word of Chazarat Hashatz.

Finally, some of those who are slow to finish their tefillat lachash catch me out. I glide to the sink and fill the natlan, only to see them moving directly to the bimah, since they have not soiled their hands since last washing. I am left holding a full natlan and feeling rather stupid. However, most of the time it is a real honour to perform a small service for the Cohanim who are about to bless the congregation.

יד עוטלת יד You Need Hands

מושב שלי בבית הכנסת הוא מושב קלאסי של לוי הנוטל ידי כהנים. על יד המעבר - כדי לאפשר תנועה מהירה, בחלק האחורי - כדי לאפשר סקירה של כל עזרת הגברים, בצד ימין - כדי לאפשר גישה נוחה לכיור. כשאני עובר ללא מאמץ לכיור לאחר הקדושה, אני רואה לפעמים חברי בית הכנסת אחרים, ישראלים, מתבוננים בי ומייחלים שגם הם יזכו למלא תפקיד מרכזי שכזה. ובכן, אני כאן כדי לומר לכם שהאחריות של נטילת ידיהם של הכהנים אינה כולה תהילה; זה מגיע עם חלק נכבד של מתח ולחץ.

לפעמים זה פיזי. לפני הרבה שנים הייתי בשבת באשקלון, ונכנסתי לבית כנסת שבו שליח הציבור בשחרית מְהֵר מאוד, אני הייתי הלוי היחיד, והיו 17 כהנים. המרוץ לנטילת 34 ידיים לפני שהשליח ציבור יגיע ל'מודים אנחנו לד' היה מטורף.

בשבת שלאחר מכן, הייתי בבית כנסת בגוש עציון, שבו 11 לויים התחרו על נטילת ידיו של כהן אחד. הייתי צעיר יותר אז, וגמיש הרבה יותר, אז הצלחתי לתמרן את עצמי למצב שבו יכולתי להניח אצבע סמלית אחת על הנטלה.

רעיון נצנץ אז במוחי ששני בתי הכנסת הללו היו צריכים לשתף פעולה ולהסיע כהנים לגוש, ולויים לאשקלון, בשבתות לסירוגין, כדי להבטיח איזון. למרות שמקרים כאלה הם נדירים, יש כמה אתגרים נפוצים הרבה יותר שעומדים בפניי.

ראשית, אני צריך לעקוב אחר פנים לא מוכרות בבית הכנסת, כדי לחפש סימנים מובהקים של כהונה. במהלך השבוע זה קל: כל מי שמתחיל לחלוץ תפילין של יד אחרי הקדושה הוא מועמד ברור. בשבת ובחג, לעתים קרובות אני לא תופס את זה עד שהחשוד מתחיל ללכת לעבר הכיור. לפעמים, זה יכול להוביל למצב מביך, שבו אני מגיע, רק כדי לראות את החשוד שולף מגבות נייר מהמתקן ומקנח את אפו. אז אני לראות את החשוד שולף מגבות נייר מהמתקן ומקנח לכיור.

גם כשהכהנים מוכרים לי, הדברים לא תמיד פשוטים. יש כהנים שמתפללים לאט יותר מאחרים, ומשלימים את תפילת הלחש שלהם רק כאשר שליח הציבור ממש קרוב ל'רצה'. במצב כזה, מיקום המושב שלי הוא לעתים קרובות קריטי. אני יכול לעקוב אחר ההתקדמות שלהם, וכמעט תמיד מצליח להגיע לכיור ולמלא את הנטלה לפני שהם מגיעים. ואז יש את הכהנים הנלוזים בעליל, שמתחלקים לשתי כיתות. חלקם נעים כנראה, לעבר הכיור שבתוך בית הכנסת, אבל אז מחליקים ימינה ופונים לכיור בלובי. לפני זמן מה החלטתי שאני לא חייב לסוררים כאלה אמונים, בפרט שהכיור בהיכל מאפשר לי למלא את תפקידי בלי לפספס מילה של חזרת הש"ץ.

ואחרון אחרון חביב: "מסדרים" אותי כמה מאלה שאיטיים לסיים את תפילת הלחש. אני מתקדם באיטיות לכיוון הכיור וממלא את הנטלה, רק כדי לראות אותם עוברים ישירות לבימה, כי הם לא לכלכו את הידיים מאז הנטילה האחרונה. אני נשאר עם נטלה מלאה ומרגיש די טיפש. עם זאת, לרוב אני מרגיש כבוד אמיתי לשרת באופן צנוע את הכהנים שעומדים לברך את הקהילה. ■

האתגר בטיפול מאת ליסה מרכוס, יועצת גרונטולוגית בהורה מזדקן By Lisa Marcus, Gerontology Consultant

THE CHALLENGE OF CARING FOR AN AGING PARENT

n today's world, people are living much longer. We can easily have at least four generations living at the same time, though not necessarily all in the same area or even the same country. How dowe cope, juggling our many roles and keeping everyone happy and safe?

Rav Benny Lau says that kibud horim, honouring one's parents, is one of the hardest mitzvot to keep. Kavod has the same root as the word kaved, meaning heavy; honouring one's parents is definitely not easy and is certainly a 'heavy' challenge! We need to be patient: being right is not always best. We must remember that despite becoming frail and "getting on", our parents are not children; even if sometimes it seems there is role reversal, we must respect them and ask their permission. There is a delicate balance in how involved we become.

Before marriage some of us learn about family purity. If we are fortunate enough to become pregnant, we take pre-birth lessons and then, later, workshops that equip us to raise our children or teens. They themselves often take bar/bat mitzvah lessons. Yet no-one goes to aging classes; it just happens... Our parents are not going to change; it is up to us to change our attitudes. No one teaches us about aging, especially our own parents; it sometimes just happens, or does it? Do we see the signs? Are we in denial about our parents starting to age, becoming frailer? Unfortunately, Corona sped up this process for some.

I had the huge zchut of having my parents make aliyah from Australia and live up the road from me. It wasn't always easy, especially as they started getting sick; but B"H they were up the road, not in a different city or country; my children were blessed to really get to know their grandparents. It was helpful that we ensured they had cable TV, not only for my parents to watch the news or their various forensic programmes but also for the children and hubby to watch Manchester City play - many a birthday was celebrated at half-time! We also ensured that my father z"l's Jerusalem Post arrived every morning; and, for my Mum z"l, who was a real balabusta, a pergola meant that she could entertain on Sukkot. For the past 11 years, I have been running the English-Speaking Seniors in Maaleh Adumim. "The Tuesday Group at 10". Our first meeting was on Chanukah in the Pnei Shmuel Library, with Rabbi Dr. Elihu Marcus z"l as guest speaker. My late parents were the founding members of this little group, whose membership has continued to grow since then. I invite any 55+-year-olds among you to join us at Mercaz Yuvalim.

I would also like to prepare you for that next stage, to pre-empt situations, and not wait till the crisis stage. Crises will happen but sometimes we can prepare for them. Not for everything: we can just become more aware of possible scenarios, the different stages of aging to look out for. In January, I will be running two workshops together with Debbie Braitbard, the local geriatric social worker: one for adult children caring for their parents (even parents abroad); and the other for people caring for a spouse. Details: Lisamarcus2829@gmail.com.

עולם של היום, אנשים חיים הרבה יותר זמן. יכולים להיות לנו בקלות לפחות ארבעה דורות שחיים בו זמנית, אם כי לא בהכרח כולם באותו אזור או אפילו לא באותה מדינה. איך מתמודדים, מצליחים לעמוד בתפקידים הרבים שלנו ושומרים על כולם מאושרים

ובטוחים?

הרב בני לאו אומר שכיבוד הורים, היא אחת המצוות הקשות ביותר לקיום. ל'כבוד' יש שורש זהה עם המילה כבד; לכבד את ההורים זה בהחלט לא קל וזה בהחלט אתגר 'כבד'! אנחנו צריכים להיות סבלניים: להיות צודקים זה לא תמיד הכי טוב. עלינו לזכור שלמרות שהם הפכו לשבריריים ובאים בימים, ההורים שלנו אינם ילדים: גם אם לפעמים נראה שיש היפוך תפקידים, עלינו לכבד אותם ולבקש את רשותם. יש איזון עדין כמידת מעוררותוו

לפני הנישואין חלק מאתגו לומדים על טהרת המשפחה. אם התמזל מזלנו להיכנס להריון, אנו עוברים קורס הכנה ללידה, ומאוחר יותר סדנאות שמכשירות אותנו לגדל את ילדינו או בני הנוער שלנו. הם עצמם מרבים לקחת שיעורי בר/בת מצווה. אבל אף אחד לא משתתף בשיעורי זיקנה: זה פשוט קורה.... ההורים שלנו לא עומדים להשתנות; זה תלוי בנו לשנות את הגישה שלנו. אף אחד לא מלמד אותנו על הזדקנות, במיוחד ההורים שלנו: זה לפעמים פשוט קורה. אבל האם זה באמת נכון? האם אנחנו רואים את הסימנים? האם אנחנו מתכחשים לכך שהורינו מתחילים להזדקן, האם אנחנו החילים להזדקן, הופכים שבריריים יותר? למרבה הצער, הקורונה האיצה את התהליך הזה עבור חלק מהאוכלוסייה.

היתה לי הזכות הענקית שההורים שלי עלו מאוסטרליה וגרו במעלה הרחוב ממני. זה לא תמיד היה קל, במיוחד כשהם התחילו להיות חולים; אבל ב"ה הם היו קרובים אלי, לא בעיר או במדינה אחרת; הילדים שלי התברכו להכיר באמת את סבא וסבתא שלהם. זה היה מועיל שדאגנו לכך שתהיה להם טלוויזיה בכבלים, לא רק בשביל ההורים שלי, שיכלו לצפות בחדשות או בתוכניות השונות שלהם, אלא גם בשביל ילדיי ובעלי שיכלו לצפות במשחקים של מנצ'סטר סיטי - חגגנו הרבה ימי הולדת בזמן המחצית! דאגנו גם לכך שהג'רוזלם פוסט של אבי ז"ל יגיע כל בוקר; ועבור אמא שלי ז"ל, שהייתה 'בלבוסטע' אמיתית, פרגולה אפשרה לה לארח בסוכות.

ב-11 השנים האחרונות אני מנהלת את "הקשישים דוברי האנגלית במעלה אדומים - קבוצת יום שלישי בשעה 10". פגישתנו הראשונה הייתה בחנוכה בספריית פני שמואל, עם הרב ד"ר אליהו מרקוס ז"ל כמרצה אורח. הוריי ז"ל היו החברים המייסדים של הקבוצה הקטנה הזו, שמספר החברים בה המשיך לגדול מאז. אני מזמינה את כל בני ה-+55 מביניכם להצטרף אלינו למרכז יובלים.

אני גם רוצה להכין אתכם לשלב הבא, להקדים מצבים, ולא לחכות לשלב המשבר. משברים כן יקרו אבל לפעמים אנחנו יכולים להתכונן אליהם. לא לכל דבר: אנחנו פשוט יכולים להיות מודעים יותר לתרחישים אפשריים, לשלבים השונים של ההזדקנות שיש לשים לב אליהם. בינואר אקיים שתי סדנאות יחד עם דבי ברייטברד, העובדת הסוציאלית הגריאטרית המקומית: אחת לילדים בוגרים המטפלים בהוריהם (אפילו הורים בחו"ל); והשני לאנשים המטפלים בבן או בת זוג. פרטים: Lisamarcus2829@gmail.com

any people ask what prompted my conversion.
When I was eight years old, growing up in Buffalo, New York State, the nuns taught us that the sacrament of Holy Communion would change us spiritually. It didn't. My doubts became questions. Why is there no peace in the world if Jesus was messiah? Why have Christians persecuted and killed Jews? The priests answered "I will get back to you". At 12, I wanted to go to synagogue and my parents told me to try my friends' churches.

When I turned 16, I started dating, and later married, a secular Jew. His Jewishness was an attraction. His grandmother was a religious Jew and his parents were Reform. I didn't understand the differences so he gave me a book. I read that only Orthodox conversions are accepted by all Jews, and I learned a little about kashrut and tefillin.

At 25 I wanted an orthodox conversion. My husband's cousins sent me to a Conservative rabbi. Things were going well, but the rabbi requested my husband's participation. He refused. To soothe my feelings, he said: "It is fine to be a Christian: God accepts you as you are." I was disappointed. We divorced. On the rebound, I married a Muslim who attended Torah study with me. Because of societal differences, we divorced, but Hashem kept me close to my family. They needed my help. Orthodox life would have separated us completely because there would have been no peace with my father.

Dad died when I was 34. I studied landscape architecture, but God had other plans. I went to Hillel every erev Shabbat for tefillot and dinner. I asked if there was a close by synagogue and attended the Reform synagogue downtown for Torah study. When the rabbi learned my history, I cried because the conversion never happened.

The rabbi sent me to a conservadox shul with an Orthodox rabbi, who said, "You aren't planning to get married. God loves you as you are. Why do you need a conversion?" I told him: "My being Jewish shouldn't rely on anyone but me; it is my relationship with God. I need to become Jewish, and learn to live Jewishly, then I can think about dating." He said he would work with me.

I volunteered in Jewish schools to gain an education for myself. I became a teacher and studied 20 hours for every hour I taught. The students couldn't understand someone wanting to become a Jew. I told them how wonderful and precious the teachings of Torah were: the greatest gift in the world is Torah.

I became secretary to the Chabad Rabbi Rappaport and he wanted to send me to New York or Toronto's Beit Din for conversion, but kept forgetting. "I keep forgetting you aren't Jewish," he said. When I completed my conversion, Rabbi Rappoport said: "You deserve a better one, but I accept it."

The Jewish community in Buffalo rejected me, regarding my conversion as Conservative. Later, the 'yeshivish' community in nearby Rochester welcomed me. From there I made aliyah. One year later, I found Ellis Island records saying my mother's mom and her family were Jews! I ran to my friend, Rabbi Horowitz of the Ra'anana Kollel, and asked whether I needed a get from my first husband. He helped me take my questions to the Beit Din. This led to my conversion with the Bnei Brak Beit Din of Rabbi Shmaryahu Yosef Nissim Karelitz, to remove any doubts about my conversion. This Beit Din treated me with so much respect. I will always be grateful to them.

' נשים רבים שואלים מה גרם לי להתגייר.

כשהייתי בת שמונה וגדלתי בבאפלו, במדינת ניו יורק, הנזירות לימדו אותנו שהפולחן של סעודת הקודש יְשֶׁנֶּה אותנו מבחינה רוחנית. זה לא קרה. הספקות שלי הפכו לשאלות. מדוע אין שלום בעולם אם ישו הוא משיח? מדוע נוצרים רדפו יהודים והרגו אותם? ענו הכמרים: "אני אחזור אליך". בגיל 12 רציתי ללכת לבית הכנסת וההורים שלי אמרו לי לנסות את הכנסיות של החברים שלי.

כשמלאו לי 16 התחלתי לצאת, ואחר כך התחתנתי, עם יהודי חילוני. יהדותו משכה אותי. סבתו הייתה יהודייה דתייה והוריו היו רפורמים. לא הבנתי את ההבדלים אז הוא נתן לי ספר. קראתי שרק גיורים אורתודוקסיים מקובלים על כל היהודים, ולמדתי קצת על כשרות ותפיליו.

בגיל 25 רציתי גיור אורתודוקסי. בני הדודים של בעלי שלחו אותי לרב קונסרבטיבי. הדברים התנהלו כשורה, אבל הרב ביקש את השתתפותו של בעלי. הוא סירב. כדי להרגיע את רגשותיי, הוא אמר: "זה בסדר להיות נוצרי: אלוהים מקבל אותך כפי שאת." הייתי מאוכזבת. התגרשנו. במהלך ההתאוששות מהמשבר התחתנתי עם מוסלמי שהצטרף אליי לשיעורי תורה. בגלל הבדלים חברתיים, התגרשנו, אבל ה' שמר אותי קרובה למשפחתי. הם היו צריכים את העזרה שלי. החיים האורתודוקסים הפרידו בינינו לחלוטין כי במקרה הזה לא היה שלום עם אבי.

אבא נפטר כשהייתי בן 34. למדתי אדריכלות נוף, אבל לאלוהים היו תכניות אחרות. הלכתי ל'הָלֵל' בכל ליל שבת לתפילות ולארוחת ערב. שאלתי אם יש בית כנסת קרוב והשתתפתי בלימודי תורה בבית הכנסת הרפורמי במרכז העיר. כשהרב גילה את ההיסטוריה שלי, בכיתי, כי הגיור מעולם לא התרחש.

הרב שלח אותי לבית כנסת קונסרבטיבי עם רב אורתודוקסי, שאמר:
"את לא מתכוונת להתחתן. אלוהים אוהב אותך כמו שאת. למה
את צריכה להתגייר?" אמרתי לו: "היותי יהודייה לא אמורה להיות
תלויה באף אחד מלבדי; זה הקשר שלי עם אלוהים. אני צריכה להיות
יהודייה, וללמוד לחיות באופן יהודי, ואז אני אוכל לחשוב על דייטים".
הוא אמר שהוא יעבוד איתי.

התנדבתי בבתי ספר יהודיים כדי לרכוש השכלה. הפכתי למורה ולמדתי 20 שעות על כל שעה שלימדתי. התלמידים לא יכלו להבין מישהי שרוצה להיות יהודייה. אמרתי להם כמה נפלאים ויקרים הם לקחי התורה: המתנה הכי גדולה בעולם היא התורה.

הפכתי למזכירתו של רב חב"ד, הרב רפפורט, והוא רצה לשלוח אותי לניו יורק או לבית הדין לגיור בטורונטו, אבל כל פעם הוא שכח מזה. "אני כל הזמן שוכח שאת לא יהודייה", אמר. כשסיימתי את הגיור, אמר הרב רפפורט: "מגיע לך גיור יותר טוב, אבל אני מקבל את זה". הקהילה היהודית בבאפלו דחתה אותי, בגלל הגיור הקונסרבטיבי שלי. מאוחר יותר, הקהילה ה'ישיבתית' ברוצ'סטר הסמוכה קיבלה את פניי. משם עליתי לארץ. שנה לאחר מכן, מצאתי רישומים של אליס איילנד (אי בנמל ניו יורק שדרכו נכנסו לארצות הברית מיליוני מהגרים) לפיהם אמא של אמי ומשפחתה היו יהודים! רצתי לחבר שלי, הרב הורוביץ מכולל רעננה, ושאלתי אם אני צריכה גט מבעלי הראשון. הוא עזר לי להעביר את שאלותיי לבית הדין. זה הוביל לגיור שלי דרך בית הדין בבני ברק של הרב שמריהו יוסף נסים קרליץ, כדי להסיר כל ספק לגבי הגיור שלי. בית הדין הזה התייחס אליי בכבוד להסיר כל חידים אסירת תודה להם. ■

ven today, the idea of travelling to Australia from Europe (or Israel, for that matter) is a daunting one for many people. It is a frightening prospect to have to contend with the unpleasantness of a 24-hour flight and expensive fares, and then poisonous snakes and spiders on arrival, not to mention having to deal with a country full of Australians, bless them!

Imagine then what it must have been like in August 1830 for Rabbi Aaron Levy when he set out on his trip to Sydney from London. Some say that he was the very first person ever to buy a return ticket to Australia! How did it come to be that a practising Orthodox Rabbi was the first tourist to Australia? The story is an inspiring one.

Australia had first been settled by the British as a penal colony in 1788. They saw it as a place to send convicts, when the prisons "at home" had no more capacity. Between 1788 and 1868 162,000 convicts were sent to Australia. 1830 was the peak of the Australian convict period, with 7000 convicts transported in 1833 alone

In 1830 Rabbi Levy was 35 years old, and a junior, but up-and-coming, member of the London Bet Din; a Rabbi and a Sofer. He was married with a young family.

That year a Jewish woman, Mindela, approached the London Bet Din. Her husband, Zanvil, a counterfeiter, had been transported to Australia "for life". She realised that she had no prospect of ever seeing him again and asked the Bet Din to arrange a Get for her. Rabbi Levy accepted the mission. Despite the danger and the privations inherent in the journey, Rabbi Levy agreed to travel to Australia with a series of responsibilities: to act as Mindela's shaliach in seeking the get, to utilise his ability as a sofer to write the get, and to convene an ad hoc bet din in Sydney to witness him accepting the get as her shaliach, and then finally to return to London as the shaliach of Zanvil and hand the get to Mindela.

It is a measure of the dangers of the journey, that, unusually, Rabbi Levy was to act as the shaliach of Mindela in receiving the Get, so that it would take effect immediately, even if he never made it back to London.

The trip from London to Australia took 4 months. On his arrival, Rabbi Levy was quickly able to find Zanvil and to convince him to give his wife the Get. Job done. Except that the next ship back to London wasn't leaving for another 5 months. The industrious Rabbi used his enforced stay in Sydney to write the first Australian Sefer Torah, one which is still in the possession of Sydney's Great Synagogue. He also played a role in formalizing the practices of the nascent Jewish community.

In early May 1831, Levy set sail to London, with a cow, a gift from the Jewish community of Sydney, which would provide him with fresh milk during his long voyage. After over a year away, Rabbi Levy finally returned to his wife and children in September 1831. We can but admire the selflessness, the dedication

and the commitment of Rabbi Levy. What lengths to go to, to free an agunah!

הרפתקת החיים האמיתית של הרב לוי אמיץ הלב

The True-Life Adventure of the Intrepid Rabbi Levy

ם היום, הרעיון של נסיעה לאוסטרליה מאירופה (או מישראל, לצורך העניין) הוא רעיון מרתיע עבור אנשים רבים. זו אפשרות מפחידה להיאלץ להתמודד עם הטרטורים של טיסה של 24 שעות ותעריפים יקרים, ואז נחשים ועכבישים רעילים עם ההגעה, שלא לדבר על הצורך להתמודד עם מדינה מלאה באוסטרלים. שיבורכו!

ובכן, תארו לעצמכם איך זה בוודאי היה באוגוסט 1830 עבור רבי אהרון לוי כשיצא למסעו מלונדון לסידני. יש אומרים שהוא היה האדם הראשון אי פעם שקנה כרטיס הלוך ושוב לאוסטרליה! איך קרה שרב אורתודוקסי בפועל היה התייר הראשון לאוסטרליה? הסיפור הוא סיפור מעורר השראה.

הראשונים להתיישב באוסטרליה היו הבריטים שהשתמשו במקום כמושבת עונשין בשנת 1788. הם ראו בה מקום לשלוח אליו אסירים, כאשר בבתי הכלא "במולדת" לא נותר מקום. בין 1788 ל-1868 נשלחו 162,000 אסירים לאוסטרליה. ב- 1830 נשלחו מספר שיא של האסירים לאוסטרליה, ו- 1000 אסירים נשלחו בשנת 1833 בלבד.

ב-1830 היה ר' לוי בן 35, וחבר זוטר, אך מבטיח, בבית הדין הרבני בלונדון; רב וסופר סת"ם. הוא היה נשוי, ובעל משפחה צעירה.

באותה שנה פנתה אישה יהודייה, מינדלה, לבית הדין הרבני בלונדון. בעלה, זאנוויל, זייפן, הועבר לאוסטרליה "למאסר עולם". היא הבינה שלא היה לה סיכוי לראות אותו שוב וביקשה מבית הדין לארגן לה גט.

הרב לוי קיבל את השליחות. למרות הסכנה והמחסורים המוטבעים במסע, הסכים הרב לוי לנסוע לאוסטרליה עם שורה ארוכה של משימות: - לשמש

כשליח של מינדלה בבקשה לגט, לנצל את יכולתו כסופר סת"ם לכתוב את הגט, ולכנס בית דין בסידני לעניין זה, כדי להעיד כשהוא מקבל את הגט כשליח שלה, ואז לבסוף לחזור ללונדון, כשליח זאנוויל, ולמסור את הגט למינדלה.

מתוך התחשבות בסכנות המסע, באופן חריג, הרב לוי היה אמור לשמש שליח מינדלה בקבלת הגט, שייכנס לתוקף מיד, גם אם לא יחזור ללונדוו.

הנסיעה מלונדון לאוסטרליה ארכה ארבעה חודשים. בבואו

הצליח רבי לוי למצוא במהירות את זאנוויל ולשכנעו לתת לאשתו את הגט. המשימה הושלמה. אלא שהספינה הבאה חזרה ללונדון עמדה לצאת רק בעוד 5 חודשים. הרב החרוץ ניצל את שהותו הכפויה בסידני כדי לכתוב את ספר התורה האוסטרלי הראשון, שעדיין נמצא בבית הכנסת הגדול של סידני. הוא גם מילא תפקיד בניסוח רשמי של מנהגי הקהילה היהודית המתהווה. בתחילת מאי 1831 הפליג לוי ללונדון, עם פרה, מתנת הקהילה היהודית של סידני, שתספק לו חלב טרי במהלך מסעו הארוך. לאחר פרק זמן של למעלה משנה, חזר לבסוף רבי לוי אל אשתו וילדיו בספטמבר 1831.

אין לנו אלא להתפעל מחוסר האנוכיות, מהמסירות ומהמחויבות של הרב

■ !לוי. הוא עשה מעל ואף מעבר כדי לשחרר עגונה

The miracle of birth. What a privilege. What greater joy than to be granted the gift of parenthood? But is parenthood easy? We all know that being a parent, and certainly being good parents, is no easy task. As we gaze down at our beautiful newborn in pure adoration, we just know that the overwhelming devotion we feel will never diminish. And yet... How do we maintain that wonderful loving closeness with our children and at the same time teach them how to become caring, moral, honest and loving adults? What a responsibility! And yet, this is the job that parents must undertake.

Discipline! Such an emotive word. I know that there are parents who feel the very idea of disciplining their children is not for them. So, how can we expect our children to learn? It's very simple: let's change that D word to the T word, Teaching. As parents, we must be teachers and educators, helping our children to learn good behaviour. How can we do this?

Amazingly, it can be simpler than you think. The very first principle of parenting is listening. Simple, right? If only... I know that returning from work, shopping, whatever, and having various children vying simultaneously for your attention, is not easy; but, please, listen to your child!

Even before your child can speak, she demonstrates her wants and needs, showing pleasure or displeasure depending on your reaction. When your child becomes verbal, he has so much to say to you; no matter how busy or exhausted you are, it is your parental duty to pay attention and listen to him. Take your child seriously and, whenever she asks a question, however trivial you think it is, answer her with thoughtfulness and respect. A child will be far more willing to accept a negative answer if he hears the reasoning behind it, especially if you offer an alternative. In fact, I truly believe that just saying 'No' to a child without thought or reason is an abomination.

Here's a real-life example. Your child is happily at a playdate, and, when you arrive to take him home, he has a meltdown. Obviously, you could bodily lift him up and carry him out, or you could scream unrealistic threats. Or...you can compromise. Every kitchen has an oven-timer. Explain that you are giving him an extra X minutes; when the timer goes, that's the time to leave. (Also works for bathtime and bedtime!)

As your child gets older, she will begin to understand that you, as the adult, have the final say, but she will also learn that her request will be given the attention and respect it deserves. She will begin to learn how to negotiate and cooperate. These are good life-skills. This, of course, will not stop her trying to push the boundaries! As your child gets older, he will try to push them further and further. If, when he was younger, those building blocks were put into place, this will lead to greater acceptance and agreement on both sides.

Please remember: no matter what age your child is, let her know that your love for her is always absolute. Your child needs to know that he always has your love and respect, even when you don't agree with his choices and decisions.

From the day your child is born, you are not only her parent and protector. You are also her role model. This is not just a huge responsibility; it is also a wonderful opportunity: an opportunity to teach your child, and, through your love and your behaviour, show him how wonderful his family truly is.

<mark>המילה משמעת מתחילה באות 'ח'</mark> Discipline with a Capital T

ס הלידה. איזו זכות. האם יש שמחה גדולה יותר מאשר לקבל את מתנת ההורות? אבל האם ההורות קלה? כולנו יודעים שלהיות הורים, ובוודאי להיות הורים טובים, זו משימה לא פשוטה. כשאנו מביטים אל הרך הנולד היפה שלנו בהערצה טהורה, אנו פשוט יודעים שהמסירות העמוקה שאנו חשים לו לעולם לא תפחת. ועדיין... איך נשמור על הקרבה האוהבת והנפלאה הזאת לילדינו ובו בזמן נלמד אותם איך להפוך למבוגרים אכפתיים, מוסריים, ישרים ואוהבים? איזו אחריות! ואולם, זו המשימה שההורים חייבים לקחת על עצמם.

משמעת! מילה בעלת משמעות עמוקה כל כך. אני יודעת שיש הורים שמרגישים שעצם הרעיון של משמעת הוא לא בשבילם. אז איך אנחנו יכולים לצפות שהילדים שלנו ילמדו? זה מאוד פשוט: בואו נשנה את מילת ה'מם' הזו למילת 'חית': חינוך. כהורים, עלינו להיות מורים ומחנכים, לעזור לילדינו ללמוד התנהגות טובה. איד אנחנו יכולים לעשות את זה?

באופן מדהים, זה יכול להיות פשוט יותר ממה שאתם חושבים. העיקרון הראשון של הורות הוא הקשבה. פשוט, נכון? אילו רק ... אני יודעת שלחזור מהעבודה, מקניות, ממה שלא יהיה, ולהיות מוקף במספר ילדים המתחרים בו-זמנית על תשומת הלב שלכם, זה לא קל; אבל אנא, הקשיבו לילדכם! בו-זמנית על תשומת הלב שלכם, זה לא קל; אבל אנא, הקשיבו לילדכם! עוד לפני שבתכם מסוגלת לדבר, היא מדגימה את רצונותיה וצרכיה, מראה שמחה או חוסר שביעות רצון בהתאם לתגובתכם. כשהילד שלכם כבר מביע את רגשותיו במילים, יש לו כל כך הרבה מה לומר לכם; לא משנה כמה אתם עסוקים או מותשים, זו חובתכם ההורית לשים לב ולהקשיב לו. קחו את חינוך בתכם ברצינות, ובכל פעם שהיא שואלת שאלה, טריוויאלית ככל שתחשבו שהיא, ענו לה בהתחשבות ובכבוד. ילד יהיה מוכן הרבה יותר לקבל תשובה שלילית אם הוא ישמע את ההיגיון שמאחוריה, במיוחד אם אתם מציעים חלופה. למעשה, אני באמת מאמינה שעצם אמירת 'לא' לילד

הנה דוגמה מהחיים האמתיים. ילדכם הלך בשמחה לשחק אצל חבר, וכשאתם מגיעים לקחת אותו הביתה, הוא מתחיל לבכות ולהשתולל. ברור שאתם יכולים להרים אותו בכוח ולהוציא אותו החוצה, או שאתם יכולים לצעוק בקולי קולות. או... אתם יכולים להגיע איתו לפשרה. בכל מטבח יש טיימר לתנור. תסבירו שאתם נותנים לו X דקות נוספות; כשהטיימר מצלצל, זה הזמו להפסיק. (עובד גם לזמו אמבטיה ולזמו שינה!)

ללא מחשבה או סיבה היא דבר איום ונורא.

ככל שילדתכם תתבגר, היא תתחיל להבין, שלכם, כמבוגרים, יש את המילה האחרונה, אך היא גם תלמד שבקשתה תזכה לתשומת הלב ולכבוד הראויים לה. היא תתחיל ללמוד כיצד לנהל משא ומתן ולשתף פעולה. אלו כישורי חיים טובים. זה כמובן לא ימנע ממנה לנסות לפרוץ את הגבולות! ככל שילדכם יתבגר, הוא ינסה לדחוף את הגבולות עוד ועוד. אם יוצבו אבני הבניין הללו עוד כשהוא צעיר יותר, הדבר יוביל לקבלה ולהסכמה רבה יותר משני הצדדים.

נא לזכור: לא משנה בת כמה בתכם, תנו לה לדעת שאהבתכם אליה היא תמיד מוחלטת. בנכם צריך לדעת שתמיד יש לו את האהבה והכבוד שלכם, גם כשאתם לא מסכימים עם הבחירות וההחלטות שלו.

מהיום שבו בתכם נולדה, אתם לא רק ההורים והמגינים שלה. אתם גם המודלים לחיקוי שלה. זו לא רק אחריות עצומה; זו גם הזדמנות נפלאה: הזדמנות ללמד את בניכם ובנותיכם, ובאמצעות אהבה והתנהגות נאותה להראות להם כמה נפלאה באמת המשפחה שלהם. ■

n 1982, a friend at college invited me several times to join him at meetings of the Student Struggle for Soviet Jewry. He said that, at the meetings, people spent time writing letters of support to refuseniks - Jews trapped in the Soviet Union after having applied to leave for Israel. But I was always too busy with other things, and the issue was not one that I felt any personal connection to, though of course I knew I was Jewish and even had ancestors from Russia.

Five years later, I was sitting in a classroom at Machon Pardes in Jerusalem, listening spellbound to my teacher Rav Meir Schweiger as he told of his adventure in Moscow the previous year. He had travelled to Moscow from Jerusalem (on a US passport) to teach Torah secretly to refuseniks there. He recounted how one evening he was teaching Talmud to a group gathered in the apartment of one of the Jewish families, when there was a loud pounding on the door and several KGB agents burst in. They hauled him down to the police station, where he refused to say anything except that he would only speak in the presence of the US ambassador. After several hours, they apparently decided that he was too much trouble, so, rather than detaining him any further, they transported him to the airport and expelled him from the country. I was awed by Ray Schweiger's courage, and no less by the casual, humorous way he recounted what he had been through, as though it was all in a day's work.

Fast forward six more years, and I was sitting in a Jerusalem café, on a shidduch with a Russian Jew named Yehuda (to whom I had been introduced through another Pardes teacher who had also taught refuseniks in Russia). He was telling me stories about the underground Torah learning network he had been part of in Moscow, how rabbis would come from abroad to teach Torah secretly to the Jews trapped there, at significant risk to both the visitors and the Moscow Jews. He told me of one particularly memorable shiur, at the apartment of his close friend Levi Kitrossky, when the KGB burst in while an American rabbi was teaching Talmud. The KGB agents had written down the names of all the lews present at the shiur, and they all, including Yehuda, were subsequently fired from their jobs. The rabbi was arrested, detained for several hours at the police station, and finally expelled from the country. My mouth dropped open. What was that rabbi's name? I asked. Of course, it was Meir Schweiger. I had a feeling that I had come full circle. A few months later Yehuda and I were married. Some years after, we travelled to Moscow with our three children so that we could see where Yehuda had grown up, and we saw the building where the Kitrosskys had been living on that fateful night (somewhere on the 16th floor of a grey, anonymouslooking apartment tower). My only regret, looking back now, is that I did not join my friend to write letters to refuseniks with the Student Struggle for Soviet Jewry - most likely, I would have written a letter to someone who was, some 12 years later, to become one of my close friends.

אמריקאים, רוסים ומחתרת התורה

AMERICANS, RUSSIANS, AND THE TORAH UNDERGROUND

שנת 1982, חבר באוניברסיטה הזמין אותי מספר פעמים להצטרף אליו למפגשים של מאבק הסטודנטים למען יהדות ברית המועצות. הוא אמר שבמפגשים אנשים השקיעו זמן בכתיבת מכתבי תמיכה לסרבנים - יהודים לכודים בברית המועצות לאחר שהגישו בקשה לצאת לישראל. אבל תמיד הייתי עסוקה מדי בדברים אחרים, ולא הרגשתי כל כך קשור באופן אישי לנושא זה, אם כי ידעתי שאני יהודייה ואפילו היו לי אבות מרוסיה.

חמש שנים לאחר מכן, ישבתי בכיתה במכון פרדס בירושלים, והקשבתי בעניין רב למורה שלי, הרב מאיר שוויגר, כשסיפר על ההרפתקה שלו במוסקבה בשנה הקודמת. הוא נסע מירושלים למוסקבה (בדרכון אמריקאי) כדי ללמד שם תורה בסתר לסרבנים. הוא סיפר כיצד ערב אחד כשלימד גמרא לקבוצה שהתאספה בדירה של אחת המשפחות היהודיות, נשמעה חבטה חזקה בדלת ומספר סוכני ק.ג.ב פרצו פנימה. הם גררו אותו לתחנת המשטרה, שם הוא סירב לומר דבר פרט לכך שהוא ידבר רק בנוכחות שגריר ארה"ב. לאחר מספר שעות, הם כנראה החליטו שהוא מעצבן מדי, ולכן, במקום להמשיך להחזיק אותו שם, העבירו אותו לשדה התעופה וגירשו אותו מהמדינה. נפעמתי מהאומץ של הרב שוויגר, ולא פחות מהאופן השוטף וההומוריסטי שהוא סיפר על מה שעבר, כאילו זה היה חלק מהעבודה השגרתית

עברו שש שנים נוספות, וישבתי בבית קפה ירושלמי, בשידוך עם בחור רוסי בשם יהודה (שאליו התוודעתי דרך מורה אחר מפרדס שלימד גם הוא סרבנים ברוסיה). הוא סיפר לי סיפורים על רשת לימוד התורה המחתרתית שבה השתתף במוסקבה, איך רבנים היו מגיעים מחו"ל כדי ללמד תורה בסתר ליהודים הלכודים שם, תוך סיכון משמעותי הן למבקרים והן ליהודי מוסקבה. הוא סיפר לי על שיעור בלתי נשכח במיוחד, בדירתו של חברו הקרוב לוי קיטרוסקי, כשהק.ג.ב פרץ פנימה בזמן שרב אמריקאי לימד גמרא. סוכני הק.ג.ב רשמו את שמותיהם של כל היהודים שנכחו בשיעור, וכולם, כולל יהודה, פוטרו לאחר מכן מעבודתם. הרב נעצר, עוכב למספר שעות בתחנת המשטרה ולבסוף גורש מהמדינה. הפה שלי נפער. איך קראו לרב הזה? שאלתי. זה היה כמובן מאיר שוויגר. הייתה לי הרגשה שעברתי מעגל שלם.

כמה חודשים לאחר מכן יהודה ואני התחתנו. כמה שנים לאחר מכן, נסענו למוסקבה עם שלושת ילדינו כדי שנוכל לראות היכן יהודה גדל, וראינו את הבניין שבו חיו בני הזוג קיטרוסקי באותו לילה גורלי (אי שם בקומה ה-16 של מגדל דירות אפור עם מראה אנונימי). החרטה היחידה שלי, במבט לאחור, היא שלא הצטרפתי לחבר שלי לכתוב מכתבים לסרבנים במאבק הסטודנטים למען יהדות ברית המועצות - סביר להניח שהייתי כותבת מכתב למישהו שיהפוך, כ-12 שנים מאוחר יותר, לאחד

מוסר שמוז | בית כנסת מוסר אביר | חנוכה תשפ"ג | 32

33 | Musar Shmooze | Musar Avicha | Chanukah 2022

פרידמן טופול ושות Freedman, Topol & Co. Law Offices משרד עורכי-דין

מעלה אדומים 9845203 טל: 02-5901869 פהס: 02-5352953

5 Derech Kedem., Maale Adumim 9845203. Tel: 02-5901869 Fax: 02-5352953

דרך קדם 5,

Gabriel@gfatlaw.com www.gfatlaw.com

very morning we open our eyes and thank Hashem for believing in us and giving us another day, more opportunities both to improve ourselves and our surroundings, and to make a difference by fulfilling our mission.

Gratitude is a theme throughout our prayers. Our tefillot help us focus on what is important. Lehitpalel (to pray) is a reflexive verb, implying something we change in ourselves.

I have had the privilege of leading the Shabbat children's service for a few years. I help the children find meaning in what we say. Here are a few insights I have shared with them.

We begin all our brachot the same way. We acknowledge that Hashem is all encompassing, in all time - past, present and future; and yetwe address Hashem in a personal manner. We acknowledge Hashem is King of the world, yet we talk to Him directly, addressing him as You. This is an incredible thought. I am talking to my Father in Heaven. I have a personal connection. Hashem cares about what happens to me. I am not insignificant to the King of the Universe. ....who gave the cockerel .... (...who understanding to distinguish day from night)

Once our eyes have been opened, we cannot close them again. Ignorance may be bliss, but it also prevents us from facing reality. Reality helps us to grow, because we are dealing with what is in front of us. We ask that our days stay days, and our nights, nights. During Corona, many lost their sense of time: Days became nights and nights days. Everything was mixed up. We ask Hashem that this basic natural element remain intact.

....שלא עשני... (...who has not made me...)

Thank you, Hashem, that we belong to your chosen nation; that we are not slaves to anyone. Marriage is equal. We are not slaves to our jobs, or houses. Hashem gave us Shabbat!

עורים (...who gives sight to the blind)

Opening my eyes. Sight, and insight, are a gift. Treasure them.

ערומים (...who clothes the naked)

We have clothes in abundance. Our souls are clothed in the mitzvotwe do. מתיר אסורים... (...who sets captives free)

We all have restrictions in our lives that limit us. Our fears can paralyse us and prevent us from growing. They block us, imprison us in our minds and actions. We need to recognise this and ask Hashem to help us overcome these blockages.

נפופים (...who raises those bowed down)

Only once we are "unblocked" can we stand up tall and face these challenges and feel good about where we are holding. When our burdens weigh us down, we can be broken. Once we are unburdened, we can stand up straight and tall.

על המים על המים... (...who spreads the earth above the waters)

We see miracles in Israel. We walk on flat ground. In the last year we have seen floods around the world, with people unable to walk on the ground. Take nothing for granted.

גבר (...who makes first the steps of man)

Hashem guides our steps. We are where we are meant to be. Have you ever walked and found yourself where you were meant to be? This is Hashem guiding us.

לי כל צרכי ... (...who has provided me with all I need)

Whatever I have is from Hashem, who gives each of us exactly what we need. Hashem, who created us and gave us our life's mission, gives us exactly what our soul needs to grow and soar. Not all I want is what is good for me.

כה ליעף כה ... (...who gives strength to the weary)

We ask Hashem to give us strength. Life exhausts us. Asking Hashem for strength to deal with life's challenges helps us cope. May we make our tefilla count. May we reflect on being better than we were before. May we appreciate what we have and not take anything for granted. May we continue to say our brachot with meaning and gratitude. Amen.

פרספקטיבה חדלה, אלו

כל בוקר אנו פוקחים את עינינו ומודים לה' על שהאמין בנו ונתן • לנו עוד יום. הזדמנויות נוספות הו לשפר את עצמנו ואת הסביבה שלנו, והן לעשות שינוי על ידי מילוי הייעוד שלנו.

הכרת תודה היא נושא לאורך כל התפילות שלנו. התפילות שלנו ■ עוזרות לנו להתמקד במה שחשוב. 'להתפלל' הוא בבניין התפעל, רפלקסיבי, המרמז על משהו שאנו משנים בעצמנו.

זכיתי להוביל את תפילת הילדים בשבת כבר כמה שנים. אני עוזרת לילדים למצוא משמעות במה שאנחנו אומרים. הנה כמה תובנות ששיתפתי איתם. אנחנו מתחילים את כל הברכות שלנו באותה צורה. אנו מכירים בכך שה' מקיף הכל, בכל הזמנים - עבר, הווה ועתיד; ובכל זאת אנו פונים לה' באופן אישי. אנו מודים שה' הוא מלך העולם, אך אנו מדברים אליו ישירות, פונים אליו בתור 'אתה'. זו מחשבה מדהימה. אני מדבר עם אבא שלי שבשמיים. יש לי קשר אישי עימו. לה' אכפת ממה שהורה לי. אני לא זניח עבור מלד העולם. ...אשר נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה... לאחר שנפקחו עינינו, איננו יכולים לעצום אותן שוב. בּוּרוּת היא אולי אושר, אבל היא גם מונעת מאיתנו להתמודד עם המציאות. המציאות עוזרת לנו לצמוח, כי אנחנו מתמודדים עם מה שלפנינו. אנו מבקשים שהימים שלנו יישארו ימים, ולילותינו, לילות. בתקופת הקורונה, רבים איבדו את תחושת הזמן שלהם: ימים הפכו ללילות ולילות לימים. הכל התערבב. אנו מבקשים מה' שהאלמנט הטבעי הבסיסי הזה יישאר שלם.

...שלא עשני... תודה לך, ה', שאנו שייכים לעם הנבחר שלך; שאנחנו לא עבדים לאף אחד. נישואים שווים. אנחנו לא עבדים למשרות שלנו, או לבתינו. ה' נתו לנו שבת!

...פוקח עורים פותח את עיניי. ראייה ותובנה הן מתנה. תנצרו אותן. ...מלביש ערומים יש לנו בגדים בשפע. נפשותינו מתלבשות במצוות שאנו עושים. ...מתיר אסורים לכולנו יש הגבלות בחיינו שמגבילות אותנו. הפחדים שלנו יכולים לשתק אותנו ולמנוע מאיתנו לצמוח. הם חוסמים אותנו, כולאים אותנו במוחנו ובמעשינו. עלינו להכיר בכד ולבקש מה' לעזור לנו להתגבר

...זוקף כפופים רק כש"נסיר את החסימה" נוכל לעמוד זקופים ולהתמודד עם האתגרים הללו ולהרגיש טוב עם המקום שבו אנו עומדים. כשהעול שלנו מכביד עלינו, אנחנו יכולים להישבר. ברגע שנפרוץ גבולות, נוכל לעמוד זקופים וגבוהים.

...רוקע הארץ על המים אנחנו רואים ניסים בישראל. אנחנו הולכים על קרקע שטוחה. בשנה האחרונה ראינו שיטפונות ברחבי העולם, בהם אנשים לא יכלו ללכת על הקרקע. לא לקחת שום דבר כמובן מאליו.

...המכין מצעדי גבר ה' מנחה את צעדינו. אנחנו נמצאים במקום בו נועדנו להיות. האם אי פעם הלכת ומצאת את עצמך היכן שהיית אמור להיות? זה ה' שמנחה אותנו.

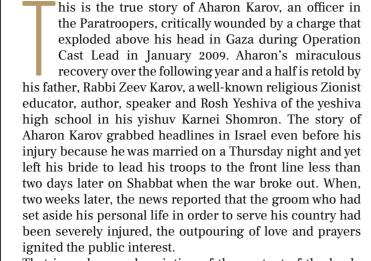
...שעשה לי כל צרכי כל מה שיש לי הוא מה', שנותן לכל אחד מאיתנו בדיוק את מה שאנחנו צריכים. ה', שברא אותנו ונתן לנו את משימת חיינו, נותן לנו בדיוק את מה שהנשמה שלנו צריכה כדי לגדול ולנסוק. לא כל מה שאני רוצה זה מה שטוב לי.

...הנותן ליער בה אנו מבקשים מה' לתת לנו כוח. החיים מתישים אותנו. לבקש מה' כוח להתמודד עם אתגרי החיים, עוזר לנו להתמודד.

ב"ה שתפילותינו יתקבלו. שנהרהר על איך להיות טובים יותר ממה שהיינו קודם. שנדע להעריך את מה שיש לנו ולא לקבל שום דבר כמובן מאליו.

שנמשיך לומר את ברכותינו במשמעות ובתודה. אֲמֵן.■ 34 | מוסר שמוז | בית כנסת מוסר אביר | חנוכה תשפ"ג

That is perhaps a description of the content of the book, translated into English as 'Deep in the Heart: The Groom Who Went to War', but, in truth, I would say that the injury and recovery of Aharon serve merely as a backdrop to the real story: Rabbi Karov's song of love for Am Yisrael. How is it, asks Karov, that in dozens of locations, in differing circumstances, many months after the injury, perfect strangers of every religious and political affiliation would approach him and his family and recount how they are praying for Aharon, that they (the family) are heroes? What is it that led to such enduring admiration?

Karov posits that a core of faith exists deep within the heart of every Jew and, in some cases, that faith is so well hidden that the person himself is unaware of it. Certain individuals or events project a stronger expression of faith that serves to kindle the latent faith of the rest of Am Yisrael and brings it to the surface. He endeavors to show the reader that how we view the world impacts greatly on how we react to trying events, bringing numerous examples of individuals he met in hospitals and at lectures he gave in the ensuing months. The title of the book 'Balevav Pnima' is taken from 'Hatikva' and conveys the idea presented above. Only after reading the book did I realize that I have never understood or even stopped to consider the meaning of our national anthem. If it is properly punctuated, one realizes that the entire poem is one sentence, and not two, as I had erroneously thought. "As long as the Jewish spirit is yearning deep in the heart, With eyes turned toward the East, looking toward Zion,

Then our hope – the 2000-year-old hope – will not be lost: To be a free people in our land, the land of Zion and Jerusalem."

Naftali Hertz Imber, writing these words in 1886, is, according to Rabbi Karov, expressing the idea that even if an individual's life is threatened, the Jewish people as a whole are assured of survival as long as there remains an innate desire to return home. This same hope enabled Jews doomed to death in the Holocaust to see beyond their own demise and say the Shema with pure faith. And it is this same ingrained faith that makes it possible for a soldier to set aside his personal dreams and be prepared to give his life for his people.

If we view the world in a positive manner, we are capable of seeing opportunities for personal growth even in times of crisis. Aharon underwent at least three lengthy brain surgeries to remove and replace large sections of his skull, operations in the US to create a nose and lips that had been blown away by the explosion, and long periods of rehabilitation, yet projected strength and optimism and claimed that since his injury he is a happier person.

"בלבב פנימה"

מאת זאב קרוב (ידיעות אחרונות)

'Balevay Pnima'

('Deep in the Heart') by Zeev Karov (Yediot Acharonot)

הו סיפורו האמיתי של אהרון קרוב, קצין בצנחנים, שנפצע אנושות ממטען שהתפוצץ מעל ראשו בעזה במהלך מבצע עופרת יצוקה בינואר 2009. ההחלמה המופלאה של אהרון במהלך השנה וחצי שלאחר מכן מסופרת מאת אביו הרב זאב קרוב, מחנך ידוע, סופר, נואם וראש הישיבה התיכונית ביישובו קרני שומרון. סיפורו של אהרון קרוב תפס כותרות בישראל עוד לפני פציעתו מכיוון שנישא בליל חמישי ובכל זאת עזב את כלתו להוביל את חייליו לחזית פחות מיומיים לאחר מכן בשבת, עם פרוץ המלחמה.

כאשר שבועיים לאחר מכן דווח בחדשות כי החתן שהניח בצד את חייו האישיים על מנת לשרת את ארצו נפצע קשה, התפרצות האהבה והתפילות הציתו את השיח הציבורי.

זה אולי תיאור של תוכנו של הספר, שתורגם לאנגלית כ: "Deep in the Heart: The Groom Who Went to War", אבל למען האמת, הייתי אומר שהפציעה וההחלמה של אהרון משמשות רק רקע לסיפור האמיתי: שירת האהבה של הרב קרוב לעם ישראל. איך זה, שואל קרוב, שבעשרות מקומות, בנסיבות שונות, חודשים רבים לאחר הפציעה, אנשים זרים מכל מגוון הקשת הדתית והפוליטית היו ניגשים אליו ואל משפחתו ומספרים כיצד הם מתפללים בעד אהרון יהושע בן חיה, שהם (אהרון ומשפחתו) גיבורים? מה הדבר שהוביל להערצה מתמשכת כזו?

קרוב טוען כי גרעין אמונה קיים עמוק פנימה בלב של כל יהודי, ובמקרים מסוימים, האמונה מוסתרת היטב עד שהאדם עצמו אינו מודע לה. יחידים או אירועים מסוימים מקרינים גילוי חזק יותר של אמונה המשמש להצית את האמונה הסמויה של שאר עם ישראל ומעלה אותה אל פני השטח. הוא משתדל להראות לקורא שהאופן בו אנו מתבוננים על העולם משפיע רבות על הדרך שבה אנו מגיבים לאירועים קשים והוא מביא דוגמאות רבות של אנשים שפגש בבתי חולים ובהרצאות שנתן בחודשים שלאחר מכן.

שם הספר "בלבב פנימה" לקוח מ"התקווה" ומעביר את הרעיון שהוצג לעיל. רק לאחר קריאת הספר שמתי לב שמעולם לא הבנתי או אפילו שקלתי את משמעות ההמגון הלאומי שלנו. אם מנקדים אותו נכון, מבינים שהשיר כולו הוא משפט אחד, ולא שניים, כפי שחשבתי בטעות. "כל עוד בלבב פנימה נפש יהודי הומיה,

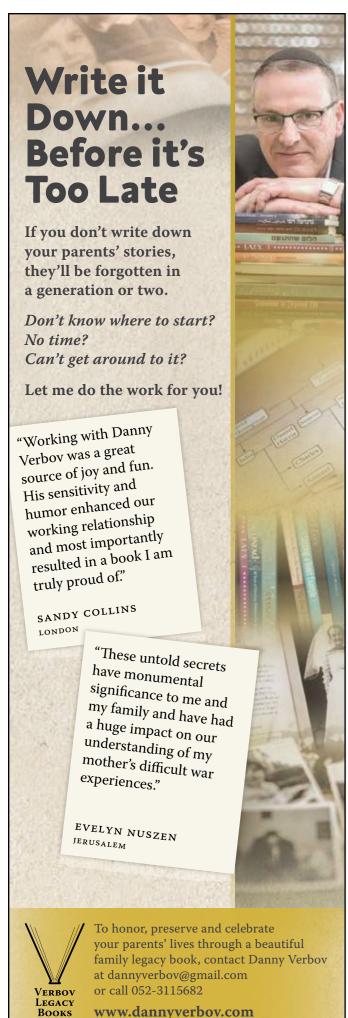
ולפאתי מזרח קדימה עין לציון צופיה,

עוד לא אבדה תקוותנו - התקווה בת שנות אלפיים:

להיות עם חופשי בארצנו, ארץ ציון וירושלים".

נפתלי הרץ אימבר, בכתיבת המילים הללו בשנת 1886, מבטא, לדברי רב קרוב, את הרעיון שגם אם חייו של אדם מאוימים, העם היהודי בכללותו מובטח להישרד כל עוד נותר רצון מולד לחזור הביתה. אותה תקווה איפשרה ליהודים שנרצחו בשואה לראות מעבר לפטירתם ולומר "שמע ישראל" באמונה טהורה. ואותה אמונה מושרשת היא שמאפשרת לחייל להניח בצד את חלומותיו האישיים ולהיות מוכן לתת את נפשו למעו עמו.

אם אנו רואים את העולם בצורה חיובית, אנו מסוגלים לראות הזדמנויות לצמיחה אישית גם בעתות משבר. אהרון עבר לפחות שלושה ניתוחי מוח ממושכים להסרת והחלפת חלקים גדולים מהגולגולת שלו, ניתוחים בארה″ב ליצירת אף ושפתיים ש″נעלמו″ בפיצוץ, ותקופות ארוכות של שיקום, ובכל זאת הקרין כוח ואופטימיות וטען שמאז הפציעה שלו הוא אדם מאושר יותר. ■

37 | Musar Shmooze | Musar Avicha | Chanukah 2022

s I explained in the last edition, when you submit an article for the magazine in English or Hebrew, one of the early stages in the editing process is to put the article through the sausage machine that is Google Translate. I know that many people dismiss Google Translate as worse than useless, but I find that it produces a workable translation 95% of the time.

Of course, we then have to check that the Google translation makes sense, and is faithful to the original, and then to edit the translation so that it flows better in its second language. We often make considerable stylistic changes to the translations as we edit, but starting with Google doing the spadework certainly saves time and effort.

As I said, this method is effective for 95% of an average text. However, the real joy of the method lies in that 5% that isn't. Surprisingly often, these mistranslations can offer entertainment to anyone who has some command of both languages. I have collected some of the better examples from the editing of this edition of Musar Shmooze, for your amusement.

What was, in Hebrew, a reference to Israel's largest private alternative to the Chief Rabbinate,

"...וממובילי תחום הנישואין בצהר."

came out in English sounding like a prequel novel by Ernest Hemingway: "...and one of the leaders in the field of marriage in the afternoon."

Even a very common idiom in English, such as:

"free and easy"

can be garbled in the process of translation:

"בחינם ובקלות"

An effective and feel-good metaphor in English:

"I wrapped my deliciously warm scarf around my neck."

ended up sounding rather absurd and very unsavoury in Hebrew:

"וכרכתי את הצעיף החם והטעים שלי סביב הצוואר שלי."

English is, of course, a language where one word can have many different meanings, which may have originated in a single idea, but have diverged considerably since then. Google Translate can often be expected to choose the wrong fork in the road, so that:

"May we make our tefilla count"

comes out as:

"שנעשה ספירת התפילות שלנו"

Where one writer wanted to speak about her

"Just then, our deliverer showed up."

the Hebrew sounded considerably more mundane: "בדיוק אז, הספק שלנו הופיע."

Not even every English speaker knows what the space in the chassis behind the wheel is called.

"He hid my car keys for the tow truck driver in the wheel well."

which, of course, was a disaster waiting to happen in Hebrew:

"הוא החביא את מפתחות המכונית שלי בבאר ההגה."

Compound adjectives sometimes take a bit of understanding in English:

"The Nike-track-suited trio"

But they take very little misunderstanding in Hebrew:

"השלישייה שמתאימה למסלול של נייקי"

One of the common areas of confusion is when an English author describes a religious idea or item. For example:

"The scroll-tops of the sefer torah"

I wasn't immediately sure what that was, when I first read it in English, but I certainly knew that it wasn't:

"חולצות הגלילה של הספר"

Similarly, when a Hebrew writer talks about religious ideas:

"אנו מעוניינים לשלב תלמידים/אברכים בסיור השבועי של בדיקת העירוב."

It often represents a challenge when translating into English:

"We are interested in including school pupils and yeshiva students in the weekly tour of checking the mixing."

I hope we managed to spot all of the unfortunate mistranslations in this edition, and I ask your forgiveness if any slipped through despite our best efforts.

פי שהסברתי בגיליון הקודם, כאשר אתם שולחים מאמר למגזין באנגלית או בעברית, אחד השלבים המוקדמים בתהליך העריכה הוא להעביר את המאמר דרך מטחנת המילים שנקראת Google הוא להעביר את יודע שאנשים רבים פוסלים את Translate בגרוע יותר מחסר תועלת, אבל אני מוצא שהוא מייצר תרגום בר-ביצוע ב-95% מהזמן.

כמובן, לאחר מכן עלינו לבדוק שהתרגום של גוגל הגיוני, ונאמן למקור, ולאחר מכן לערוך את התרגום כך שהוא יזרום טוב יותר בשפת היעד. לעתים קרובות אנו מבצעים שינויים סגנוניים ניכרים בתרגומים תוך כדי עריכה, אבל להתחיל בעבודת הנמלים של Google בהחלט חוסך זמן ומאמץ.

כפי שאמרתי, שיטה זו יעילה עבור 95% מהטקסטים הנפוצים. עם זאת, האושר האמיתי של השיטה טמון ב-5% האלה שלא. לעתים קרובות באופן מפתיע, תרגומים שגויים אלה יכולים לספק בידור לכל מי שיש לו שליטה מסוימת בשתי השפות. אספתי כמה מהדוגמאות היותר טובות מהעריכה של גליוו זה של מוסר שמוז. להנאתכם!

מה שהיה, בעברית, התייחסות לחלופה הפרטית הגדולה בישראל לרבנות הראשית,

"...וממובילי תחום הנישואין בצהר...

יצא באנגלית נשמע כמו קדם-רומן מאת ארנסט המינגווי: "צא באנגלית נשמע כמו קדם-רומן מאת "...and one of the leaders in the field of marriage in the

אפילו ניב נפוץ מאוד באנגלית. כגוו:

"free and easy."

afternoon."

יכול להיות משובש בתהליך התרגום: "בחינם ובקלות."

מטאפורה יעילה ונעימה באנגלית: "warm searf around my nock

"I wrapped my deliciously warm scarf around my neck." בסופו של דבר נשמע אבסורדי למדי ומאוד לא נעים:

"וכרכתי את הצעיף החם והטעים שלי סביב הצוואר שלי."

אנגלית היא, כמובן, שפה שבה למילה אחת יכולות להיות משמעויות רבות ושונות, שמקורן אולי ברעיון אחד, אך התפצלו במידה ניכרת מאז. לעתים קרובות ניתן לצפות מGoogle Translate-לבחור, בהצטלבויות דרכים אלו. בשביל הלא נכוז. כר ש:

"May we make our tefilla count."

י-⊃ אי

"שנעשה ספירת התפילות שלנו."

איפה שסופרת אחת רצתה לדבר על הגואל אלה איפה שסופרת אחת איפה "Just then, our deliverer showed up."

עברית נשמעה הרבה יותר יומיומית:

"בדיוק אז, הספק שלנו הופיע."

לא כל דובר אנגלית יודע איך נקרא החלל בשלדה מאחורי הגלגל. "He hid my car keys in the wheel well."

מה שכמובן היה אסון שעומד להתרחש בעברית:

"הוא החביא את מפתחות המכונית שלי בבאר ההגה."

לא תמיד קל להבין שמות תואר מורכבים באנגלית:

"The Nike-track-suited trio."

אבל קל מאד לא להבין אותם בעברית:

"השלישייה שמתאימה למסלול של נייקי."

אחד מתחומי הבלבול הנפוצים הוא כאשר כותב אנגלי מתאר רעיון או

"The scroll-tops of the sefer torah."

לא הייתי בטוח מיד מה זה, כשקראתי את זה לראשונה באנגלית, אבל בהחלט ידעתי שזה לא:

"חולעות בולילה של בתתר"

החלבות הוגל להדים המכור. באופן דומה, כאשר סופר עברי מדבר על רעיונות דתיים:

"אנו מספקים לשלב תלמידים/אברכים בסיור השבועי של בדיקת העירוב." לעתים קרובות זה מייצג אתגר בעת תרגום לאנגלית:

"We are interested in including school pupils and yeshiva students in the weekly tour of checking the mixing."

אני מקווה שהצלחנו לזהות את כל התרגומים השגויים האומללים בגיליון זה, ואני מבקש את סליחתכם אם פה ושם הם חמקו, למרות מאמצינו

